

Bijlage 2D – Beoordelingsformulieren ingediende maatregelen Meerjarenprogramma Klimaatfonds 2026

Inhoud

Perceel Kernenergie	4
Uitvoeringslasten IenW/ANVS/RIVM	4
Uitvoeringslasten KGG/medeoverheden	8
Nieuwbouw	11
Projectorganisatie NEO NL	14
Verlenging financiering Nuclear Academy 2026-2030	17
Perceel CO₂-vrije gascentrales	20
CO ₂ -vrije gascentrales	20
Perceel energie-infrastructuur	24
Bijstelling warmtenetten investeringssubsidies.....	24
Nationale deelneming warmte.....	27
De-risk waterstofcaverne 5-8.....	31
Elektrisch aangedreven Friese Waddenveren.....	34
Stopcontact op Land.....	37
Expertpool energie-infrastructuur: vliegende brigade voor een snellere ruimtelijke inpassing	40
Gebiedsinvesteringen voor ruimtelijk inpassen hoogspanningsnet	43
EBN: versnellen onderzoek CO ₂ -opslag	46
Deelname EBN in CCS-infrastructuur (CO ₂ -transport en -opslag)	49
Prijsgarantie collectieve warmte	52
Investeringen voor inpassing van extra windenergie op zee RP-ambitie 2040	55
Subsidie voor bekostiging elektriciteitsnet	58
Verduurzaming spoorgoederenvervoer	61
Grondverwerving ten behoeve van energiehoofdstructuur	64
Stimulering van vitale infrastructuur voor de conversie van geïmporteerde waterstofdragers naar waterstofgas.....	67
Overschrijding investeringskosten transportnet voor waterstof.....	70
De-risk Pilot in Gasveld.....	73
Ontwikkeling waterstofleiding richting windgebied 6/7.....	76
Perceel vroege fase opschaling	79
Ontwikkelen primaire meetstandaard voor hogedruk waterstofdebiet	79
Vraagsubsidies hernieuwbare waterstof	82
Aanlanding demonstratieproject 1 (Demo 1) waterstof op zee	85

Onderzoeksprogramma voor waterstof op zee	88
Normering en stimulering biobased bouwen	91
Stimuleringsprogramma innovatie en vroege opschaling koolstofverwijdering	94
Uitvoeringskosten aanvullende maatregelen verduurzaming binnenvaart.....	97
Inkomensgerichte bijdrage voor vervanging van oude, fossiele brandstofauto.....	100
Rode diesel invullen met HVO	103
Duurzame luchtvaartbrandstoffen: E-fuels.....	106
Opschaling nieuwe aandrijftechnologieën luchtvaart	109
Opschaling innovatieve lange termijn elektriciteitsopslag	112
Stimuleren van Industriële Demand Side Response (iDSR).....	115
Algemene reservering uitvoeringskosten	118
Verbetering toezicht F-gassen.....	118
Uitvoeringskosten circulaire plastics norm	121
Subsidie volwassen lange termijn energieopslag.....	124
Zon op Zee Innovatieprogramma.....	127
Programma zero-emissie reizigerstreinen	130
Bandenspanning.....	133
Bestuurlijk akkoord netcongestie in het OV.....	136
Biobrandstof inzet realisatie wind op zee	139
Tijdelijke tegemoetkoming onrendabele top circulair (TtotC).....	142
Verduurzaming culturele- en creatieve sector.....	145
Stimuleren import hernieuwbare waterstof/RFNBOs (H2 Global)	148
Productiesubsidies voor opschaling van elektrolyse op land.....	151
Sterker handhaven energiebesparingsplicht.....	154
Perceel verduurzaming industrie en innovatie mkb	157
Ondersteuning cluster 6	157
Energiebesparing mkb: Energiebesparingsfonds mkb	160
Energiebesparing mkb: Uitbreiding ontzorgingsprogramma.....	163
Energiebesparing mkb: Duurzaamheidsleningen mkb.....	166
Aramis volloopriscio	169
Social Climate Fund	172
Opschaling nieuwe industrie ter bevordering van Groene Groei	175
EG-regeling	178
Versnelling door productief en waardig werk.....	180
IKC 2025.....	183
Uitvoeringskosten maatwerk en NPVI KGG	186

Uitvoeringskosten maatwerk en NPVI I&W	188
Perceel verduurzaming gebouwde omgeving	190
Nationaal isolatieprogramma.....	190
Financieringsinstrument maatschappelijk vastgoed.....	193
Stimulering van hybride warmtepompen in de bestaande bouw & Aanvulling ISDE ten behoeve van volledig elektrische warmtepompen.....	196
Continueren Nationaal Warmtefonds, waaronder renteloze lening	200
Stimuleren zon-pv op huurwoningen.....	203
Gedragbeïnvloeding en informatievoorziening gebouweigenaren voor het versnellen van de verduurzaming van de gebouwde omgeving	206
Intensiveren en uitbreiden Nationaal Isolatieprogramma, inclusief brede informatieverstrekking, ondersteuning en communicatie	209
Opschalen Verbouwstromen.....	212
Verlagen in pandige kosten warmtenetten voor eindgebruikers	215
Intensivering Subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA).....	218
Ophogen middelen voor subsidie warmtepompen (handhaven 30 procent subsidie)	221

Perceel Kernenergie

Uitvoeringslasten IenW/ANVS/RIVM

FORMAT BEOORDELING FICHE	IenW en Nucleaire veiligheid en stralingsbescherming en RIVM (uit instrument uitvoeringslasten)
	Kernenergie N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Gedeeltelijk toekennen (54,813 mln.) en gedeeltelijk reserveren (81,15 mln.).	
<u>Beoordeling voorwaarde reservering MJP 2027:</u>	
<ol style="list-style-type: none">1. De gereserveerde middelen voor de meet- en ongevalorganisatie RIVM worden toegekend mits voldoende zekerheid kan worden gegeven dat een derde en vierde kerncentrale gebouwd zal worden (<u>voldoet nog niet</u>);2. De gereserveerde middelen voor kennisopbouw stralingsbescherming IenW en Onderzoeksprogramma eindbergiging radioactief afval worden toegekend mits de onderbouwing van de kosten (pxq) voor beide claims nader wordt toegelicht, er wordt toegelicht hoe de kosten na 2030 zullen worden gedekt, en er aansluiting wordt gezocht met de bredere kennisopbouw voor kernenergie vanuit de directie Kernenergie KGG (<u>voldoet nog niet</u>).	
<u>Toelichting:</u> Er wordt in totaal € 54,813 mln. toegekend voor de intensivering van ANVS en voor de meet- en ongevalsorganisatie van de RIVM. De noodzaak van de gevraagde middelen voor de intensivering van ANVS (€ 47,513 mln.) is voldoende onderbouwd. Daarom worden de gevraagde middelen toegekend. Mocht het niet haalbaar blijken om vier kerncentrales te bouwen dan wordt bezien hoeveel minder middelen benodigd zijn. De middelen voor de meet- en ongevalsorganisatie van de RIVM worden gedeeltelijk toegekend (€ 7,3 mln.) en gedeeltelijk gereserveerd (€ 3,650 mln.). Het is voldoende onderbouwd waarom de gevraagde middelen nodig zijn voor de ontwikkeling van meetnetten voor de additionele kerncentrales. De noodzaak van deze fte's is voldoende onderbouwd. 1/3e van de gevraagde middelen (€ 3,650 mln.) wordt als reservering opgenomen. Deze middelen worden toegekend als het definitieve besluit is genomen om de derde en vierde kerncentrale te bouwen. Er wordt een reservering opgenomen van in totaal € 81,15 mln. voor de meet- en ongevalsorganisatie van de RIVM en voor onderzoeksmiddelen van het ministerie van IenW. Voor de kennisopbouw stralingsbescherming (€ 14 mln.) en voor het onderzoeksprogramma eindbergiging radioactief afval (€ 63,5 mln.) worden reserveringen opgenomen met als voorwaarde dat de P*Q-onderbouwing van de kosten nader wordt toegelicht, er wordt toegelicht hoe de kosten na 2030 zullen worden gedekt, en er aansluiting wordt gezocht met de bredere kennisopbouw voor kernenergie vanuit de directie Kernenergie KGG. Tot slot worden de gevraagde middelen voor het radionuclidenlab van het RIVM (€ 23,675 mln.) afgewezen. Er wordt onvoldoende onderbouwd waarom de aangevraagde middelen nodig zijn. Daarom worden de aangevraagde middelen afgewezen.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none">• Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, het is een randvoorwaarde voor de bouw van de kernreactoren die zorgen voor een efficiënte en betaalbare energievoorziening in 2050.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none">• Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het is een randvoorwaarde voor de bouw van de kernreactoren. Deze reactoren dragen bij aan een CO₂-neutrale energievoorziening in 2050</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none">• Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022?	

Ja; Nee

Maatregel bouwt voort op de ambitie van het kabinet Rutte IV om twee nieuwe kernreactoren te bouwen. De ambitie van het huidige kabinet is om vier nieuwe kernreactoren te bouwen.

De additionaliteit van de gevraagde middelen is onvoldoende onderbouwd voor het Radionuclidenlab RIVM. Uit het fiche blijkt onvoldoende dat deze maatregelen niet tot het reguliere werk horen van RIVM. Ook wordt de nut- en noodzaak van sommige onderdelen van de claim onvoldoende onderbouwd.

Voor Kennisopbouw stralingsbescherming IenW en Onderzoeksprogramma eindberging radioactief afval wordt onvoldoende toegelicht wat de samenhang is van deze kennisopbouw met de bredere kennisopbouw die vanuit directie Kernenergie bij ministerie KGG.

Uitvoerbaarheid

- Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken?
 Ja; Nee
- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

De organisaties die de middelen opvragen, gaan zelf aan de slag met de uitvoering. Er worden geen risico's omtrent de uitvoering voorzien.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee
- In dit fiche worden middelen aangevraagd met als doel het faciliteren van de bouw en uitbating van nieuw te bouwen kernreactoren.
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
N.v.t.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt geen inschatting gegeven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL heeft niet gereflecteerd op de individuele maatregelen binnen het perceel kernenergie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

N.v.t.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

☒ Ja; ☐ Nee <ul style="list-style-type: none"> • Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☐ Ja; ☒ Nee • Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☐ Ja; ☒ Nee • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? N.v.t.
<p>Link met normeren en beprijzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? ☐ Ja; ☒ Nee • Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Voor de aangevraagde middelen zijn geen normerende en/of beprijzende beleidsalternatieven. Het betreft namelijk uitvoerings- en onderzoeksmiddelen. • Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? N.v.t.
<p>Financiële consequenties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☒ Ja; ☐ Nee De toegekende bedragen worden voldoende onderbouwd, onder meer met p x q-berekeningen. De gereserveerde bedragen voor Kennisopbouw stralingsbescherming IenW en Onderzoeksprogramma eindberging radioactief afval zijn onvoldoende onderbouwd. Er is een reservering opgenomen met onder meer als voorwaarde dat de geclaimde bedragen beter worden onderbouwd. • Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? ☒ Ja; ☐ Nee • Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? ☒ Ja; ☐ Nee Voor de toegekende onderdelen worden de gevraagde personeelskosten voldoende onderbouwd. Voor de overige onderdelen die zijn afgewezen of waarvoor een reservering is opgenomen is de onderbouwing, met name rondom additionaliteit, onvoldoende.
<p>Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds</p> <p>Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)? ☐ Ja; ☒ Nee</p> <p>Er worden fte's aangevraagd die tot na 2030 werkzaam blijven bij ANVS. Er wordt vanuit gegaan dat deze fte's na 2035 bekostigd kunnen worden door de opbrengsten van de kernreactoren. Hierbij is het risico dat als de bouw vertraging oploopt KGG eventueel meer moet betalen.</p>
<p>Gevolgen maatregel voor brede welvaart</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? ☐ Ja; ☒ Nee <p>TNO benoemt dat het fische de sociaaleconomische gevolgen van de tekorten van gekwalificeerd personeel op het gebied van kernenergie onbenoemd laat. Deze tekorten zullen toenemen door de ambitie voor het bouwen van vier kerncentrales (zie Berenschot, 2022). Het opleiden van personeel binnen de ANVS zorgt ervoor dat er meer personeel beschikbaar is om deze uitbreiding mogelijk te maken. De vraag blijft echter of dit voldoende zal zijn om dit tekort op te lossen. Op de langere termijn kan dit tekort ervoor zorgen dat kosten zullen toenemen en doelstellingen mogelijk niet gehaald worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel? Nee.
<p>Overige aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> • De toegekende middelen gaan uit van de bouw van vier kerncentrales, mocht deze doelstelling naar beneden worden bijgesteld, dan wordt ook het toegekend bedrag aangepast.

Uitvoeringslasten KGG/medeoverheden

FORMAT BEOORDELING FICHE	Uitvoeringslasten KGG/medeoverheden
	Kernenergie N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekennen onder voorwaarden: € 39,6 mln.	
Beoordeling voorwaarden ontwerp-MJP 2026:	
<ol style="list-style-type: none"> De middelen worden toegekend onder de voorwaarde dat een plan wordt ingediend voor de afbouw van de fte's en/of overgang naar de projectorganisatie (zodat deze niet structureel zijn) (<u>voldoet nog niet</u>). 	
<p><u>Toelichting:</u> Bij de augustusbesluitvorming zijn naar aanleiding van politieke besluitvorming voor 2025 additionele middelen toegekend voor fte's bij directie kernenergie i.v.m. de verhoogde ambitie van 2 naar 4 kerncentrales. Via dit voorstel wordt de rest van de reeks opgevraagd. Het betreft 27 mln. voor de jaren 2026-2030 voor 14 fte bij directie kernenergie en middelen voor medeoverheden voor fte voor o.a. het Rijk Regio Pakket (RRP). Daarbovenop wordt voor circa 12 mln. een claim gedaan voor 21 fte's. Dit betreft 13 fte's voor directie Kernenergie bij het ministerie van KGG, 8 fte's bij andere dienstonderdelen van KGG (2 WJZ, 2 directie Realisatie, 2 eigenaarsadviesing) en 2 fte's voor RVO. Deze fte's zijn benodigd om te borgen dat de benodigde werkzaamheden voor (de voorbereiding op) de bouw van vier kerncentrales uitgevoerd kunnen worden. Daarom worden de geclaimde bedragen toegekend onder voorwaarde van het aanleveren van een plan voor de afbouw van de fte's en/of overgang naar de projectorganisatie. Er worden middelen toegekend voor de bouw van vier kerncentrales. Als de ambitie van het kabinet voor de bouw van vier kerncentrales wordt aangepast dan wordt bekeken of deze toegekende middelen nog steeds (geheel) benodigd zijn.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Fte's zijn nodig om het voorwerk te doen voor de bouw van de kernreactoren. Indien er niet genoeg fte beschikbaar zijn kan de bouw vertraging oplopen.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het vergroten van het aandeel kernenergie in de Nederlandse energiemix verlaagt de CO₂-uitstoot binnen de elektriciteitssector. Door een toegenomen aanbod elektriciteit zonder CO₂-uitstoot zal de vraag naar elektriciteit afnemen die geproduceerd wordt door fossiele installaties zoals gascentrales.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De aangevraagde fte's bouwen voort op de uitbreiding die al langer dan 2022 bezig is van het aantal fte's dat aan kernenergie werkt bij het Rijk.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Directie Kernenergie neemt nieuwe medewerkers aan. O.b.v. vorige jaren blijkt dat het aantal fte dat ze willen aannemen haalbaar is. Voor medeoverheden geldt hetzelfde.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee 	

- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Licht indien relevant toe.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Door verhoogde ambities van het kabinet op gebied van kernenergie moet meer onderzoek plaatsvinden. Zo moeten locatieonderzoeken uitgevoerd worden en moet overlegd worden met de regio's waar deze reactoren mogelijk komen. Hiervoor is extra capaciteit nodig, welke via de gevraagde middelen zal worden ingehuurd.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
N.v.t.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt geen inschatting gegeven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL heeft niet gereflecteerd op de individuele maatregelen binnen het perceel kernenergie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

N.v.t.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

N.v.t.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Normering en beprijzing vormt geen alternatief voor het doel van deze maatregel omdat er uitvoeringsmiddelen worden gevraagd.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt aangegeven hoeveel fte ingehuurd zal worden.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Ja, zie de onderbouwing bij 'doeltreffendheid'

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Op dit moment is onduidelijk hoeveel van deze fte's weer uitstromen. Hierdoor kan er sprake zijn van permanente aanstelling. Om deze reden wordt als voorwaarde bij de toekenning opgenomen dat een plan wordt ingediend voor de afbouw van de fte's en/of overgang naar de projectorganisatie (zodat deze niet structureel zijn).

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

TNO benoemt dat het aannemen van extra beleidsmedewerkers de vraag naar personeel in de sector kernenergie doet toenemen, wat bijdraagt aan krapte op een reeds schaarse arbeidsmarkt.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

N.v.t.

Overige aandachtspunten

Nieuwbouw

FORMAT BEOORDELING	Nieuwbouw kerncentrales
FICHE	Kernenergie N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Toekennen (€ 18,3 mln.) <p><u>Toelichting beoordeling:</u> Het voorstel bevat meerdere onderdelen waarvoor specifieke bedragen worden gevraagd: onderzoeksmiddelen (€ 2,2 mln.), middelen voor de m.e.r. (€ 1,1 mln.) en middelen voor grondonderzoeken (€ 15 mln.). Het is voldoende onderbouwd dat de activiteiten waarvoor middelen worden gevraagd nodig zijn voor de bouw van nieuwe kerncentrales. De gevraagde middelen zijn verder voldoende onderbouwd en gespecificeerd. Naast de gevraagde 18,3 mln. zijn enkele PM-claims opgenomen in het fiche voor grondaankopen, een projectorganisatie en een Rijk-Regio-pakket. Deze middelen kunnen nog niet toegekend worden omdat het bedrag nog onbekend en vertrouwelijk is. Het is van belang dat de fondsbeheerder, FIN en kennisinstellingen die een onafhankelijke reflectie geven aan de voorkant betrokken worden over de inzet van de onderhandelingen. Hier zijn procesafspraken over gemaakt tussen de beleidsdirectie, FEZ, fondsbeheer FIN. Als dit proces wordt gevolgd dan kan indien nodig afgeweken worden van reguliere besluitvormingsmomenten om middelen over te hevelen. Conform het afgesproken proces moet tijdig (bij aanvang van eventuele onderhandelingen) een nieuwe versie van het fiche worden ingediend, waarin ook de bedragen ingevuld zijn, zodat de doelmatigheid beoordeeld kan worden. Bij eventuele aankoop van grond heeft het de voorkeur dat deze grond zoveel mogelijk multi-inzetbaar is.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De aangevraagde middelen zijn benodigd voor de nieuwbouw van de beoogde kernreactoren.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De nieuwbouw van kernreactoren draagt bij aan een CO₂-neutrale energiemix.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>voor 1 jan 2022 is al bekend geworden dat er een verhoogde ambitie is op het gebied van kernenergie. Deze maatregel behelst een voortzetting en ophoging van die ambities.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Maatregelen worden door de directie kernenergie uitgevoerd. Een groot deel van deze uitvoering zal op den duur overgenomen worden door de projectorganisatie NEO NL. Dit zal gefaseerd gebeuren t/m 2028 en verder indien nodig. Gezien de complexiteit rondom de nieuwbouw van kerncentrales zijn er risico's, zo kan vertraging in de bouw plaatsvinden.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee 	

De onderdelen van het nieuwbouw fiche zijn noodzakelijk voor de nieuwbouw van kernreactoren. Zonder adequaat onderzoek en overeenstemming tussen rijk en regio zijn de risico's groter dat op een later moment vertraging optreedt bij de bouw van de kernreactoren. Door hier vooraf in te investeren, worden deze risico's zo goed mogelijk afgedekt.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

N.v.t.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt geen inschatting gegeven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL heeft niet gereflecteerd op de individuele maatregelen binnen het perceel kernenergie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

N.v.t.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

N.v.t.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Subsidie en normering vormen geen alternatieven voor het doel van deze maatregel omdat er middelen worden aangevraagd voor onderzoeken.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
De gevraagde bedragen zijn voldoende onderbouwd, onder meer met p x q-berekeningen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Wat betreft de gevraagde onderzoeksmiddelen is de verhouding kas/verplichtingen voldoende onderbouwd. Wat betreft de overige kostenposten is de onderbouwing onvolledig.
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

De gevraagde personeelskosten worden in het fiche 'NEO NL' toegelicht. Bij de beoordeling van dat fiche wordt de toelichting beoordeeld.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

N.v.t.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren en deze viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

- In dit fiche is NEO NL al een aantal maal benoemd. Echter is er op een later moment een specifiek fiche voor NEO NL ingediend. In dat fiche worden pas bedragen zichtbaar en wordt hier uitleg bij gegeven. Daarom is ervoor gekozen om NEO NL buiten beschouwing te laten voor de beoordeling van deze maatregel in zover dat mogelijk is.

Projectorganisatie NEO NL

FORMAT BEOORDELING	Projectorganisatie NEO NL	
FICHE	Kernenergie	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Toekennen (22,1 mln.) <p><u>Toelichting beoordeling:</u> Nut en noodzaak van de projectorganisatie en het bouwen van een solide organisatie op afstand van de politiek wordt herkend. Er zijn nu 12 fte werkzaam bij deze projectorganisatie. Deze middelen worden toegekend om te zorgen dat deze organisatie de aankomende jaren kan doorgroeien.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De Projectorganisatie is van belang om ervoor te zorgen dat de kernreactoren gebouwd worden. Deze werkzaamheden dragen bij aan het CO2-neutraal maken van de Nederlandse energiemix.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Draagt bij aan de energietransitie en is daarmee in overeenstemming met het klimaatplan.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Eerder is 90 mln. (verspreid over 2023 t/m 2030) toegekend voor de projectorganisatie. Dit was destijds een schatting van wat nodig was om de projectorganisatie van de grond te krijgen. Nu de projectorganisatie in een verder stadium is kan beter bepaald worden hoeveel middelen er nodig zijn. Deze maatregel bouwt dus voort op eerder gegeven financiering.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De projectorganisatie NEO NL gaat dit zelf uitvoeren. Er is veelal contact tussen directie kernenergie en NEO NL. Een mogelijk risico is dat ze niet genoeg personeel kunnen vinden.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het doel van de projectorganisatie NEO NL is de bouw en uitbating van de nieuw te bouwen kernreactoren. De maatregel, en de opzet van de projectorganisatie, is goed ingericht om dat doel te verwezenlijken. De maatregel is daarmee naar verwachting doeltreffend.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? N.v.t. 		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Er wordt geen inschatting gegeven.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; 		

- Genoemd effect plausibel;
- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

PBL heeft niet gereflecteerd op de individuele maatregelen binnen het perceel kernenergie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

N.v.t.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

N.v.t.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er zijn geen mogelijke normerende/beprijzende beleidsalternatieven.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het gevraagde bedrag is onderbouwd, al wordt niet geheel duidelijk weergegeven hoeveel fte's ingehuurd zullen worden met de gevraagde middelen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
De aangevraagde uitvoeringskosten/personeelskosten zijn voldoende onderbouwd; er wordt goed beargumenteerd dat de aangevraagde kosten benodigd zijn om de nieuwbouw en uitbating van de toekomstige kernreactoren te faciliteren.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Er worden middelen gevraagd voor fte's. Deze fte's zullen naar verwachting ook na 2030 werkzaam zijn bij NEO NL. Daarom zijn de gevraagde middelen niet in lijn met de tijdelijkheid van het fonds. De verwachting is echter dat zodra de kernreactoren stroom leveren en dus geld opleveren hier de fte's uit bekostigd kunnen worden. Een risico hierbij is dat vertraging bij de bouw van de kernreactoren leidt tot claims voor uitvoeringskosten voor na 2030.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Nee.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren en deze viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Verlenging financiering Nuclear Academy 2026-2030

FORMAT BEOORDELING	Verlenging financiering Nuclear Academy 2026-2030	
FICHE	Kernenergie	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen & reserveren volgende MJP (3 mln. toekennen & 2 mln. reserveren.).		
<u>Beoordeling voorwaarde reservering MJP 2027:</u>		
1. Reservering voor 2029 en 2030 is onder voorwaarde van een vervolgstراتيجية voor de financiering van de Nuclear Academy na 2030 (<u>voldoet nog niet</u>).		
<u>Toelichting:</u> Het is van belang dat de benodigde kennisinfrastructuur van kernenergie wordt opgebouwd. Rijksfinanciering is daar op korte termijn voor nodig. Het is, ook gelet op de criteria van het Klimaatfonds, onwenselijk om hier structureel als Rijk een rol in te spelen. Daarom worden de middelen toegekend t/m 2028. De middelen voor 2029 en 2030 worden gereserveerd. Deze worden toegekend als er een vervolgstراتيجية is opgesteld voor de financiering van de Nuclear Academy na 2030, zodat beoordeeld kan worden of een Rijksbijdrage ook voor die jaren nodig is.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De gevraagde middelen bevorderen de voor kernenergie benodigde kennisinfrastructuur. Deze maatregel is daarmee randvoorwaardelijk voor het opschalen van kernenergie in de Nederlandse energiemix.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, de maatregel draagt bij aan een CO2-neutrale energiemix in 2050.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel is additioneel omdat voorafgaand aan 2022 minimale beleidsinzet plaatsvond op het ontwikkelen en opbouwen van kennisinfrastructuur rondom kernenergie in Nederland.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De maatregel wordt uitgevoerd door onder meer TU delft en NRG. Er worden geen uitvoeringsrisico's voorzien.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel heeft tot doel het ontwikkelen en opbouwen van kennisinfrastructuur rondom kernenergie in Nederland.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? N.v.t. 		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt geen inschatting gegeven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL heeft niet gereflecteerd op de individuele maatregelen binnen het perceel kernenergie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

N.v.t.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

N.v.t.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er zijn geen mogelijke normerende/beprijzende beleidsalternatieven.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- In de maatregel wordt onderbouwd hoeveel fte's ingehuurd kunnen worden met de gevraagde middelen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
 - Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- De gevraagde uitvoeringskosten/personeelskosten zijn voldoende onderbouwd. In de maatregel wordt toegelicht dat deze fte's de Nuclear Academy operationeel zullen houden.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Ook na 2030 zullen uitvoeringsmiddelen benodigd zijn voor de Nuclear Academy. Deze zullen gezien de tijdelijkheid van het fonds niet uit het Klimaatfonds bekostigd kunnen worden. Er is daarom een vervolgstrategie benodigd voor de financiering van de Nuclear Academy na 2030.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Nee

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren en deze viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Perceel CO₂-vrije gascentrales

CO₂-vrije gascentrales

FORMAT BEOORDELING	CO₂-vrije gascentrales	
FICHE	CO₂-vrije gascentrales	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<u>Toekennen onder voorwaarden: € 780 mln.</u>		
<u>Beoordeling voorwaarde MJP 2025:</u>		
1. Bijmenging van CO ₂ -vrije energiedragers wordt opgenomen als subsidievoorwaarde in de subsidieregeling voor ombouw van gascentrales naar CO ₂ -vrij-ready. Het exacte bijmengpercentage wordt nader bepaald in de uitwerking van de regeling. Een mogelijke CO ₂ -vrije energiedrager is bijvoorbeeld waterstof (<u>voldoet nog niet</u>).		
<u>Beoordeling voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</u> De voorwaarde uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarden:		
1. Dat er normering/beprijzing in werking treedt in de elektriciteitssector om de CO ₂ -reductie ten opzichte van het EU ETS te versnellen in het kader van het streefdoel naar CO ₂ -vrij in 2035. Daarbij is voor deze middelen voor de gascentrales de voorwaarde dat deze normering/beprijzing ook neerslaat bij de gascentrales. Indien dit elders in de elektriciteitssector neerslaat, kunnen de middelen heroverwogen worden. Een mogelijk normering is bijmenging van CO ₂ -vrije energiedragers in gascentrales, met een nader te bepalen bijmengpercentage. Een mogelijke CO ₂ -vrije energiedrager is bijvoorbeeld waterstof. Een andere vorm van normering kan zijn om een maximale CO ₂ -uitstoot per kWh toe te staan (<u>voldoet</u>);		
2. Dat er op korte termijn een tijdlijn wordt uitgewerkt met een inschatting van de realisatie van de subsidie en normering (<u>voldoet</u>);		
3. Nadere uitwerking van de subsidieregeling passend bij de afgesproken bijmengverplichting (<u>voldoet nog niet</u>);		
4. Goedkeuring van de bijmengverplichting door de Tweede en Eerste Kamer (<u>voldoet nog niet</u>).		
<u>Toelichting:</u> Dit voorstel hangt samen met het streefdoel naar een CO ₂ -vrije elektriciteitssector in 2035 en bijbehorende normering om dat streefdoel zoveel mogelijk in te vullen en versnelling te bewerkstelligen ten opzichte van het ETS1. Hierdoor kan de CO ₂ -vrije elektriciteitsketen opgebouwd worden. Bovendien worden met de maatregel de prikkels gegeven die passen bij het toekomstige energiesysteem en wordt het gebruik van waterstof in de elektriciteitssector op gang gebracht. PBL is kritisch op de doelmatigheid van de middelen. PBL en TNO geven aan dat er op dit moment geen normering in werking is in de elektriciteitssector om de CO ₂ -reductie ten opzichte van het EU ETS te versnellen. In de politieke Voorjaarsbesluitvorming 2025 is besloten dat een bijmengverplichting van CO ₂ -vrije energiedragers bij gascentrales wordt ingevoerd, startend met 1% in 2030. In 2032 wordt naar verwachting de waterstoftransportinfrastructuur gerealiseerd. In 2032 gaat het percentage daarom omhoog naar 5%, tot en met 2035. De bijmengverplichting is additioneel aan de subsidie. De subsidie wordt dus alleen verstrekt voor bijmenging die boven de norm is. Omdat niet alle centrales naar verwachting in 2030 al kunnen bijmengen, is de ambitie om een systeem in te bouwen waarbij centrales de norm voor elkaar in kunnen vullen en deze onderling verrekenend kan worden. Hiervoor zal worden gekeken naar de praktische en juridische uitvoerbaarheid van een dergelijk systeem. Indien een centrale niet aan de norm voldoet, al dan niet onderling verrekenend, dan volgt een boete. Eventuele opbrengsten worden toegevoegd aan de begroting van het Klimaatfonds en worden in principe ingezet voor verduurzaming van de elektriciteitssector. De middelen voor de subsidieregeling worden toegekend onder voorwaarde van de nadere uitwerking van de subsidie en de bijmengverplichting en goedkeuring van de bijmengverplichting door de Tweede en Eerste Kamer. De nog beschikbare loon- en prijsbijstelling uit het perceel (€ 12,44 mln.) wordt niet opgeteld bij de reservering, maar elders in het Klimaatfonds ingezet voor dekking van andere, prioritaire maatregelen. Tevens wordt € 9 mln. ingezet voor dekking van prioritaire maatregelen		

voor netcongestie en € 50 voor apparaatskosten provincies. Daarmee resteert een toekenning onder voorwaarden van € 780 mln.

Overeenstemming met doelen Klimaatfonds

- Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds?
 Ja; Nee

De maatregel draagt bij aan een versnelde vermindering van de uitstoot van de elektriciteitssector en de opbouw van het duurzame flexibele elektriciteitssysteem.

Overeenstemming met klimaatplan

- Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan?
 Ja; Nee

Ja. In het klimaatplan wordt het belang van voldoende regelbaar vermogen genoemd, dat in toenemende mate CO₂-vrij zal moeten zijn.

Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid

- Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022?
 Ja; Nee

Ja, uitgaande van het 2035-streefdoel voor de elektriciteitssector. Het überhaupt CO₂-vrij maken van de gascentrales gebeurt onder het EU ETS. Het nationale streefdoel van 2035 betekent echter wel een versnelling ten opzichte hiervan. Door deze maatregel wordt versneld t.o.v. het ETS en wordt gewerkt aan de opbouw van regelbaar CO₂-vrij vermogen, samen met de bijmengverplichting.

Uitvoerbaarheid

- Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken?
 Ja; Nee

Wel afhankelijk van vormgevingsproces komende periode. Maatregel gaat naar verwachting pas in 2028 open, dus er is risico op (verdere) vertraging richting/na 2030.

- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

Er is al contact met uitvoerder RVO. De uitvoerder is ook betrokken bij vormgeving van de maatregel. Er lijken vooralsnog geen risico's voor de uitvoering van de maatregel.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

De EC dient goedkeuring te geven voor de vormgeving van de maatregel. Een eerdere versie van de uitwerking zou door de EC mogelijk niet goed worden gekeurd. Met de huidige vormgeving is de slagingskans groter. Het formele staatssteuntraject wordt eind 2025 gestart.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Afhankelijk van de vormgeving, kan de maatregel bijdragen aan snellere verduurzaming van de elektriciteitssector doordat al eerder wordt bijgemengd en dus CO₂ wordt gereduceerd. Wel is er een afhankelijkheid van de beschikbaarheid van duurzame energiedragers, bijv. waterstof.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Het PBL denkt dat blauwe en/of groene waterstof nauwelijks beschikbaar zal zijn in 2030 en daarna voor deze toepassing. Daarnaast noemt het PBL dat er in 2030 nog geen landelijk waterstofnetwerk zijn waarmee elektriciteitscentrales kunnen worden beleverd. Het is onzeker wanneer dit wel het geval zal zijn.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt in het fiche een bandbreedte gegeven van 0,006-0,026 Mton per miljoen subsidie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

- Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
- Genoemd effect plausibel;
- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

PBL komt op basis van het door de indiener gebruikte TNO rapport tot een reductie van 3 tot 5 megaton i.p.v. 6 tot 22 megaton zoals in het fiche is opgenomen. Bij gebruik van duurdere groene waterstof ligt dit nog lager.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Maatregel kan leiden tot meer stikstofuitstoot. Dit zal in de praktijk volgens het fiche beperkt worden door het zuiveren van stikstof.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Ja, vanwege de genoemde onzekerheden (beschikbaarheid waterstof, beschikbaarheid infrastructuur) is het volgens PBL niet goed te beoordelen in hoeverre de beschikbare middelen zullen worden benut, zeker in 2030 en de eerste jaren daarna is de kans op benutting klein. Er is in Nederland nog geen normerend beleid dat eigenaren dwingt om hun huidige gascentrales om te bouwen tot centrales die kunnen draaien op waterstof(derivaten), en om deze brandstof bovendien daadwerkelijk in te zetten. De bijmengverplichting maakt een begin met de opbouw van het duurzame energiesysteem en het gebruik van waterstof in de elektriciteitssector.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Verduurzaming in de elektriciteitssector vindt plaats door EU-ETS. Nederland heeft als doel de sector eerder te verduurzamen, het streefdoel is CO₂-vrij in 2035. Om hiervoor te zorgen is ondersteuning nodig, stelt het fiche. De vraag is of alleen ondersteuning (subsidie) voldoende druk geeft voor een versnelde verduurzaming en of dit niet op een alternatieve wijze kan. Voorwaarde wordt daarom dat er normering/beprijzing in werking moet treden in de elektriciteitssector om de CO₂-reductie ten opzichte van het EU ETS te versnellen in het kader van het streefdoel naar CO₂-vrij in 2035. Daarbij is voor deze middelen voor de gascentrales de voorwaarde dat deze normering/beprijzing ook neerslaat bij de gascentrales. Hiermee wordt een integraal pakket voor de gascentrales geborgd.

In de Voorjaarsbesluitvorming 2025 is besloten tot een bijmengverplichting van een CO₂-vrije energiedrager in de gascentrales, waarmee deze voorwaarde wordt ingevuld.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

Zie hierboven, normering is de Voorjaarsbesluitvorming bezien en er is besloten tot een bijmengverplichting van CO₂-vrije energiedragers in gascentrales.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt uitgegaan van het beschikbare budget binnen het perceel, er wordt echter geen p x q onderbouwing gegeven.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Het wordt niet duidelijk of deze worden gevraagd, gelijktijdig gaat RVO de regeling uitvoeren. Het ligt daarom voor de hand dat er wel sprake zal zijn van uitvoeringskosten maar niet van departementale personeelskosten.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO stelt dat de maatregel doeltreffender kan worden door vrijgekomen EU ETS emissierechten uit de markt te halen. Hier bestaat echter al een Europees systeem voor. Verder stelt TNO dat de maatregel doeltreffender kan zijn door een duidelijke planning te maken.

Overige aandachtspunten

-

Perceel energie-infrastructuur

Bijstelling warmtenetten investeringssubsidies

FORMAT BEOORDELING	Bijstelling warmtenetten investeringssubsidie	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen: € 180 mln.		
<u>Toelichting beoordeling:</u> Voorstel is een herprioritering van bestaande toekenning voor de WIS. Deze bijstelling komt door de naar beneden bijgestelde ambitie voor het aantal aansluitingen aan warmtenetten (geen 500.000 maar 200.000 in 2030). Ook blijken de kosten in de praktijk niet snel omlaag te gaan, waardoor het te subsidiëren bedrag hoger blijft dan eerder voorzien. De € 180 mln. die hiermee vrijkomt wordt ingezet voor de maatregel Nationale Deelneming Warmte.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none">Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee Warmtenetten zijn een middel om de gebouwde omgeving te voorzien van een duurzame energievoorziening.		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee De maatregel zorgt ervoor het aandeel hernieuwbare energie en de besparing op het primaire energiegebruik gestimuleerd wordt.		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee Het gaat hier om een bijstelling van een bestaande maatregel.		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none">Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ NeeWie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? Ja, betreft een bestaande en lopende maatregel waarop een bijstelling gedaan wordt (terugstorting in het fonds).		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none">Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ NeeZijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee Licht indien relevant toe.		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ NeeGeeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL vindt het een logische keuze om middelen te herverdelen wanneer het oorspronkelijke doel uit zicht raakt.		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		
<ul style="list-style-type: none">Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? Het betreft een terugstorting.		

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het betreft de aanleg van infrastructuur, dat kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Los dat er geen zelfstandig effect aan infrastructuur wordt gekend, noemt het voorstel een CO₂-emissiereductie van 2,19 ton per woningequivalent aansluiting. Deze CO₂-emissiereductie per aansluiting lijkt PBL plausibel, mits het gaat om invoeding op een warmtenet met een CO₂-vrije bron

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Het is volgens PBL belangrijk om de verschillende maatregelen voor warmtenetten als één samenhangend pakket te zien. Het nieuwe doel van 200 duizend aansluitingen in de bestaande bouw is gebaseerd op een inventarisatie onder gemeenten van VNG en NPLW. PBL heeft niet onderzocht of dit aantal met het pakket bereikt zou kunnen worden.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- De Wet collectieve warmte zal zorgen voor meer kaders t.b.v. het warmtebeleid (zowel voor aanleg als later tarief), en draagt hiermee bij aan verlaging van de kosten voor de aanleg van warmtenetten. Ingediende voorstel betreft een terugstorting.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Het verschil in kosten en waarom een deel van de middelen niet meer nodig is wordt toegelicht.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- N.v.t.
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- Dit betreft een bijstelling van een bestaande maatregel, waardoor er een gedeeltelijke terugstorting naar het fonds wordt gedaan.

Nationale deelneming warmte

FORMAT BEOORDELING	Nationale deelneming warmte	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekenning onder voorwaarden: € 224 mln.		
<p><u>Beoordeling voorwaarde ontwerp-MJP 2026:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De WCW waarin de mogelijkheid staat om een deelneming op te richten dient door beide Kamers aangenomen te zijn (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Een nieuwe PxQ-onderbouwing, waarbij inzichtelijk wordt wat de verhouding kapitaal-personeelskosten is (die is geaccordeerd door Fondsbeheer en FIN) (<u>voldoet nog niet</u>); 3. Er worden afspraken gemaakt over de verhouding tussen Rijk en andere publieke investeerders bij investeringen in warmteprojecten (<u>voldoet nog niet</u>); 4. Na de verdere uitwerking van de maatregel (voorwaarde 1 tot en met 3) vindt er nog een check plaats op de samenhang met de andere warmtemaatregelen, waaronder de verdere uitwerking van het Waarborgfonds (hier vindt op dit moment namelijk nog verwerking van de evaluatie plaats). Het Waarborgfonds heeft namelijk invloed op het benodigde eigen vermogen van de deelneming. Na de verdere uitwerking van het Waarborgfonds dient daarom te worden getoetst of de budgettaire claim voor de deelneming nog volstaat t.a.v. het beoogde doel en of de beoordeling als gevolg daarvan moet worden herzien (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting beoordeling:</u> Voorstel ziet op deelname van EBN in warmtebedrijven, waarin op grond van de WCW een publiek meerderheidsbelang moet zijn. Zo worden decentrale overheden ontlast en ondersteund terwijl zij de regie behouden. Het is onduidelijk hoe de doelen van de WCW om de regie bij lokale overheden te leggen strookt met het voornemen om de nationale deelneming voor maximaal 40% te laten participeren in warmtebedrijven. Het oplossen van knelpunten in de warmtetransitie is prioritair, al is de vraag hoe een nationale deelneming de warmtetransitie zal versnellen ten opzichte van ander instrumentarium (bijvoorbeeld een reguliere subsidie). De middelen zijn alleen bedoeld voor nieuwe investeringen. Aandachtspunt is dat de dekking nu tot 2030 is geregeld met deze toekenning en dat bij deze toekenning ervan uitgegaan wordt dat de toekenning onder voorwaarden voor het waarborgfonds warmte uiteindelijk doorgang vindt. De dekking voor na 2030 zal dus elders gezocht moeten worden. Uit nieuwe informatie blijkt dat er ook uitvoeringskosten bij EBN nodig zijn. Het wordt daarom toegestaan dat deze uit de bestaande toekenning onder voorwaarden worden gedekt. Hierbij geldt de voorwaarde dat er eerst een nieuwe PxQ-onderbouwing wordt aangeleverd van deze uitvoeringskosten, waarbij inzichtelijk wordt wat de verhouding kapitaal- tot personeelskosten is. Tot slot worden er afspraken gemaakt met fondsbeheer en het Ministerie van Financiën over de verhouding tussen Rijk en andere publieke investeerders bij investeringen in warmteprojecten. Indien nodig kan er voor dekking ook naar het restant van de reservering voor uitvoeringskosten in perceel VFO gekeken worden.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Duurzame warmte is een van de mogelijkheden om de gebouwde omgeving te voorzien van duurzame energie.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De marktordening voor collectieve warmtenetten is opgenomen in het klimaatplan.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee 		

Op dit moment zijn warmtebedrijven nog niet in publieke handen. Deze maatregel draagt eraan bij dat dit wel in publieke handen komt.

Uitvoerbaarheid

- Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken?
 Ja; Nee
- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

Er vindt op dit moment nog onderzoek plaats naar de verdere uitwerking. Dat geeft risico op vertraging. Wel is al bekend wie de uitvoerder waarschijnlijk zal worden. Gelijktijdig is de maatregel afhankelijk van een aantal andere maatregelen die op dit moment in uitvoering zijn of nog uitgevoerd moeten worden, bijv. het Waarborgfonds en de behandeling van de Wcw door het parlement. De hoogte van de middelen is hiervan ook afhankelijk.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Het wordt niet duidelijk of er al contact is met de juridische afdeling. Ook vindt op dit moment nog een onderzoek plaats naar de wijze van financiering, wat ook weer invloed heeft op de staatssteuntoets.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De deelneming draagt bij aan het behalen van het meerderheidsbelang van de overheid, waardoor medeoverheden naar verwachting een minder grote financiële bijdrage hoeven te doen. Het is niet aantoonbaar dat de maatregel bijdraagt aan het realiseren van extra aansluitingen op warmtenetten of CO₂-reductie.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Een nationale deelneming kan volgens PBL publieke partijen ondersteunen bij het realiseren van warmtenetten.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het hier gaat om de bijdrage aan de bedrijven die de aanleg van warmte-infrastructuur verzorgen is er geen sprake van directe reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 Genoemd effect plausibel;
 Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 Genoemd effect niet plausibel;
 Niet te valideren

Ondersteuning van medeoverheden kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
Er blijft volgens PBL een risico bestaan dat commerciële bedrijven niet willen deelnemen in warmtebedrijven met een publiek meerderheidsbelang. Ook is het belangrijk om de verschillende maatregelen voor warmtenetten als één samenhangend pakket te zien. Het nieuwe doel van 200 duizend aansluitingen in de bestaande bouw is gebaseerd op een inventarisatie onder gemeenten van VNG en NPLW. PBL heeft niet onderzocht of dit aantal met het pakket bereikt zou kunnen worden.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er wordt aangegeven dat als de rijksoverheid niet meedoet via een nationale deelneming, er vertraging op zal treden en er minder warmtenetten aangelegd worden. Dit is echter niet hard te maken. Alternatieve manieren van financiering worden niet uitgebreid onderbouwd. Een subsidie voor medeoverheden zou mogelijk ook een optie zijn. N.a.v. aanvullende vragen is hier wel meer inzicht in gegeven.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het fiche is niet duidelijk welk bedrag precies nodig is en wat later/anders kan. Bij navraag is dit verhelderd. Aandachtspunt is dat er ook veel middelen nodig zijn na 2030 (afhankelijk van de ambitie), waar nu nog geen dekking voor is.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Warmtenetten worden aangelegd waar dat het meest kostenefficiënt kan.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO stelt dat er een reëel risico is dat warmtenetten, als gevolg van hoe we het nu georganiseerd hebben in Nederland, een relatief dure warmtevoorziening blijven. Dit raakt met name ook huishoudens met een laag inkomen (in sociale huur) omdat zij relatief vaak in wijken met een hoge bevolkingsdichtheid wonen waar de beste kansen liggen voor het aanleggen van warmtenetten. Verder geeft TNO mee om te overwegen een voorwaarde op te nemen dat in de warmtenetprojecten met staatsdeelneming alleen woningen op een warmtenet worden aangesloten die ook na-isolatie hebben gekregen. Om ervoor te zorgen dat hiermee niet teveel mogelijk geschikte woningen buitengesloten worden (er zijn meerdere redenen waarom

een woning geen na-isolatie heeft), wordt deze suggestie niet overgenomen. Tot slot gaat TNO in op de samenhang van de maatregelen. Hiervoor is een voorwaarde opgenomen.

Overige aandachtspunten

-

De-risk waterstofcaverne 5-8

FORMAT BEOORDELING	De-risk waterstofcaverne 5-8	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Reserveren voor volgende MJP: € 102 mln.		
Beoordeling voorwaarde reservering MJP 2027:		
<ol style="list-style-type: none"> De tranche uit het MJP 2024 dient eerst te worden uitgevoerd alvorens meer middelen overgeheveld worden. Zo kan worden bezien wat aanvullend nodig is <u>(voldoet nog niet)</u>. 		
Toelichting:		
<p>Nut en noodzaak van de maatregel is duidelijk met de huidige beleidsdoelen rondom waterstof, maar noodzaak om middelen nu al toe te kennen wordt niet gezien. De eerste tranche is nog niet uitgegeven, deze tranche dient eerst te worden uitgevoerd alvorens meer middelen overgeheveld worden. Zo kan worden bezien of de tweede tranche t.z.t. als bredere tender in de markt gezet kan worden. PBL wijst er op dat cavernes 5-8 mogelijk niet nodig zijn voor 2030 en geeft in die lijn de overweging om de middelen te heralloceren voor maatregelen die gericht zijn op ontwikkeling van technologieën die nodig zijn voor klimaatneutraliteit in 2050. Aangezien er richting 2050 de kans bestaat dat er wel meer opslagen nodig zijn ten bate van de waterstofmarkt wordt de reservering echter voorlopig behouden voor deze maatregel. Er is daarnaast samenhang met de afgewezen maatregel voor een pilot voor waterstofopslag in een gasveld, die ook gaat over opslag van waterstof ondergronds. Indien uit nieuwe ontwikkelingen blijkt uit de ervaringen van de eerste tranche zoutcavernes dat een pilot in een gasveld echt noodzakelijk is, kan bij weging van deze reservering voor MJP2027 ook het voorstel voor het gasveld op deze reservering worden ingediend.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Waterstofopslag draagt bij aan terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen, aan CO2-neutrale elektriciteitsproductie en aan een groter aandeel hernieuwbare energie (elektriciteit en waterstof).</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, uit meerdere beleidsstukken en de routekaart Energieopslag blijkt dat grootschalige waterstofopslag in de toekomst nodig zal zijn.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De eerste tranche aan middelen wordt op dit moment uitgewerkt. Daardoor lijkt vertraging voor het vervolg mogelijk te zijn. Ook uit de Kennis-aan-tafelsessie bleek dat er nog nadere uitwerking voor de tweede tranche nodig is. Het is te vroeg om de tweede tranche nu al toe te kennen.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee 		

- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Nee, al werd in een eerder fiche aangegeven dat de toets op de tweede tranche betrokken zou worden bij de toets van de eerste tranche. Dat blijkt uit het voorliggende fiche niet meer.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Ja, het gaat om de uitrol van ondergrondse waterstofopslagen. Deze zijn noodzakelijk t.b.v. het gebruik van waterstof in een broeikasgasvrije energievoorziening. De eerste tender wordt uitgevoerd door Gasunie. Het ligt voor de hand om de tweede tranche in de markt te zetten, zodat de markt op dergelijke opslagen verder ontwikkeld kan worden. Echter is het belangrijk om eerst meer zicht te krijgen op de resultaten van de eerste tranche.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL onderschrijft dat de noodzaak voor aanleg van deze tweede tranche voor opslagcapaciteit moeilijk is in te zien.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Opslag reduceert geen CO₂ an sich. Dus geen zelfstandig effect.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het gaat hier om opslagen, die geen zelfstandig effect kennen.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er is mogelijk risico op hogere uitstoot van stikstof bij de aanleg van de opslag, vanwege bouwwerkzaamheden.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

De belangrijkste effecten komen volgens het PBL van het mogelijk maken van het duurzame energiesysteem en de (groene) waterstof economie.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Aangezien groenewaterstofproductie en -gebruik ernstig is vertraagd ten opzichte van de doelstellingen voor 2030 is het volgens PBL niet aannemelijk dat op korte termijn al 8 cavernes nodig zijn. Daarom zou overwogen kunnen worden de gereserveerde middelen over te hevelen naar voorstellen die gericht zijn op de ontwikkeling van technologieën die nodig zijn voor klimaatneutraliteit in 2050, maar waaraan/waarvoor geen middelen zijn toegekend of gereserveerd. Gezien deze opslagen ook noodzakelijk zijn voor de lange termijn richting 2050, wordt die suggestie niet overgenomen.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

• Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er is samenhang met andere verplichtingen voor hernieuwbare waterstof. Echter gaat het hier om de opslag voor waterstof. Dat valt onder infrastructuur en is moeilijk te normeren/beprijzen omdat er sprake is van een volloopriscio.

• Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

• Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt een omschrijving gegeven maar geen inzicht in de daadwerkelijke kosten die bij de uitvoering komen kijken.

• Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Er wordt verwacht dat de verplichtingen worden aangegaan in 2029 en kas volledig in 2030. Bij de eerste tranche was sprake van uitbetaling verdeeld over 2 jaar. Het wordt niet duidelijk waarom het realistisch is dit in één jaar te doen.

• Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

• Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

• Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

• Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Er wordt niet ingegaan op het omgevingsmanagement, terwijl een deel van de zoutcavernes mogelijk in de buurt van huizen/dorpen liggen. Dit is een aandachtspunt.

• Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

•

Elektrisch aangedreven Friese Waddenveren

FORMAT BEOORDELING	Elektrisch aangedreven Friese Waddenveren	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen: € 50 mln.		
<p><u>Voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een nadere uitwerking van de financiële PxQ-onderbouwing (<u>voldaan</u>); 2. Duidelijkheid over de vergoeding van de structurele kosten die niet uit het Klimaatfonds worden gedekt (<u>voldaan</u>). <p><u>Toelichting beoordeling:</u> De maatregel ziet op het verduurzamen van (een deel van) de Waddenveren. Het gaat om aanleg van de laadinfra. Het was initieel onduidelijk wat de exacte claim was en de alternatieven voor financiering waren nog niet volledig uitgewerkt. Het PBL beoordeelt de maatregel positief door de mogelijkheid van elektrificatie (zodat biobrandstoffen voor moeilijker elektrificeerbare trajecten beschikbaar blijven) en de bijdrage aan reductie van NOx- en fijnstofemissies. Nadere informatie van de indiener geeft aan dat € 50 mln. als minimaal bedrag benodigd is om alle Waddenveren te elektrificeren. Daarom wordt € 50 mln. toegekend.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel draagt bij aan de uitrol van elektrische netaansluitingen en elektrische laadinfrastructuur, wat weer bijdraagt aan CO₂-reductie.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan wordt verwezen naar de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens. Deze beschrijft bevat de ambitie om in 2050 "een nagenoeg emissievrije en klimaatneutrale binnenvaart gerealiseerd te hebben".</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel ziet op elektrificatie in het licht van nieuwe concessie voor de Waddenveren vanaf 2029.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit is niet goed in te schatten, zie toelichting hieronder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De maatregel kan worden uitgevoerd in de periode van nieuwe concessies (2029-2044). De netaansluiting wordt aangelegd door de netbeheerders Liander (Friesland) en Enexis (Groningen). Op veel plekken zit het elektriciteitsnet echter vol. Dit levert mogelijk risico op vertraging.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> • Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet bevestigd in het fiche.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>In het fiche wordt gesteld dat, omdat het om algemeen belang gaat, er geen staatssteuntoets nodig is. De vraag is wel of de juridische afdeling dit bevestigt.</p>		
Doeltreffendheid		

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

Het gaat hier om de uitrol van laadinfrastructuur, dat draagt bij aan het doel van zero-emissie.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL wijst erop dat mogelijke inzet van biobrandstoffen (conceptbeoordeling) nodig zullen zijn op plekken waar elektrificatie moeilijker is. Het traject uit dit fiche zou goed te elektrificeren moeten zijn, omdat het hier gaat om vaste verbindingen. PBL adviseert de maatregel op te nemen.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Structureel vanaf 2030 per 1 miljoen euro zal er CO₂-reductie van 4278 ton per 1 mln zijn.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

- Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
- Genoemd effect plausibel;
- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

Het gaat om de uitrol van laadinfrastructuur. Dat kent geen direct effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er zal ook een verminderde uitstoot van stikstof zijn.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Ja, PBL noemt dat niet alleen CO₂-emissies, maar ook NO_x- en fijnstofemissies worden gereduceerd.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Er was onduidelijkheid over de hoogte van de claim. Verder wordt er verwezen naar mogelijke alternatieve dekkingsbronnen, maar grootste reden dat deze niet kunnen worden aangesproken is dat het budget niet toereikend is. Er wordt geen inzage gegeven in de mogelijkheid van herprioritering of het inzetten van meerdere dekkingsopties. Er is een voorwaarde opgenomen voor aanvullende toelichting hoe de structurele kosten gedekt worden. Deze informatie is inmiddels ontvangen en akkoord.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

Het gaat hierbij om de aanleg van infrastructuur. De schepen dienen vervolgens zelf aangeschaft te worden.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Ja, PBL noemt deze maatregel als maatregel die wel opgenomen zou moeten worden in het ontwerp-MJP. Elektrificatie van scheepvaart heeft vanwege vermeden fijnstof- en NO_x-emissies voorkeur boven schaarse hernieuwbare brandstoffen.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Zie ook eerdere opmerkingen bij doeltreffendheid. Het is mogelijk te normeren, al wordt er dan minder reductie behaald (20% minder). Er wordt in het fiche niet ingegaan of dit een haalbare tussenstap is naar volledig elektrisch. In het geval van volledig elektrisch zal I&W reders verplichten om batterij-elektrisch te varen op het moment dat de infrastructuur gerealiseerd is.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

In het fiche worden verschillende bedragen genoemd. De claim in het fiche is hoger dan de berekeningen in de bijlage laten zien. Indien er heeft op verzoek aanvullende informatie aangeleverd hoe de incidentele kosten er uit zien. Op basis hiervan wordt een bedrag van € 50 mln. toegekend.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Ja, er wordt niet ingegaan waarom alle verplichtingen in 2025 worden aangegaan, terwijl er bij de kasuitgaven telkens één jaar wordt overgeslagen. Dit lijkt echter wel logisch omdat het gaat om investeringen in infrastructuur.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Het gaat om de aanleg van infrastructuur.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet naar deze maatregel gekeken.

Overige aandachtspunten

-

Stopcontact op Land

FORMAT BEOORDELING FICHE	Stopcontact op land	
	Energie-infrastructuur openbaar gemaakt	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen onder voorwaarden: € 65,5 mln.		
<u>Beoordeling voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</u>		
<ol style="list-style-type: none"> In de Voorjaarsbesluitvorming 2025 zijn enerzijds afspraken over de invoering normering lease per 2027 en de implementatie van jaarverplichting in het Besluit Energie Vervoer, zodat in totaal 1,5 Mton aanvullende reductie wordt gerealiseerd, en anderzijds de toekenning van middelen voor Stopcontact op land, aan elkaar gekoppeld. De voortgang hiervan wordt bij een volgend besluitvormingsmoment gewogen (<u>voldoet nog niet</u>); De middelen worden in een passend kasritme gezet (<u>voldoet nog niet</u>). 		
<u>Toelichting:</u> De maatregel is oorspronkelijk afgewezen in deze vorm. Er wordt momenteel nog een pilot uitgevoerd, waardoor het te vroeg lijkt om al op te schalen naar direct honderd plekken. De uitkomsten van deze pilot dienen eerst afgewacht te worden zodat een doelmatig vervolg uitgewerkt kan worden. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming wordt de maatregel voor een lager bedrag (€ 65,5 mln.) alsnog opgenomen in het ontwerp-MJP 2026, zodat gestart kan worden met de aanpak. Er zijn afspraken gemaakt waarin de maatregel gekoppeld is aan voldoende voortgang op enkele afgesproken mobiliteitsmaatregelen bij de Voorjaarsbesluitvorming 2025. Op een volgend besluitvormingsmoment wordt gewogen of er voldoende voortgang is om de middelen over te hevelen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel wordt de efficiënte uitrol van laadinfra gestimuleerd, waardoor elektrificatie van de mobiliteit sneller kan plaatsvinden. Dit draagt bij aan een klimaatneutrale energievoorziening.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Laadinfrastructuur wordt genoemd in het klimaatplan als randvoorwaardelijk voor de verduurzaming van wegvervoer en draagt daarmee bij aan verduurzaming van de mobiliteit.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In 2023 zijn middelen toegekend voor een pilot t.b.v. verzorgingsplaatsen. Deze claim is een vervolg daarop.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Rijkswaterstaat gaat de maatregel uitvoeren, doet dit momenteel ook met de pilot. Risico's m.b.t. uitvoering zijn tijdigheid (in planning staat dat uitvoering t/m 2040 loopt, terwijl het fonds maar t/m 2030 bestaat). Ook wordt het uit het fiche niet duidelijk of het niet mogelijk is om eerst op te schalen naar een kleiner aantal dan 100, omdat dit een erg grote schaalvergroting betreft.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 		

Er is al een pilot gaande.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Ja, het stopcontact zorgt voor grotere aansluitingen voor verzorgingsplaatsen. De pilot is nog niet afgerond. Ook is de vraag of een dergelijke financiering op deze wijze volledig uit het fonds moet, of dat alternatieve financieringswijzen ook mogelijk zijn.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Omdat het gaat om energie-infrastructuur die een cruciale rol speelt in de transitie naar een klimaatneutraal mobiliteitssysteem, lijkt het PBL niet onlogisch om dit (deels) vanuit het Klimaatfonds te financieren.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt een indicatie voor reductie gegeven, maar aangezien het hier gaat om laadinfrastructuur wordt hier in de beoordeling geen reductie aan toegekend.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 Genoemd effect plausibel;
 Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 Genoemd effect niet plausibel;
 Niet te valideren

Het gaat hier om de aanleg van infrastructuur, dat kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe
Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL onderschrijft de beoordeling om eerst de uitkomsten van de pilot af te wachten, het fiche maakt niet duidelijk of er al lessen zijn getrokken en hoe die zijn verwerkt in het voorstel voor opschaling.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Dit wordt niet duidelijk uit het fiche.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
Dit wordt niet duidelijk uit het fiche.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt geen p x q onderbouwing gegeven. Er wordt verwezen naar bijlage 1, echter is deze niet goed te volgen. Ook wordt er geen verwijzing gegeven naar de middelen t.b.v. de pilot en hoe deze kosten zich verhouden tot de nieuwe claim.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

De financiële reeks eindigt in 2030, echter wordt elders in het fiche aangegeven dat de uitvoering tot en met 2040 loopt. Het is niet duidelijk of de reeks realistisch is.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Deze zijn niet voldoende onderbouwd, er wordt geen uitsplitsing gegeven van de uitvoeringskosten, dan wel een onderbouwing hoe tot die kosten wordt gekomen.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Dit wordt niet goed duidelijk uit het fiche. Uitvoering loopt t/m 2040, maar ingediende financiële reeks en Klimaatfonds zelf lopen t/m 2030. Ook betreft het een voorfinanciering dus middelen zouden in dat geval terugkomen naar het fonds, maar pas nadat het fonds niet meer bestaat.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Rechtvaardigheid wordt niet toegelicht.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Expertpool energie-infrastructuur: vliegende brigade voor een snellere ruimtelijke inpassing

FORMAT BEOORDELING FICHE	Expertpool vliegende brigade voor een snellere ruimtelijke inpassing	
	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen: € 22,5 mln.		
<p>Toelichting: Maatregel is goed onderbouwd en eerdere resultaten worden inzichtelijk gemaakt. Normaliter worden dergelijke voorstellen vanuit reguliere begroting gedekt, echter gezien de krapte op het elektriciteitsnet en de behoefte aan capaciteit om de problemen daar aan te pakken wordt deze maatregel positief beoordeeld. De claim wordt daarom toegekend. Met dit geld kan de expertpool die bij decentrale overheden procedures versnelt vanuit RVO doorgang vinden. Dit leidt tot concrete versnelling van infraprojecten in het land. Het PBL bevestigt de doelmatigheid van de voortzetting en uitbreiding.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het gaat hierbij om een randvoorwaardelijke maatregel die ervoor zorgt dat o.a. procedures sneller uitgevoerd kunnen worden voor netvergunningen.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Gaat om het bijdragen aan de mogelijkheden van overheden om voldoende elektriciteitsinfrastructuur te realiseren.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het gaat om de uitbreiding van een bestaande maatregel t.b.v. MIEK-projecten. De aanpak draagt bij aan de versnelde aanpak van netcongestie.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO beheert de huidige expertpool en zal ook de uitbreiding uitvoeren. In het fiche worden geen risico's geïdentificeerd.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet duidelijk uit het fiche.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Maatregel bestaat al dus is uitvoerbaar.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er worden voorbeelden gegeven van versnelling van dergelijke procedures, ook hebben gemeenten en provincies aangegeven tevreden te zijn met de ondersteuning.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Nee 		

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het gaat hier om een randvoorwaardelijke maatregel waar geen direct reductie-effect aan te geven is.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Ondersteuning bij aanleg van energie-infrastructuur heeft geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Gezien de positieve ervaringen met de ondersteuning door de Expertpool MIEK-PEH lijkt het PBL dat subsidiëring voor voortzetting en uitbreiding van de scope doelmatig is.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Niet van toepassing, het gaat hier om ondersteuning bij medeoverheden. Personele ondersteuning is niet te normeren.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Er wordt een toelichting gegeven op de eerdere kosten en verwachting aan projecten. Dat leidt tot het gevraagde bedrag.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Deze lijkt reëel maar wordt niet uitgebreid onderbouwd.
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd? Ja, zie hierboven.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- De maatregel loopt tot en met 2030 en gaat om inhuur bij RVO. Inhuur bij RVO is een opdracht en kent daarom geen structureel risico. Wel is het risico dat er geen middelen worden gevonden voor de periode na 2030, terwijl deze maatregel mogelijk dan nog wel noodzakelijk/bevorderlijk is. Dat is een aandachtspunt.

Gebiedsinvesteringen voor ruimtelijk inpassen hoogspanningsnet

FORMAT BEOORDELING FICHE	Gebiedsinvesteringen voor ruimtelijk inpassen hoogspanningsinfrastructuur
	Energie-infrastructuur N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekennen onder voorwaarde: € 197 mln.	
Beoordeling voorwaarde ontwerp-MJP 2026:	
<ol style="list-style-type: none"> Nadere onderbouwing van de PxQ, de additionaliteit van de middelen vanuit het Rijk en een doelmatige verhouding met financiering vanuit de medeoverheden (<u>voldoet nog niet</u>). 	
<p><u>Toelichting beoordeling:</u> Het PBL geeft in haar reflectie aan dat het raadzaam kan zijn om middelen ter beschikking te stellen voor gebiedsinvesteringen om het benodigde draagvlak in de regio te behouden. Gelijktijdig wordt aangegeven dat de kaders voor gebiedsinvesteringen nog moeten worden vastgesteld. Daarom kan nog niet worden beoordeeld of de beoogde publieke voorzieningen daadwerkelijk bijdragen aan behoud draagvlak en of de besteding van de middelen doelmatig zal zijn. Het belang van draagvlak wordt echter wel herkend en onderschreven. Daarom wordt een lager bedrag toegekend onder voorwaarden, € 197 mln. Uit nadere informatie van de indiener blijkt namelijk dat hiermee op korte termijn een aantal belangrijke projecten door kan gaan. Echter is nog niet geheel duidelijk hoe dit bedrag is opgebouwd, hoeveel het Rijk dan bijdraagt ten opzichte van medeoverheden, en in hoeverre de financiering additioneel is. Daarom wordt hier een voorwaarde voor opgenomen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Direct effect maatregel niet duidelijk t.o.v. de doelen van het fonds. Hoogspanningsnetten worden al langer aangelegd, wel zijn meer gebieden nodig voor toekomstige infrastructuurprojecten.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Indirect is er een bijdrage, maar geen directe bijdrage. Het klimaatplan spreekt wel over draagvlak voor transitie naar klimaatneutrale samenleving, maar gebiedsinvesteringen voor hoogspanningsnetten zijn zeer indirect hieraan te koppelen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Zie eerdere opmerkingen, hoogspanningsnetten worden al langer aangelegd.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het voornemen is dat RVO de regeling gaat uitvoeren, er is echter nog geen contact met RVO. Ook is er geen duidelijke planning weergegeven. Er wordt afgewacht op de besluitvorming van het Klimaatfonds, terwijl de processen tussen 2025-2030 uitgevoerd moeten worden. Dergelijke omgevingsprocessen kennen lange doorlooptijden, vervolgens dienen de vergunningprocedures nog doorgelopen moeten worden. Het is daardoor onzeker of de maatregel tijdig afgerond is.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee 	

Er wordt geen onderbouwing gegeven waarom er geen staatssteuntoets nodig is. Wel vinden er vaker gebiedsinvesteringen plaats. Het risico wordt daarom als minimaal gezien.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

Gebiedsinvesteringen kunnen doeltreffend zijn voor vergroten draagvlak, maar dat is lastig meetbaar. gebiedsinvesteringstrajecten kennen lange doorlooptijden, maar kunnen procedures daarna mogelijk wel wat versnellen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Het PBL onderkent dat hoogspanningsprojecten net als aanlandprojecten de leefkwaliteit en het draagvlak in de omringende regio onder druk kunnen zetten, en denkt dat het in algemene zin nuttig kan zijn om publiek geld in te zetten om de negatieve gevolgen van die projecten op de omgeving zoveel mogelijk te mitigeren, om zo draagvlak te behouden. Het belang van draagvlak wordt wel herkend. Daarom wordt een toekenning onder voorwaarden opgenomen.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het hier gaat om gebiedsinvesteringen zijn er geen directe reductie-effecten te geven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

- Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
- Genoemd effect plausibel;
- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

Gaat om randvoorwaardelijke investeringen, dat kent geen direct effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er wordt aangegeven dat de investeringen gebruikt kunnen worden om bijv. natuur en ecologische waarden te versterken in een gebied. Echter is het aan de gemeenten/regio zelf om te bepalen waar de middelen aan uit worden gegeven. Het is dus niet op voorhand te zeggen of er ook inderdaad andere kwantificeerbare gevolgen zijn.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

Bovenstaande onderbouwingen ontbreken. Daarom wordt dit opgenomen als voorwaarde.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL stelt dat doordat de kaders voor gebiedsinvesteringen nog moeten worden vastgesteld, er nog niet kan worden beoordeeld of de beoogde publieke voorzieningen daadwerkelijk zullen zorgen voor behoud van draagvlak en versterking van de leef-kwaliteit in het omringende gebied, en of besteding van de gevraagde middelen doelmatig zal zijn.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Ja dat wordt toegelicht en herkend.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er wordt toegelicht waarom er sprake is van bepaalde bedragen, maar onderbouwing hoe dit in het verleden is gegaan en waarom dit nu moet (vanuit het fonds) ontbreekt. Onduidelijk waar de middelen precies aan besteed worden. Daarom wordt hier een voorwaarde voor opgenomen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

EBN: versnellen onderzoek CO2-opslag

FORMAT BEOORDELING	EBN onderzoek naar CO2-opslag	
FICHE	Energie-infra	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting: Het onderzoeken en vervolgens geschikt maken van opslagen ten bate van CCS is een langdurig traject. CCS is wel een belangrijke route voor emissiereductie. EBN heeft hier momenteel middelen voor (uit het Klimaatfonds) maar deze lopen in 2027 af. Een alternatief is mogelijk het wijzigen van de Mijnbouwwet. Voorgesteld werd om € 48 mln. te reserveren voor deze maatregel, waarbij voorwaarde is dat eerst geprobeerd moet worden om de Mijnbouwwet moet worden aangepast om EBN het juiste mandaat te geven voor het benodigde onderzoek naar en de nodige acties omtrent CCS (en indien mogelijk andere hernieuwbare energiebronnen). De middelen komen te zijner tijd beschikbaar op het moment dat blijkt dat deze nog steeds nodig zijn en/of het niet gelukt is de Mijnbouwwet aan te passen. Het PBL onderschrijft de beoordeling. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming komt de maatregel te vervallen vanwege het wegvallen van een gedeelte van de loon- en prijsbijstelling.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>CCS is een belangrijke route om broeikasgas te reduceren in de industrie.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>CCS wordt in het klimaatplan genoemd als manier om de doelen te halen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De rol van EBN in CCS is de afgelopen periode nadrukkelijker geworden.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het is verlenging van een bestaande maatregel, waarbij uitvoering dus al loopt. Vraag is wel of alternatieve manieren om dit uit te voeren niet handiger zijn, zoals het aanpassen van de Mijnbouwwet waardoor EBN in staat wordt gesteld om inkomsten te gebruiken voor dergelijke projecten. Dat lijkt toekomstbestendiger t.o.v. individuele financieringen toe te kennen. Daar wordt een voorwaarde voor opgenomen.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Staatssteundrempels worden niet overschreden, maar er wordt nog wel een staatssteuntoets uitgevoerd. EBN is een staatsdeelneming dus het risico is beperkt.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel stelt EBN in staat om het onderzoek naar CCS-capaciteit in Nederland te versnellen. Gezien de andere activiteiten van EBN is het logisch dat EBN deze onderzoeken ook</p>		

uitvoert. Verder zal het onderzoek naar CCS voortgezet moeten worden om dit op een goede manier te kunnen doen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL onderschrijft de verdere uitwerking m.b.t. de mijnbouwwet.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het gaat met name om onderzoeken, wat geen direct effect kent.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Onderzoek zorgt niet direct voor reductie, projecten die volgen uit het onderzoek doen dat.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
PBL geeft aan dat het voordelen kan bieden om als overheid deel te nemen aan onderzoek en activiteiten voor nieuwe opslaglocaties.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Ja. Dit betreft het onderzoeken van opslagen t.b.v. CCS. Die zijn an sich niet te normeren, maar in dit geval is aanpassing van de Mijnbouwwet mogelijk een optie om de onderzoeken te realiseren.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er zijn eerder middelen toegekend, uit deze ervaring is gebleken dat aangevraagd bedrag nodig is om de onderzoeken te doen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- Het is niet duidelijk of de maatregel na 2030 ook nog door zal lopen. Middelen moeten dan ergens anders gevonden worden. Ook is nodig om te bezien of wijziging van de Mijnbouwwet de subsidie niet overbodig kan maken, dan geniet dat vanuit fondsperspectief de voorkeur.

Deelname EBN in CCS-infrastructuur (CO₂-transport en -opslag)

FORMAT BEOORDELING FICHE	Deelname EBN in CCS-infrastructuur (CO₂-transport en -opslag)
	Energie-infrastructuur N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Reserveren voor volgende MJP onder voorwaarden: € 639,2 mln.	
<p><u>Beoordeling voorwaarden reservering MJP 2027:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er moet duidelijkheid zijn over de precieze deelname van EBN (en Gasunie) in Aramis en over de vormgeving van eventueel benodigde ondersteuning. Indien EBN niet deelneemt, of de ondersteuning minder middelen behoeft, komt de reservering te vervallen of wordt deze verlaagd (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Alleen het deel dat noodzakelijk benodigd is voor het deel van de realisatie van Aramis wordt toegekend (<u>voldoet nog niet</u>); 3. Er wordt kapitaal gedekt voor maximaal een A-(minus) rating van EBN (conform nota deelnemingenbeleid) (<u>voldoet nog niet</u>); 4. Er komt een integraal overzicht van de verschillende overheidsmiddelen ten bate van Aramis (inclusief de SDE++), waarbij de doelmatigheid van middelen vanuit het Klimaatfonds ten opzichte van het beoogde doel worden afgewogen (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting:</u> De maatregel is begrijpelijk en het gestelde doel navolgbaar. Op dit moment is het beeld dat CCS prioritair is voor de doelen van 2030 en de verduurzaming van de industrie (politieke weg in het voorjaar). TNO adviseert om onderzoek naar het effect van CCS-infrastructuur op het vestigingsbeleid en vertraging van emissiereductie-opties als randvoorwaarden kunnen worden meegegeven bij de subsidie voor EBN. Deze analyse is uitgevoerd en heeft laten zien dat het vestigingsklimaat van belang is bij de afweging voor dit project. PBL wijst er op dat er op meerdere manieren overheidsgeld aan Aramis wordt geclaimd en besteed. Er wordt er € 395,2 mln. in een algemene reservering voor de Aramis-infrastructuur opgenomen. Voorbehoud voor deze middelen is dat er duidelijkheid moet zijn over de precieze deelname van EBN (en Gasunie) in Aramis en over de vormgeving van eventueel benodigde ondersteuning. Indien EBN niet deelneemt, of de ondersteuning minder middelen behoeft, komt de reservering te vervallen of wordt deze verlaagd. Gezien het deelnemingenbeleid van het Rijk wordt er kapitaal gedekt voor maximaal een A-(minus) rating van EBN. Verder dient er een integraal overzicht van de verschillende middelen voor Aramis gemaakt te worden, zodat bezien kan worden dat er geen overstimulering plaatsvindt. Uit extra informatie is gebleken dat EBN niet alleen zal deelnemen in de opslagen, maar ook in de transportinfrastructuur. Dat zorgt ervoor dat meer middelen nodig zijn. Daarom zijn naar aanleiding van de politieke besluitvorming in het voorjaar deze middelen opgehoogd naar € 639,2 mln., met behoud van de voorwaarden, om de deelname van EBN in Aramis te kunnen dekken.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel zorgt voor realisatie van een buisleiding t.b.v. CCS voor de vermindering van uitstoot van de industriesector.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>CCS wordt in het klimaatplan genoemd als maatregel om de klimaatdoelen te halen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het fiche wordt vooral ingegaan op de rol van EBN, gelijktijdig gaat het ook om het realiseren van de Aramisleiding, die er nog niet ligt.</p>	

Uitvoerbaarheid
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Ja, het gaat om een kapitaalstorting bij EBN. Deze is voorzien tussen 2026-2030. Er wordt niet ingegaan op mogelijke risico's voor vertraging en wat dit dan betekent voor de hoeveelheid qua kosten. Dat geeft een risico.</p>
Staatssteuntoets
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet duidelijk uit het fiche. Er moet nog een staatssteuntoets worden uitgevoerd. EBN is een staatsdeelneming dus het mogelijke risico is beperkt.</p>
Doeltreffendheid
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Nee <p>Door de kapitaalstorting wordt EBN partner in het Aramisproject waardoor het makkelijker gerealiseerd kan worden.</p>
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Er wordt een reductie van 10-25 megaton per jaar genoemd (vanaf 2030).</p> <ul style="list-style-type: none"> Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☒ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>De reductie die in het fiche wordt benoemd wordt elders al toegewezen in de KEV.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Zo ja, welke?</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? Zo ja, licht deze toe Nee.
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? ☒ Ja; ☐ Nee Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☒ Ja; ☐ Nee Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☒ Ja; ☐ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? <p>PBL stelt dat publieke deelname aan CO₂-infrastructuur voordelen kan bieden, maar dat er gelijktijdig op meerdere manieren overheidsgeld aan Aramis wordt geclaimd/bested. Het zou</p>

kunnen lonen om alle middelen op een rijtje te zetten en de doelmatigheid van het geheel te bekijken. Dit wordt daarom opgenomen als voorwaarde bij deze maatregel.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er wordt toegelicht dat er al sprake is van ETS-handelssysteem dat zorgt voor minder CO₂-uitstoot. Deze maatregel gaat echter specifiek over de aanleg van infrastructuur, wat niet goed met normeren/beprijzen te borgen is.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Oorspronkelijk was het bedrag niet goed onderbouwd, er wordt verwezen naar een bijlage maar die ontbreekt. Later is wel onderbouwing aangeleverd.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
Het fiche laat volgens TNO onderbelicht waarom er minder weglek van bedrijven zal plaatsvinden door de CCS infrastructuur. Ook benoemt het fiche niet dat een keuze voor CCS kan leiden tot vertraging van de toepassing van emissiereductie opties. Snelle en forse emissiereductie is cruciaal om de schade voor toekomstige generaties te beperken. CCS kan daarbij helpen, maar wanneer de uitstoot hoog blijft, ook leiden tot meer afwenteling op toekomstige generaties. Tot slot wijst TNO op onderzoek naar het effect van CCS infrastructuur op vestigingsbeleid en vertraging emissiereductie-opties, maar dit onderzoek is juist voorafgaand aan het fiche al uitgevoerd.

Overige aandachtspunten

- Het betreft een reservering om te bezien welk bedrag uiteindelijk nodig is voor de realisatie van Aramis. Precieze eventuele toekenning moet op een later moment duidelijk worden.

Prijsgarantie collectieve warmte

FORMAT BEOORDELING	Prijsgarantie collectieve warmte	
FICHE	Energie-infra	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Dit fiche is onvolledig ingevuld en er is geen totale claim opgenomen. Het bedrag waarvan wordt uitgegaan is t/m 2030, daarnaast lijkt er een structureel component aan de maatregel te zitten. Fondsbeheer acht nadere onderbouwing wenselijk van de wisselwerking van prijsgarantie met een systeem waarin warmtebedrijven kostengebaseerde tarieven incl. een redelijke rendement in rekening mogen brengen. Het is daarnaast nog niet duidelijk hoe de verschillen in kostengebaseerde tarieven precies gaan uitpakken indien de WCW wordt ingevoerd. Hierdoor is de noodzaak en onderliggende kasreeks nog niet helder en betrouwbaar. PBL bevestigt de onduidelijkheid over de kosten en uitwerking. Het fiche wordt afgewezen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Warmtenetten zijn grote optie om de gebouwde omgeving te verduurzamen. Een prijsgarantie zorgt niet direct voor het aanleggen van warmtenetten maar zorgt wel voor betaalbare warmte.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel zorgt voor minder volloopriscico t.a.v. warmtenetten en draagt zo bij aan het gebruik van duurzame warmte in gebouwde omgeving.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Een dergelijke maatregel is niet eerder uitgevoerd en is aanvullend op andere maatregelen m.b.t. het warmtebeleid.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er wordt niet toegelicht wie de maatregel gaat uitvoeren. Ook is de planning niet duidelijk dan wel wanneer de maatregel in moet gaan. Dit geeft risico's op vertraging en hogere kosten.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Juridische haalbaarheid van de maatregel wordt op dit moment nog verkend. Ook moet er met de Europese Commissie nog overlegd worden over de haalbaarheid.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het wordt niet duidelijk voor welke doelgroepen de maatregel bedoeld is. Als het voor alle doelgroepen bedoeld is, is er risico op overcompensatie. Wanneer bepaalde groepen uitgesloten kan worden, is de vraag hoe dit dan in de uitvoering er uit ziet. De vraag is of deze maatregel op deze wijze zorgt voor betaalbare warmtenetten voor de juiste doelgroepen. Het wordt niet duidelijk wat er gebeurt als de middelen op zijn en de prijs op de markt nog niet op het</p>		

gewenste niveau is. Tot slot is het effect van de prijsgarantie op de aanleg van extra warmtenetten niet duidelijk is/onzeker, hierdoor is het effect op CO₂-reductie ook onzeker.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL stelt dat niet volledige duidelijk wordt hoe de prijsgarantie uitgewerkt gaat worden. Wat een dergelijke maatregel kost is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de kosten van andere opties om eindgebruikers van warmte te voorzien.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het gaat om een prijsgarantie is er niet een direct effect.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het betreft een prijsgarantie voor warmte-afnemers. Hieraan wordt door PBL geen zelfstandig effect toegekend om overlap met effecten van de productie of het gebruik van CO₂-vrije energie te voorkomen.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

De geschatte kosten zijn niet te controleren.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Dat is niet goed aan te geven. De link tussen de twee wordt genoemd, maar onderbouwing is te summier.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Er wordt geen financiële reeks gegeven, de totale claim wordt niet onderbouwd. Ook de verwachte kosten per jaar worden niet onderbouwd. Er wordt uitgegaan van incidentele betalingen tot 15 jaar na de laatste aanvraag, maar hoe en waarom wordt niet toegelicht.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Er wordt geen financiële reeks gegeven.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Passage is verwijderd uit het format, maar er wordt niet over personeelskosten gesproken. Aangezien er nog geen uitvoerder bekend is, is het mogelijk dat dit later alsnog van toepassing is.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Er wordt gesproken van incidentele uitgaven, echter zijn die uitgaven tot 15 jaar na 2030 nodig. Wat dit betekent voor vertraging en het geval dat de maatregel minder lang doorloopt, is niet duidelijk.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Zie ook het eerder genoemde punt over doelgroepen.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- Fiche is niet volledig ingevuld en geeft geen goed beeld wat de kosten zijn of hoe de uitvoering er uit moet komen te zien. Regeling lijkt nog teveel op een blanco cheque en effecten zijn onduidelijk.

Investerings voor inpassing van extra windenergie op zee RP-ambitie 2040

FORMAT BEOORDELING FICHE	Investerings voor inpassing van extra windenergie op zee RP-ambitie 2040
	Energie-infrastructuur N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
<p>Toelichting:</p> <p>Maatregel ziet op de inpassingskosten van windenergie op zee. Onduidelijk is waarom deze kosten uit het Klimaatfonds gefinancierd moeten worden en wat daar het klimaatteffect van zou zijn. Onduidelijk is wat er precies van het gevraagde bedrag vergoed gaat worden. PBL geeft ook aan dat het onduidelijk is waarom dekking uit het Klimaatfonds nodig is.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Windenergie draagt bij aan de klimaatdoelen voor 2050. Echter dragen de directe kosten die hier worden opgevoerd niet bij aan CO₂-reductie of klimaatneutraliteit. De investering is op zijn hoogst zeer indirect.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het stimuleren van extra windenergie op zee is onderdeel van het Klimaatplan 2021-2030. Inpassing hoort daarbij. De maatregel zelf is echter zeer indirect.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het gaat hier om de ambitie uit het regeerprogramma voor 2040. Echter is deze ambitie onderdeel van de Partiële Herziening (PH) van Programma Noordzee, waarover nog geen besluit is genomen.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er is contact met RWS over de taken die RWS moet gaan uitvoeren, maar het wordt niet duidelijk welk deel van de taken dit betreft en hoe de overige taken zullen worden uitgevoerd.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> • Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het fiche wordt aangegeven dat een deel van het maatregelenpakket niet voldoet aan de staatssteuntoets. Dit is een risico voor de uitvoering van dat deel en ook het geheel van het pakket. Samenhang tussen de verschillende delen is namelijk niet helemaal duidelijk.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Hier is geen goede beoordeling over te maken. Het fiche gaat pas laat in op de precieze uitwerking van de maatregel waarvoor middelen worden gevraagd, verder is de maatregel onderdeel van een groter pakket waar geen zicht op is. Een deel van de maatregel ziet op natuurversterkingsmaatregelen, deze worden niet vanuit het fonds ondersteund. Ook de middelen voor 'inpassing op zee' en 'gebiedsinvesteringen' zijn niet goed te beoordelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 	

PBL stelt dat het voorbarig lijkt om al in 2030 mitigerende maatregelen te willen treffen voor de ambitie van 2040.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Dit is niet aan te geven, het gaat hier om indirecte effecten.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het gaat hierbij om energie-infrastructuur maatregelen. Deze kennen geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Wat betreft het argument dat middelen uit het Klimaatfonds moeten worden aangewend om bij andere ministeries draagvlak te creëren voor een kabinetsambitie komt PBL enigszins vreemd over.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Normering en beprizing is niet mogelijk om inpassing te regelen. De toelichting hierop is goed te volgen.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Er worden veel cijfers gegeven maar hoe tot de bedragen van de drie subonderdelen is gekomen wordt niet duidelijk.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?
- Nee, deze zijn niet voldoende onderbouwd. Er wordt een hoog bedrag gevraagd voor uitvoeringskosten, zonder duidelijke toelichting te geven waarom dit nodig is.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

De aangevraagde middelen zijn incidenteel, maar het is niet duidelijk hoe dit zich verhoudt tot het totale pakket voor wind op zee, waar een structurele component bij zit. Ook worden er veel middelen aangevraagd voor uitvoeringskosten/personeelskosten, waar ook een structureel risico in zit. Er wordt niet toegelicht hoe hiermee wordt omgegaan (bijvoorbeeld door een afbouwplan).

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Zo ja, licht deze toe.

Overige aandachtspunten

- Het fiche gaat vooral in op de samenhang met het hele pakket voor wind op zee, maar er wordt niet duidelijk ingegaan op de individuele maatregelen waar middelen voor aangevraagd worden. Overzicht over het gehele pakket mist.

Subsidie voor bekostiging elektriciteitsnet

FORMAT BEOORDELING	Subsidie voor bekostiging elektriciteitsnet	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: De maatregel betreft subsidie aan TenneT om de aansluitingstarieven voor elektriciteit te dempen. Het betreft in die zin ondersteuning voor betaalbaarheid van aansluitkosten, om zo koplopers niet de lasten van de transitie (bijv. voor elektrificatie) te laten dragen. Het risico op hoge tarieven wordt herkend, maar het Klimaatfonds is hier niet de geëigende route voor, ook vanwege de hoogte van het bedrag. Tevens gaat het hier om problematiek van structurele aard, waarvoor een incidentele bijdrage vanuit het Klimaatfonds geen blijvende oplossing is. Alternatieven dienen dus ook gezien te worden, mede op basis van het IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur. Dat geven ook TNO en PBL aan. De maatregel wordt afgewezen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Gaat om het betaalbaar houden van de uitrol van elektriciteitsnet wat (indirect) bijdraagt aan elektrificatie en dus een broeikasgasneutrale energievoorziening en -afname in 2050.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Gaat om het betaalbaar houden van de investeringen in elektriciteits-infrastructuur, waardoor elektrificatie doorgang vindt. Elektrificatie is een belangrijke pijler van het klimaatplan.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er loopt momenteel een interdepartementaal beleidsonderzoek over bekostiging van het elektriciteitsnetwerk, waar dit voorstel onderdeel van is.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit is niet goed aan te geven.</p> <ul style="list-style-type: none"> Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De subsidie is bedoeld voor TenneT, die als netbeheerder de netten zal aanleggen. Risico's worden in het fiche niet benoemd. Het zijn voor Tennen bekende werkzaamheden.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Onduidelijk.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er wordt aangegeven dat er geen staatssteunbezwaren zijn, maar formeel moet nog een staatssteunanalyse worden opgesteld. Nog niet goed te zeggen dus.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is in die zin doeltreffend dat de tarieven lager worden, maar de tarieven worden voor iedereen lager. Dat betekent de facto een prijsplafond in plaats van een langetermijnoplossing met eerlijke verdeling van de kosten. Er is verder geen onderbouwing gegeven van de versnelling van elektrificatie (en dus CO2-winst) door deze maatregel. Het is</p>		

niet te zeggen hoe veel meer bedrijven zouden elektrificeren als deze subsidie wordt gegeven. In die zin is de doeltreffendheid t.a.v. CO₂-winst dus onbekend.

Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL is het eens met fondsbeheer dat de vraag hoe het hoogspanningsnet moet worden bekostigd thuishoort in de IBO Bekostiging Elektriciteits-infrastructuur, aangezien daarin ook naar alternatieven zal worden gekeken.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Betreft lastenverlichting t.a.v. infrastructuur, dus geen direct reductie-effect.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Energie-infrastructuur is randvoorwaardelijk en kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL is het eens met fondsbeheer dat de vraag hoe het hoogspanningsnet moet worden bekostigd thuishoort in de IBO Bekostiging Elektriciteits-infrastructuur, aangezien daarin ook naar alternatieven zal worden gekeken.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Er wordt aangegeven dat normering en beprizing ertoe leidt dat bedrijfstakken en huishoudens geen handelingsperspectief hebben om te verduurzamen of voor minder duurzame route gaan. Er wordt echter geen inzicht gegeven in mogelijkheden voor de verschillende doelgroepen, bijv. alleen bedrijven.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt inzicht gegeven in verschillende kosten t/m 2050. Een toelichting op de financiële reeks ontbreekt echter. Ook wordt niet duidelijk of er uitvoeringskosten/personeelskosten worden gevraagd.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Dit is niet goed te herleiden.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Er wordt hier uitgegaan van nee, maar dit wordt niet toegelicht in het fiche.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Er wordt middelen gevraagd tot en met 2030, maar dat is alleen omdat de duur van het fonds tot en met 2030 is. Er wordt gelijktijdig aangegeven dat er langer en meer middelen nodig zullen zijn. Dit geeft een risico op latere aanvullende claims of verzonken kosten.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Maatregel is nu zo ingericht dat de tarieven voor iedereen, zowel burgers als bedrijven evenredig lager worden. Vraag is of dit de juiste manier van uitvoering is. Er zijn ook andere manieren van financiering en compensatie denkbaar die gericht zijn.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO stelt dat onderbelicht wordt dat het niet subsidiëren van de verzwaring van het elektriciteitsnet grote consequenties heeft voor de energierekening van huishoudens en bedrijven. TNO verwijst verder naar een position paper van TenneT zelf, waar alternatieve oplossingen aangedragen worden. TNO wijst tot slot naar het IBO en stelt dat de uitkomsten hiervan meegenomen kunnen worden in de definitieve beoordeling door fondsbeheer. De beoordeling is eerder afgerond dan het IBO.

Overige aandachtspunten

- Er zijn subonderdelen uit het ficheformat gehaald waardoor een goede beoordeling soms lastig is. Dit gaat bijvoorbeeld over de brede welvaartonderdelen als de onderdelen onder doelmatigheid.

Verduurzaming spoorgoederenvervoer

FORMAT BEOORDELING	Verduurzaming spoorgoederenvervoer	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: Een dergelijk voorstel voor havengebied Rotterdam is vorig jaar ook afgewezen omdat hier een businesscase zit waardoor noodzaak voor subsidie onduidelijk is. Er is samenhang met opt in ETS2 voor het spoor, er zouden dus al prikkels moeten zijn voor verduurzaming. PBL bevestigt de onduidelijkheid in de verdeling van middelen tussen de partijen. Mogelijk is er, de PBL-reflectie volgend, niet voldoende biodiesel beschikbaar en is elektrificatie hier mogelijk en wenselijk, maar aangezien het hier grotendeels gaat om verduurzaming waar het Havenbedrijf ook veel aan heeft, is noodzaak ondersteuning vanuit het Klimaatfonds niet duidelijk. Voor deze mobiliteit zijn ook andere (private) financieringsmogelijkheden.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee Verduurzaming van het spoor draagt bij aan een klimaatneutraal 2050.		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee Verduurzaming van mobiliteit staat in het huidige klimaatplan.		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee Maatregel ziet op de eerdere en verdere verduurzaming van het spoor.		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? RVO is de beoogd uitvoerder. Er wordt nog gewerkt aan een gedetailleerde planning. Er is een verwachte projectduur van vier jaar, dat geeft risico op vertraging als dit uitloopt na 2030. Er worden verder geen directe risico's gegeven, maar gezien de omvang van het project en de hoeveelheid betrokkenen kunnen mogelijk vertragingen optreden.		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee Het wordt niet duidelijk of er al contact is met de juridische afdeling. Wel wordt een staatssteuntraject verwacht bij de Europese Commissie.		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Vanuit klimaat- en milieuoogpunt (CO2, NOX en fijn stof) is het volgens PBL goed om dieseltreinen te vervangen door elektrische treinen. Op de eerdere suggestie in de beoordeling dat biodiesel mogelijk een optie is, stelt het PBL dat biobrandstoffen niet onbepaald beschikbaar zijn en in een klimaatneutraal energiesysteem harder nodig zijn voor toepassingen waar		

elektrificatie geen optie is, zoals in de lucht- en zeescheepvaart. Daar sluit de fondsbeheerder zich bij aan.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt aangegeven dat de reductie 0,44 mln. kg is. Er is in het fiche geen energiebesparing aangegeven maar elektrificatie van het spoor an sich geeft wel efficiëntiewinst.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Volgens PBL is er in de berekening van de reductie geen rekening gehouden met de oplopende jaarverplichting voor hernieuwbare energie in vervoer, waardoor de inzet van hernieuwbare brandstoffen in (onder andere) het railvervoer tot 2030 gaat toenemen. Uitgaande van de KEV 2024 ligt het reductie-effect ruim een kwart lager.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er zal sprake zijn van een reductie van NO_x-emissies omdat diesellocomotieven worden vervangen door elektrische locomotieven.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

PBL kan niet beoordelen of het waarschijnlijk is dat de helft van de vloot daadwerkelijk gebruik gaat maken van de regeling.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Vanwege het exploitatievoordeel dat diesellocomotieven niet meer op rangeerterreinen vervangen hoeven te worden door elektrische locomotieven voor de rit naar het achterland, zou volgens het PBL een substantiële bijdrage van het Havenbedrijf Rotterdam verwacht mogen worden. Het fiche zegt daarover dat de marges klein zijn, waardoor niet de volledige kosten op de sector zelf verhaald kunnen worden. Het is voor het PBL onduidelijk welk deel nu voor rekening komt van het Rijk, en welk deel voor de sector en havenbedrijf.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er wordt toegelicht waarom er gekozen wordt voor subsidie voor de distridriehoek. Verder is deze maatregel onderdeel van een pakket waarbij in het najaar wordt besloten of ETS 2 ook van toepassing zal worden in Nederland.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
- Nog niet van toepassing.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Een deel van de kosten wordt toegelicht, maar niet alles. Ook is van het toegelichte deel niet helemaal duidelijk waarom er uit wordt gegaan van de p85 waarde plus BTW.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Er wordt aangegeven dat het havenbedrijf er voordeel bij heeft, maar deze draagt zelf niet bij. Dat is opvallend, het lijkt juist een investering die terugverdiend kan worden.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Grondverwerving ten behoeve van energiehoofdstructuur

FORMAT BEOORDELING	Grondverwerving ten behoeve van energiehoofdstructuur	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: Voorstel ziet op voorinvestering in gronden voor toekomstige energie-infrastructuurprojecten. Het is nog onduidelijk welke projecten en precies waar komen en of die doorgaan. PBL bevestigt dat het voorbarig is om grond aan te kopen als het doel nog niet duidelijk is. Wel stelt PBL dat middelen gereserveerd kunnen worden voor het geval er concrete plannen liggen. Gezien de budgettaire krapte in het fonds, wordt de claim alsnog afgewezen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Zeer indirect. Grond is nodig voor de toekomstige energie-infrastructuur, maar de maatregel is zeer indirect gekoppeld aan CO2-reductie, immers kan ook fossiele energie door de infrastructuur gaan.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan wordt indirect ingegaan op het ruimtelijk beleid dat nodig is voor de energie infrastructuur. Er wordt echter niet direct verwezen naar de aankoop van grond.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het integraal uitwerken van het energiesysteem van de toekomst met benodigde grondaankoop is additioneel.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De verwachting is dat het Rijksvastgoedbedrijf de maatregel zal uitvoeren. Er wordt eerst gestart met een pilot, wat betekent dat er hoe dan ook risico is bij opschaling. Ook moeten partijen bereid zijn grond te verkopen aan de overheid, en is het van tevoren niet duidelijk wanneer de grond in gebruik zal worden genomen voor energie infrastructuur. Dat geeft ook een risico om omgevingsmanagement en vertraging van inzet t.b.v. het doel.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel is in die zin doeltreffend dat grond wordt aangekocht voor energie-infrastructuur. Indien grond wordt aangekocht is het echter mogelijk dat deze grond voor jaren braak blijft liggen terwijl niet van te voren definitief wordt besloten dat de grond wordt ingezet voor infrastructuur. Dat kan betekenen dat er na het einde van het fonds (veel) middelen terugvloeien terwijl het fonds dan niet meer bestaat. Alternatief, als de grond wel wordt benut,</p>		

levert dat ook potentiële inkomsten op. Deze vloeien mogelijk op een later moment pas terug naar het Rijk, als het fonds niet meer bestaat.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL onderschrijft dat voor uitbreiding van de energie-infrastructuur meer ruimte nodig is en dat het tijd kan schelen tijdens de ontwikkeling van projecten als deze ruimte reeds beschikbaar is. Wel is het van belang dat deze ruimte op de juiste plek beschikbaar is voor het type project dat erop gaat plaatsvinden. Het zou daarom voorbarig kunnen zijn om grond aan te kopen als er nog niet is nagedacht over wat er concreet met deze grond gedaan zou kunnen worden. PBL stelt dat de middelen mogelijk gereserveerd kunnen worden en toegekend wanneer er concrete plannen liggen. Gezien de budgettaire krapte in het fonds, wordt de claim alsnog afgewezen.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het betreft de aankoop van grond, dit kent geen direct effect. Het effect dat wordt gegeven is dan ook niet plausibel.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het aankopen van grond zorgt niet voor een reductie in CO₂-uitstoot.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

In het fiche wordt toegelicht waarom dit niet mogelijk is, dat klinkt plausibel.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Het bedrag wordt toegelicht, maar alleen de middelen voor pilots worden aangevraagd. Indien er later wordt opgeschaald zijn daar dus nog geen middelen voor beschikbaar. Ook wordt niet duidelijk waarom het Klimaatfonds de juiste dekking is voor deze aankopen. Gezien het risico bestaat dat de grond niet wordt ingezet voor het betreffende doel (dit is op voorhand niet vast te leggen blijkt uit het fiche) lijkt een alternatieve financiering meer voor de hand te liggen. Hierbij geldt ook dat door de opstellers van het fiche de aankoop gezien wordt als budgetneutraal, vanwege de mogelijkheid de grond in waarde stijgt en later weer vermarkt kan worden.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

De verplichtingen starten in 2026 maar er zijn nog geen vaste afspraken gemaakt. Daar ligt risico op vertraging.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Deze worden wel toegelicht maar zijn nog omgeven van onzekerheden.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Grond wordt aangekocht maar het kan jarenlang braak liggen voordat duidelijk wordt of de grond daadwerkelijk weer wordt verkocht/ingezet voor energie-infrastructuur. Ook komen eventuele inkomsten uit de grond zeer waarschijnlijk binnen op het moment dat het fonds niet meer bestaat.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Stimulering van vitale infrastructuur voor de conversie van geïmporteerde waterstofdragers naar waterstofgas

FORMAT BEOORDELING FICHE	Stimulering van vitale infrastructuur voor de conversie van geïmporteerde waterstofdragers naar waterstofgas	
	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>De maatregel gaat om de ondersteuning van de bouw van een waterstofterminal voor hernieuwbare waterstofdragers. Tijdens de Kennis aan tafelsessie is door experts gewezen op mogelijke alternatieven die later goedkoper/beter kunnen zijn. Het lijkt daarom verstandiger een aantal jaar te wachten met deze maatregel, zodat er mogelijkheid is voor de markt om dit later zelf op te pakken met andere waterstofdragers dan ammoniak. In de waterstofdragervisie is ammoniak immers ook de eerste waterstofdrager die uitgefaseerd wordt. De maatregel is randvoorwaardelijk voor de nieuwe claim voor H2Global, gelijktijdig zijn er veel meer andere prioritaire waterstofmaatregelen. Er wordt daarom voorkeur gegeven aan het ondersteunen van andere waterstofmaatregelen binnen het fonds. PBL onderschrijft het standpunt de maatregel niet al toe te kennen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Waterstof draagt bij aan een broeikasgasvrije energievoorziening. Import is een van de manieren om waterstof in het energiesysteem te brengen.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er is nog geen dergelijke waterstofimportterminal in Nederland.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er wordt aangegeven dat de maatregel voortbouwt op eerdere tender voor IPCEI waterstof, gelijktijdig wordt elders in het fiche aangegeven dat er om diverse redenen IPCEI-projecten moeilijk van de grond komen. Verder is er samenhang met de aanvullende aanvraag voor H2Global. Tot slot dient er nog afstemming plaats te vinden met de Europese Commissie.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Mogelijk. Er moet nog een staatssteuntoets plaatsvinden.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee 		

Met de middelen kan een importterminal worden gebouwd. Vraag is wel of een importterminal in het licht van het nationale waterstofbeleid hoog op de agenda staat t.o.v. bestaande maatregelen op bijv. productiefaciliteiten en andere infrastructuurprojecten die nodig zijn.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL onderschrijft het standpunt dat het verstandig lijkt om een aantal jaar te wachten met deze maatregel. Een belangrijk argument is dat niet alleen de opschaling van elektrolyse vertraging oploopt, maar ook het op gang brengen van de vraag door middel van de jaar-verplichtingen voor de industrie en vervoerssector.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Door indiener wordt 2-8 kton per 1 mln euro genoemd, al gaat het hier om de bouw van een conversiefabriek die an sich niet direct uitstoot bespaart.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het gaat hier om de bouw van een fabriek voor de conversie van waterstof, wat geen zelfstandig effect kent. Wat betreft de ingeschatte structurele reductie stelt PBL dat eventuele CO₂-reductie al wordt toegekend aan de import van waterstofdragers – zoals bij het fiche van H2Global is gedaan.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Aangezien het gaat om de bouw van een fabriek is er risico op tijdelijke andere uitstoot. Hiervoor moet nog een MER-rapportage worden opgesteld. Dit is nu nog niet te kwantificeren.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

PBL stelt over de berekeningsmethode van het CO₂-effect dat de ondergrens van de claim is gebaseerd op de capaciteit van een vergasser van vloeibare waterstof van 500 miljoen euro, de bovengrens op de capaciteit van een ammoniakkraker van 500 miljoen euro. Dat is volgens PBL een nogal wonderlijke benadering, die ervan uit lijkt te gaan dat deze capaciteit op enig moment in de toekomst met zekerheid benut zal worden. Het zou logischer zijn om uit te gaan van de verwachte vraag naar waterstof uit geïmporteerde waterstofdragers in 2030 – 2035, en daar de capaciteit op af te stemmen.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL stelt dat de budgetten die vanuit het Klimaatfonds beschikbaar worden gesteld voor de OWE-regeling zijn voldoende om dat vermogen in Nederland te subsidiëren. Daar komt volgens PBL bij dat de eerste Nederlandse initiatieven voor waterstofimport ammoniak als drager gebruiken; het is vanuit kosten- en energieoogpunt efficiënter om dat rechtsreeks in de kunstmestindustrie toe te passen dan om het te converteren naar waterstof.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er is samenhang met andere verplichtingen van hernieuwbare waterstof. Echter gaat het hier om de bouw van een fabriek t.b.v. omzetten naar waterstof. Dat valt onder infra/import. Dat is lastig te normeren/beprijzen.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
De bijmengverplichting moet nog worden vastgesteld, wel zijn er Europese doelen waar Nederland aan moet voldoen. Dat draagt bij aan de verdere ontwikkeling van de markt.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er wordt niet onderbouwd hoe tot het bedrag van 500 mln. wordt gekomen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- Er wordt gesproken over infrastructuur maar het is de bouw van een importterminal. Het gebruik van de term infrastructuur werkt hierdoor verwarrend.

Overschrijding investeringskosten transportnet voor waterstof

FORMAT BEOORDELING FICHE	Overschrijding investeringskosten transportnet waterstof	
	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Dit gaat om de zogeheten waterstofbackbone, de waterstoftransportleiding op land. Deze is essentieel voor alle andere waterstofmaatregelen, als deze niet doorgaat kan grootschalig transport door Nederland niet plaatsvinden. Het fiche is niet compleet en een heldere claim ontbreekt waardoor het voorstel in huidige vorm niet te beoordelen is. Daarnaast is niet helder of er extra subsidie nodig is om de waterstofbackbone te realiseren. TNO noemt in haar reflectie dat het aanleggen van een waterstofbackbone kan leiden tot meer investeringszekerheid voor bedrijven die gebruik willen gaan maken van waterstof. Aangezien het transportnet wel essentieel is voor de doorgang van de andere waterstofmaatregelen en het feit dat ook PBL benadrukt dat verdere uitrol niet vertraagd zou moeten worden, kan er indien nodig een voorstel worden uitgewerkt voor (een deel van) de middelen voor waterstofproductiesubsidies (Onshore Elektrolyse deel 3, toekenning onder voorwaarden van circa 2,5 mld.). Er moet dan duidelijkheid komen of de subsidie nodig is voor de realisatie van de backbone, of dat de subsidie andere doeleinde heeft. Daarnaast geeft het PBL in overweging de claim te drukken door de scope van de backbone aan te passen door deze niet meer 'rond' te maken.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Infrastructuur voor waterstof is nodig voor het vervoeren van waterstof zodat het kan bijdragen aan een broeikasgasvrije energievoorziening.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>EZK heeft vorig jaar Gasunie dochter Hynetwork Services (HNS) belast met het uitvoeren van een Dienst van Algemeen Economisch Belang om de leiding te kunnen aanleggen.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De maatregel is nog niet uitgewerkt in een fiche. Er wordt nog geen duidelijke onderbouwing gegeven op de benodigde onderdelen. Het is dus ook niet duidelijk wanneer de maatregel uitgevoerd gaat worden en of deze op schema ligt. Wel is doorgang van de maatregel van belang voor diverse andere projecten door zowel de markt als Rijksoverheid.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het wordt niet duidelijk of er contact is met de juridische afdeling, al lijkt dat logisch vanwege de Dienst van Algemeen Economisch Belang. Ook wordt er niet ingegaan op staatssteun.</p>		
Doeltreffendheid		

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Dat is op basis van het summier ingevulde fiche niet te zeggen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Het lijkt PBL noodzakelijk dat de uitrol van de backbone niet verder vertraagd wordt. Sommige potentiële initiatiefnemers voor groenwaterstofproductie hebben volgens PBL namelijk aangegeven dat de beschikbaarheid van dit waterstofnetwerk een van de voorwaarden is voor het nemen van een definitieve investeringsbeslissing.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Dat is niet in te schatten. Omdat het hier gaat om infrastructuur is er geen direct effect.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 Genoemd effect plausibel;
 Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 Genoemd effect niet plausibel;
 Niet te valideren

Het gaat hier om de aanleg van infrastructuur, wat geen zelfstandig effect kent.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Dat is nu niet aan te geven.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe
Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

Er wordt te weinig onderbouwing gegeven om dit te kunnen beoordelen.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Aangezien in het fiche geen financiële onderbouwing wordt gegeven kan PBL niet beoordelen waarvoor de extra middelen zullen worden aangewend. Als dit inclusief fase 4 is uit het 'Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan' van Hynetwork van 10 december 2024 – i.c. aanleg van het tracé Den Helder – Beverwijk en de IJsselmeerroute – kan volgens PBL overwogen worden voorlopig alleen de eerste 3 fases te subsidiëren. Ook daarmee worden de 5 grote industriële clusters in Nederland met elkaar, met de Hystock-opslag in Zuidwending en met Duitsland en België verbonden, echter niet via een gesloten ringleiding.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er wordt geen onderbouwing gegeven, maar omdat het hier gaat om infrastructuur ligt normering/beprijzing niet voor de hand. Wel is er een bijmengverplichting voor waterstof die momenteel wordt uitgewerkt. Dat zal bijdragen aan het verminderen van het volloprisico.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt geen onderbouwing gegeven van het gevraagde bedrag.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Er is geen financiële reeks gegeven.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

De gevolgen voor brede welvaart zijn niet ingevuld, dit is dan ook niet te beoordelen.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Het investeren door de overheid in infrastructuur en toezicht van de ACM op de aanleg hiervan kan volgens TNO positieve effecten hebben voor de toegankelijkheid en de ontwikkeling van tarieven van het netwerk. Het aanleggen van een waterstofbackbone kan daarbij leiden tot meer investeringszekerheid voor bedrijven die gebruik willen gaan maken van waterstof. Verder stelt TNO dat analyse van brede welvaartseffecten essentieel is. Als op den duur het gebruik van het transportnetwerk resulteert in het terugverdienen van de investering zijn de brede welvaartseffecten overwegend positief. Echter, wanneer er gebruik wordt gemaakt van subsidies, zal er in meer detail gekeken moeten worden naar de herverdelingseffecten tussen bijvoorbeeld huishoudens en grote bedrijven.

Overige aandachtspunten

-

De-risk Pilot in Gasveld

FORMAT BEOORDELING FICHE	De-risk pilot in gasveld	
	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet opnemen		
<p>Toelichting:</p> <p>De maatregel moet in samenhang gezien worden met de waterstofopslagen die gemaakt worden in zoutcavernes. PBL onderschrijft het zien van de ontwikkeling van de waterstofmarkt alvorens de mogelijkheden van waterstofopslag in lege gasvelden te onderzoeken. Indien uit nieuwe ontwikkelingen bij de uitrol van de toegekende tranche zoutcavernes blijkt dat een pilot in een gasveld echt noodzakelijk is, kan bij weging van de reservering voor MJP2027 voor opslag in zoutcavernes (De-risken grootschalige waterstofopslag, reservering van 102 mln.) ook het voorstel voor het gasveld op deze reservering worden ingediend.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Infrastructuur voor waterstof waaronder opslagen zijn nodig voor het aanbod van waterstof in een broeikasgasvrije energievoorziening.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In de routekaart Energieopslag van juni 2023 is aangegeven dat er gekeken wordt naar de mogelijkheden van waterstofopslag in lege gasvelden.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Onzeker of de maatregel haalbaar en uitvoerbaar is om op tijd uit te werken. Er is vertraging in andere projecten voor waterstofcavernes. Daarnaast zijn er in Europa nu 2 vergelijkbare pilots in ontwikkeling. Het is daardoor niet duidelijk te zeggen of dit voor 2030 gerealiseerd kan worden.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet aangegeven.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Onduidelijk.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het betreft een pilot t.b.v. hergebruik oude gasvelden voor opslag van waterstof. De uitvoering van een pilot laat zien of dit haalbaar is voor opschaling.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>PBL denkt net als de fondsbeheerder dat waterstofopslagen op termijn nodig zijn voor het toekomstige energiesysteem.</p>		

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het gaat hierbij om opslag (dus infrastructuur). Hierbij is geen sprake van directe reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Opslagen kennen geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er is mogelijk risico op hogere uitstoot van stikstof bij de aanleg van de opslag, vanwege bouwwerkzaamheden.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

De belangrijkste effecten komen volgens het PBL van het mogelijk maken van het duurzame energie systeem en de (groene) waterstof economie. Opslag is een essentiële schakel in een klimaatneutraal energiesysteem.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee

Een uitgebreide onderbouwing op de financieringsconstructie ontbreekt. Het wordt bijv. niet duidelijk of, in het geval van een succesvolle pilot waardoor een opslag mogelijk kan gaan draaien, de kosten later worden terugverdiend.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee

Dit lijkt zo te zijn, al wordt hier niet duidelijk op ingegaan.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Gezien de huidige vertragingen rond de ontwikkeling van elektrolyservermogen lijkt het PBL raadzaam te bekijken hoe de waterstofmarkt zich de komende jaren gaat ontwikkelen alvorens de mogelijkheden van waterstofopslag in lege gasvelden te onderzoeken.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Er is samenhang met andere verplichtingen van hernieuwbare waterstof. Echter gaat het hier om de opslag voor waterstof. Dat valt onder infrastructuur en is niet direct te normeren/beprijzen.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt geen onderbouwing gegeven op de genoemde bedragen. Het is bijv. niet duidelijk waar de kosten van € 10-200 mln. uit bestaan.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Er wordt uitgegaan van niet, omdat dit onderdeel in het fiche ontbreekt.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Er wordt niet ingegaan op het omgevingsmanagement, terwijl een deel van de gasvelden mogelijk in de buurt van huizen/dorpen liggen. Gezien de omstandigheden ten aanzien van gaswinning in de provincie Groningen is dit een aandachtspunt.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Ontwikkeling waterstofleiding richting windgebied 6/7

FORMAT BEOORDELING	Ontwikkeling waterstofleiding richting windgebied 6/7	
FICHE	Energie-infrastructuur	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Dit fiche betreft de waterstofleiding op zee die nodig is om de groene waterstof uit offshore elektrolyseproject Demo 2 aan te landen. Dit fiche hangt samen met de maatregelen demo 1, demo 2 en het onderzoeksprogramma voor waterstof. Op dit moment wordt demo 1 uitgewerkt. Demo 2 zal een vervolg zijn op demo 1. Het voorliggende voorstel geeft aan dat in de maatregel gekozen ervoor wordt om de buisleiding alvast door te trekken tot verder dan waar Demo 2 plaatsvindt, zodat deze ook naar windgebied 6/7 gaat. Dit is vanuit efficiëntie een zeer begrijpelijk idee, maar op dit moment nog te onzeker. Daarnaast leert de ervaring dat er een risico is op prijsstijgingen bij dit soort projecten. Er wordt voorkeur gegeven aan het ondersteunen van andere waterstofmaatregelen binnen het fonds. PBL en TNO onderschrijven het niet toekennen van de maatregel (op dit moment). Hierbij wordt o.a. verwezen naar het wachten op de effecten van de eerste demo.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Infrastructuur voor waterstof is nodig voor het vervoeren van waterstof voor de bijdrage ervan aan een broeikasgasvrije energievoorziening.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen. Ontwikkeling van het net op zee wordt niet expliciet genoemd.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het MJP 2024 is voor het eerst € 150 mln. beschikbaar gesteld voor onderzoek naar een waterstofnetwerk op zee.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het is nog niet goed te zeggen of de maatregel op tijd uitgewerkt kan worden voor 2027/2028. Er lopen op dit moment nog onderzoeken naar haalbaarheid inzet bestaande leidingen, onderzoek naar kosten etc. Hier wordt dan ook nog weinig inzicht in gegeven.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet in het fiche bevestigd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>In het geval van een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB) is dit niet het geval. Het is niet duidelijk wat het alternatief is, in het geval dat er geen sprake is van een DAEB.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? 		

Ja; Nee

De maatregel ziet op de aanleg van infrastructuur voor waterstof om deze naar land te kunnen vervoeren. De aanleg van infrastructuur kent verschillende risico's, waardoor het voor de hand ligt dat de overheid dit ondersteunt.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het gaat hierbij om de aanleg van infrastructuur. Dat kent geen directe reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Betreft de aanleg van infrastructuur, dat kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Dit is in het fiche niet toegelicht. Aangezien het hier gaat om een leiding in zee kan het mogelijk wel andere kwantificeerbare gevolgen hebben op bijv. stikstof (negatief).

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Er wordt een minimale toelichting gegeven.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

Deze mogelijkheid wordt onderzocht.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL adviseert eerst de leereffecten van demo 1 ter beschikking te hebben en definitieve besluitvorming rond het tweede demonstratieproject en het windgebied 6/7 af te wachten alvorens grootschalig te investeren in waterstofleidingen naar deze windgebieden.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Er wordt geen onderbouwing gegeven, maar omdat het hier gaat om infrastructuur lijkt normering/beprijzing niet voor de hand te liggen. Wel is er een bijmengverplichting voor waterstof die momenteel wordt uitgewerkt. Deze zal bijdragen aan het verminderen van het volloopriscio.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt kort toegelicht welke varianten er zijn maar er wordt geen duidelijke kostenonderbouwing gegeven.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

De verplichting is weergegeven in 2028, dat komt wel overeen met tender in 2027/2028. Echter wordt er verder geen inzicht gegeven in wanneer de kasuitgaven verwacht worden.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO geeft aan dat de effecten op brede welvaart niet altijd worden onderbouwd en soms kort door de bocht zijn. ook adviseert TNO onderzoek te doen naar de brede welvaartseffecten van de maatregel, via een maatschappelijke kosten/baten analyse. Hierbij is het belangrijk om de overkoepelende vraag te beantwoorden: moet energie opgewekt op de Noordzee als elektriciteit of als molecuul aan land gebracht worden? Daarbij is het belangrijk om het beoogde gebruik van de energie door eindgebruikers te evalueren.

Overige aandachtspunten

-

Perceel vroege fase opschaling

Ontwikkelen primaire meetstandaard voor hogedruk waterstofdebiet

FORMAT BEOORDELING FICHE	Ontwikkelen primaire meetstandaard voor hogedruk waterstofdebiet
	Vroege fase opschaling N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekennen € 12,5	
Toelichting: Maatregel ziet op het inregelen van een algemene meetstandaard voor waterstof, zodat de markt kan functioneren op basis van dezelfde standardeenheid. Nut en noodzaak daarvan zijn duidelijk. PBL geeft in haar reflectie aan dat op de website van de ontwikkelaar VSL staat al een systeem voor de markt te hebben ontwikkeld dat kilogrammen waterstof kan meten. Dit blijkt bij navraag het systeem voor tankstations te zijn, dat niet geschikt is voor het meten van volumes in pijpleidingen. Er moet dus inderdaad een nieuwe meetstandaard worden ontwikkeld voor de waterstofmarkt (breder dan mobiliteit). Omdat de meetstandaard randvoorwaardelijk is voor opschaling van elektrolyse, wordt het bedrag van € 12,5 mln. uit de toekenning onder voorwaarden voor middelen voor onshore productiesubsidies gehaald.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none">Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee Een meetstandaard voor waterstof is onderdeel van het ontwikkelen van de waterstofmarkt. Waterstof is een onderdeel van een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050.	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee Een meetstandaard voor waterstof is onderdeel van het ontwikkelen van de waterstofmarkt. Waterstof is een onderdeel van een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050.	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee Er bestaat nog geen meetstandaard voor waterstof. In april 2024 is begonnen met onderzoek naar ontwikkeling van de meetstandaard.	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none">Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ NeeWie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? Er is contact met beoogd uitvoerder, deze voert ook vergelijkbare taken uit.	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none">Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ NeeZijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee Licht indien relevant toe.	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee Ja, een meetstandaard is noodzakelijk voor het meten (en kunnen verhandelen) van waterstof op het transportnet. <ul style="list-style-type: none">Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?	

PBL onderschrijft de noodzaak van de beschikbaarheid van een meetstandaard voor het invoeden in en onttrekken van waterstof uit het transportnet

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Dat is niet aan te geven, omdat het hier gaat om een randvoorwaardelijk instrument.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het betreft een randvoorwaardelijke investering om de waterstofketen op te starten.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft in haar reflectie aan dat op de website van de ontwikkelaar VSL staat al een systeem voor de markt te hebben ontwikkeld dat kilogrammen waterstof kan meten. Dit blijkt bij navraag het systeem voor tankstations te zijn, dat niet geschikt is voor het meten van volumes in pijpleidingen. Er moet dus inderdaad een nieuwe meetstandaard worden ontwikkeld voor de waterstofmarkt (breder dan mobiliteit).

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Ja, onderbouwing is kort maar het is te volgen dat voor een dergelijk meetinstrument geen normering/beprijzing mogelijk is.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Ja bedrag is voldoende onderbouwd.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Vraagsubsidies hernieuwbare waterstof

FORMAT BEOORDELING	Elektrolyse, vraagsubsidies	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekenning onder voorwaarde(n): € 662,2 mln.		
<p><u>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</u></p> <p>1. Goedkeuring door de Tweede en Eerste Kamer van de afnameverplichting voor waterstof (voldoet nog niet).</p> <p><u>Beoordeling voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</u> de voorwaarde en eerdere beoordeling worden gehandhaafd.</p> <p><u>Toelichting:</u> De maatregel betreft een toekenning onder voorwaarden uit MJP 2025. De inhoud van de maatregel is niet veranderd. Bij de voorjaarsbesluitvorming is de jaarverplichting integraal gewogen. Er is, gegeven het speelveld en de weglekrisico's gekozen voor een jaarverplichting van 4%. Deze vorm van de verplichting is voldoende voor het onder voorwaarden toegekende bedrag. Daarbij blijft gelden dat de middelen overgeheveld worden na goedkeuring door de Tweede en Eerste Kamer van de jaarverplichting met het betreffende percentage zodat de jaarverplichting en vraagsubsidies gelijktijdig ingevoerd kunnen worden. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming wordt de toekenning onder voorwaarden gekort naar € 662,2 mln. vanwege het wegvallen van een gedeelte van de loon- en prijsbijstelling. Het kabinet wil de waterstofketen op een bestendig en robuust tempo ontwikkelen en zet daarom in op lagere, meer realistische doelen voor 2030, die beter passen bij de actuele kosten en doorlooptijden. Met het dit voorjaar voorgestelde pakket aan subsidies en verplichtingen wordt een grote eerste stap gezet. Projecten op land krijgen daarbij prioriteit: de Klimaatfondsmiddelen voor onshore elektrolyse en vraagsubsidies blijven grotendeels behouden, de middelen voor de tweede offshore elektrolysedemo worden voor urgentere dossiers ingezet. Daarbij wil het kabinet actief werk maken van het verlagen van kosten en verminderen van risico's voor waterstofprojecten, door sterker te sturen op tijdige realisatie van de belangrijkste randvoorwaarden. De beoogde omvang van de waterstofketen in 2030 en verder gaat het kabinet de komende maanden opnieuw bepalen in samenhang met de uitrol van wind op zee en de industriële waterstofvraag, in de aanloop naar actualisatie van het NPE volgend jaar.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Waterstofgebruik draagt bij aan terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen en aan een groter aandeel hernieuwbare energie (elektriciteit en waterstof).</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen. Deze maatregel zorgt ervoor dat de industrie ook daadwerkelijk waterstof kan en gaat gebruiken.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel vult een lacune in de bestaande beleidsmix. Namelijk met alleen productiesubsidies en de jaarverplichting is er onvoldoende prikkel voor industriële afnemers in Nederland om groene waterstof af te nemen.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee 		

- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

De maatregel is op zich haalbaar en uitvoerbaar, maar in het fiche wordt aangegeven dat de regeling in 2025 open dient te gaan om de 2030-doelen te halen. De toekenning onder voorwaarden komt uit het MJP 2025, en er wordt nog niet aan de voorwaarde voldaan. Wat dat betekent voor de vertraging in de openstelling is niet duidelijk.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee Dit wordt niet bevestigd in het fiche.
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Er wordt op dit moment nog gekeken naar knelpunten op juridisch en staatsrechtelijk gebied.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De maatregel draagt bij aan zekerheid over de afname van hernieuwbare waterstof door de industrie. Dit draagt bij aan de opschaling van het gebruik van hernieuwbare waterstof. Bij de beoordeling van deze claim is eerder uitgegaan van een jaarverplichting voor afname van groene waterstof van 24%. De verplichting is inmiddels vastgesteld op 4%. Gezien de huidige ontwikkelingen lijkt dit voldoende om de middelen alsnog toe te kennen onder de bestaande voorwaarde.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL kan niet beoordelen of de beoogde regeling effectief zal zijn om bij potentiële afnemers van groene waterstof extra vraag te creëren, bovenop datgene wat zij vanwege de jaarverplichting al dienen bij te mengen.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?
- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het fiche claimt vanaf 2030 een structurele jaarlijkse CO₂-reductie van 0,5 tot 1,5 megaton. De CO₂ die vermeden wordt komt echter vrij bij de productie van waterstof, niet bij het gebruik.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft aan dat wanneer de uitgangspunten van het fiche worden aangehouden, er met een subsidiebedrag van € 767 miljoen gedurende 5 jaar ongeveer 3 petajoule per jaar kan worden gesubsidieerd. Dat zal niet voldoende zijn om het gat van 5 tot 9,5 petajoule tussen de jaarverplichting (4 procent) en de lidstaatverplichting voor de industrie (42 procent) te dichten.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Het meest doelmatig is een combinatie van normeren, productiesubsidies (ook uit het Klimaatfonds) en deze vraagsubsidies. Met de vraagsubsidies wordt het gat tussen de lidstaatverplichting en de jaarverplichting ingevuld.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
De uitwerking van de jaarverplichting loopt nog. Bij de beoordeling van deze maatregel is eerder uitgegaan van een verplichting van 24%. De verplichting is inmiddels vastgesteld op 4%. Gezien de ontwikkelingen worden de middelen alsnog toegekend onder voorwaarden.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Aangezien niet het juiste format is aangehouden, worden niet alle onderdelen toegelicht.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO geeft aan dat in het fiche onderbelicht blijft dat de waterstofmaatregelen voor andere bedrijven en burgers oneerlijk kan aanvoelen. Verder is onderbelicht (of impliciet gelaten) dat er een risico is dat de geproduceerde groene waterstof niet wordt afgenomen. Een jaarverplichting voor afname kan zorgen dat er afname plaatsvindt maar kan tot hogere kosten leiden van producten of diensten die de waterstof gebruiken. Door de vraagsubsidie worden deze hogere kosten voor afnemers gedempt. TNO adviseert de vraagsubsidies in samenhang met de productiesubsidies te bezien. De combinatie van vraag- en productiesubsidies creëert volgens TNO wel een kunstmatige markt waarin een groene waterstof sector afhankelijk blijft van overheidssteun. Er moet op lange termijn zicht zijn op een situatie waarin vraagsubsidies niet meer nodig zijn.

Overige aandachtspunten

- Maatregel is vorig jaar ingediend en toegekend onder voorwaarden. Deze beoordeling blijft staan. Aan de voorwaarde is nog niet voldaan.
- Fiche is ondanks dat opnieuw ingediend en niet in het juiste format ingevuld. Hierdoor ontbreken er delen.

Aanlanding demonstratieproject 1 (Demo 1) waterstof op zee

FORMAT BEOORDELING FICHE	Aanlanding demonstratieproject 1 (Demo 1) waterstof op zee	
	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekenning onder voorwaarde: € 150 mln.		
<p><u>Voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</u></p> <p>1. Nadere onderbouwing nodig op noodzaak financiering en hoogte van het bedrag (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Toelichting beoordeling:</u> De aanlegging van deze infrastructuur is noodzakelijk voor de doorgang van Demo 1 (MJP 2024). Er wordt bij waterstof gekozen voor een prioritering waarbij de eerder toegekende maatregelen uitgevoerd en afgerond kunnen worden, waaronder demo 1. PBL onderschrijft de noodzaak van de aanleg van de infrastructuur voor demo 1.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Infrastructuur voor waterstof is nodig voor het vervoeren van waterstof voor de bijdrage daarvan aan een broeikasgasvrije energievoorziening.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen. Ontwikkeling van het net op zee wordt niet expliciet genoemd, wel ligt dit voor de hand omdat infrastructuur nodig is om waterstof te kunnen vervoeren en vervolgens in te kunnen zetten.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De leiding is voor het aanvoeren van de waterstof uit demo 1, welke in het MJP 2024 is opgenomen.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Gasunie werkt aan de uitvoering van de leiding. Wel wordt nog gekeken of de aanlanding van Demo 1 onder de bestaande Dienst van Algemeen Economisch Belang kan worden gebracht.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☐ Nee Dit wordt in het fiche niet bevestigd. Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er is anders geen mogelijkheid om de geproduceerde waterstof van demo 1 naar land te vervoeren. Bezien wordt nog welk leidingtype optimaal is, maar vervoer per schip bijvoorbeeld is niet mogelijk.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 		

PBL onderschrijft dat het aanleggen van deze infrastructuur noodzakelijk is voor de doorgang van Demo 1.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het gaat om de aanleg van infrastructuur is er geen sprake van een directe reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het gaat om de aanleg van infrastructuur wat geen direct effect kent.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Dit is nog niet duidelijk.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

Er wordt niet ingegaan op mogelijke alternatieven. Echter, aangezien het hier gaat om de aanleg van infrastructuur ligt het voor de hand dat hier een volloopriscico zit en de overheid in die zin ondersteuning biedt. Wel is er meer informatie nodig over de financiële onderbouwing.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL onderschrijft dat het aanleggen van deze infrastructuur noodzakelijk is voor de doorgang van Demo 1.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Er wordt verwezen naar de beperkte volumes van waterstof. Groter punt is dat het gaat om infrastructuur. Hierbij lijkt normering/beprijzing niet voor de hand te liggen. Wel is er een bijmengverplichting voor waterstof die momenteel wordt uitgewerkt. Dat zal bijdragen aan het verminderen van het volloopriscico.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt een omschrijving van de kosten gegeven maar geen daadwerkelijke inzicht in kostenoverzicht. Daarom wordt dit opgenomen als voorwaarde.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- De claim betreft een noodzakelijke investering om Demo 1 doorgang te laten vinden.
Daarom wordt deze claim geprioriteerd, gegeven dat Demo 1 al in gang gezet is.

Onderzoeksprogramma voor waterstof op zee

FORMAT BEOORDELING	Onderzoeksprogramma voor waterstof op zee	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen € 25 mln.		
<p><u>Toelichting beoordeling:</u> Maatregel betreft een bedrag van € 25 mln., ten behoeve van onderzoeksprogramma voor waterstof op zee, met name voor demo 2. Het is belangrijk dat dit onderzoek plaatsvindt zodat de markt zich na afronding van demo 1 kan ontwikkelen ter voorbereiding op het vervolg, ongeacht of demo 2 wel of niet uit het Klimaatfonds gedekt wordt in de toekomst. Het doen van onderzoek bij de opschaling van waterstofmarkt kan nuttig zijn voor de langere termijnontwikkeling van het energiesysteem. PBL onderschrijft het belang van onderzoek naar waterstofproductie op zee.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Onderzoek draagt bij aan de kostenreductie van waterstof op zee. Waterstof is een onderdeel van een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen. Onderzoek draagt bij aan de verdere ontwikkeling en latere kostenreductie van de waterstofmarkt.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Licht kort toe</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO zal het onderzoek gaan uitvoeren. Aangezien het hier gaat om onderzoek is er minder risico m.b.t. de uitvoering.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Dit wordt niet bevestigd in het fiche. Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Onderzoek kan bijdragen aan de voorbereiding van de demonstraties op zee en deze inzichten kunnen later door de markt meegenomen worden in de verdere ontwikkeling van waterstof op zee. In het fiche wordt alleen niet verwezen naar het kennisplatform offshore en ketenbrede consortia dat in het MJP 2024 2 mln. toegekend heeft gekregen. Daar ligt mogelijk ook nog een meekoppelkans.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>PBL onderschrijft dat het belangrijk is dat dit onderzoek plaatsvindt. Waterstofproductie op zee is op dit moment technisch en economisch nog niet volwassen.</p>		

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het hier gaat om onderzoek is er geen sprake van directe reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het betreft bredere kennisdeling en verminderd risico en kostenreductie in de keten. Dat kent geen direct reductie-effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Er wordt geen onderbouwing gegeven. Wel is het goed dat het kabinet bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van waterstof op zee. Dit draagt bij aan de langere termijnontwikkeling van het energiesysteem.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL onderschrijft dat het belangrijk is dat dit onderzoek plaatsvindt. Waterstofproductie op zee is op dit moment technisch en economisch nog niet volwassen.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Er wordt geen onderbouwing gegeven, maar omdat het gaat om onderzoek ligt normeren/beprijzen niet voor de hand.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt alleen toegelicht dat de helft van het bedrag uit de markt komt. Er is geen onderbouwing voor het deel dat de overheid draagt. Wel is het bij onderzoek logisch dat de overheid ook een deel draagt.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- De maatregel ziet op onderzoek om Demo 2 uit te kunnen voeren. Fondsbeheer acht het verstandig dit onderzoek doorgang te laten vinden, ongeacht of Demo 2 uit het Klimaatfonds gedekt kan worden of niet. Daarom zijn de middelen toegekend.

Normering en stimulering biobased bouwen

FORMAT BEOORDELING	Normering en stimulering biobased bouwen	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<p>Gedeeltelijk toekennen (€ 42,3 mln.), gedeeltelijk toekennen onder voorwaarden (€ 10,6 mln.) en gedeeltelijk reserveren (€ 58,4 mln.).</p> <p>Toekennen onder voorwaarden: 1. De door I&W aangevraagde middelen worden toegekend onder voorwaarde dat de ministerraad akkoord gaat met de wetgeving voor aanscherping MKI (<u>voldoet nog niet</u>). Reservering onder voorwaarden: De door VRO, KGG en LVVN aangevraagde middelen voor de jaren 2029 t/m 2032 worden gereserveerd onder voorwaarde van implementatie van de Europese whole life carbon-eis (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Toelichting beoordeling</u>: Bij de productie van traditionele bouwmaterialen vindt aanzienlijke CO₂-emissie plaats. Dit voorstel ziet op het aanpakken van die emissies. In het voorstel wordt een drietal normeringsmaatregelen genoemd; de aanscherping van het Besluit bouwwerken leefomgeving, de <i>whole life carbon</i>-eis vanuit de Europese Unie en de dwingende sturing voor infrastructurele werken via de Milieukostenindicator (MKI). De middelen die het ministerie van IenW aanvraagt voor de toepassing van biobased bouwmaterialen in de grond-, weg- en waterbouw worden toegekend onder voorwaarde van akkoord van de ministerraad met voornoemde wetgeving voor aanscherping van de MKI. De middelen die de toepassing van biobased bouwmaterialen stimuleren in de bouw- en renovatiesector worden toegekend voor 2027 en 2028. De middelen voor 2029 t/m 2032 worden toegekend onder voorwaarde van implementatie van de Europese <i>whole life carbon</i>-eis.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het verdringen van traditionele bouwmaterialen door biobased bouwmaterialen draagt bij aan het voorkomen van CO₂-emissies rondom het bouwen en renoveren van gebouwen. Daarmee draagt het bij aan de doelen van het Klimaatfonds.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan wordt stimulering van biobased bouwmaterialen op meerdere plekken genoemd. Deze maatregel is daarmee in overeenstemming met het klimaatplan</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, de voorgestelde normerende en subsidiërende maatregelen bestonden niet voorafgaand aan 2022.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Alle beleidsmatige interventies (zoals het aanscherpen van normering en opzetten van regelingen) worden uitgevoerd door de departementen. Een aantal andere interventies, zoals de grootschalige inkoop van biograndstoffen bij publieke projecten, wordt uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties van het rijk (Rijksvastgoedbedrijf, Rijkswaterstaat, ProRail) en medeoverheden. Veel van de andere interventies worden uitgevoerd door een te selecteren uitvoeringsorganisatie. De monitoring van de uitvoering (op outputs, outcomes en impact) wordt gedaan door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De eerste fase van het plan is</p>		

reeds van start en de betreffende instanties hebben hier al capaciteit opgezet en weten hoeveel capaciteit er in de toekomst nodig is. De verwachting is dat de uitvoeringscapaciteit voor fase 2 geen probleem zal vormen.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De verschillende voorgestelde actielijnen zijn allen zo ingericht om de uitrol van biobased bouwmaterialen in Nederland te ondersteunen. Zo wordt voorgesteld om de verwerkingscapaciteit te subsidiëren, wat een onderdeel is van de keten rondom biobased bouwmaterialen dat zonder subsidie waarschijnlijk niet van de grond zou komen. De maatregel is hiermee op een doeltreffende manier ingericht.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

In het fiche wordt een cumulatieve CO₂-reductie genoemd van 4,4 megaton.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren
- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Een onderdeel van de maatregel is het stimuleren van de productie van biobased bouwmaterialen in Nederland. Dat levert stikstofreductie op.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?
Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
Nee.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

De doelmatigheid van de subsidie hangt sterk af van normerende maatregelen. Deze worden uitgebreid in het fiche toegelicht. De opzet van de maatregel en het gevraagde kasritme sluit goed aan bij de verschillende nationale en Europese normerende maatregelen.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

De doelmatigheid wordt beïnvloed door de aanscherping van de norm MilieuPrestatie Gebouwen (MPG) en de Whole Life Carbon-eis die vanuit de Europese Unie wordt geïntroduceerd. Daarbij is ook de milieukostenindicator (MKI) relevant voor de doelmatigheid van deze maatregel. In de voorwaarden voor de toekenning en reservering voor deze maatregel wordt nauw aangesloten bij de voortgang van deze normerende maatregelen zodat een optimale doelmatigheid wordt bereikt.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

De gevraagde bedragen worden voldoende onderbouwd, onder meer via 'p x q'-berekeningen.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

Stimuleringsprogramma innovatie en vroege opschaling koolstofverwijdering

FORMAT BEOORDELING FICHE	Stimuleringsprogramma innovatie en vroege opschaling koolstofverwijdering
	VFO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekenning en reservering: € 50 mln. toekennen	
<u>Beoordeling voorwaarde ontwerp-MJP 2026:</u>	
<p>1. De middelen zijn bedoeld voor de organisatorische kosten van RVO en deelname in internationale programma's; de MOOI; de koolstofverwijderingshub en EKOO en CETP. De middelen mogen niet worden ingezet voor de DEI+-regeling (<u>voldoet</u>).</p>	
<u>Toelichting:</u> De maatregel is goed uitgewerkt en noodzaak tot opschaling van koolstofverwijdering wordt gezien. Wel is in de praktijk ondersteuning van koolstofverwijdering al deels mogelijk, maar worden koolstofverwijderingsmaatregelen onder bijvoorbeeld de DEI+ vooral afgewezen vanwege kostenefficiëntie. Om effectief bij te dragen aan de echte vroege opschaling wordt daarom een deel van de middelen (€ 50 mln.) toegekend onder voorwaarde. Dit betreft € 6 mln. voor de organisatorische kosten van RVO en deelname in internationale programma's; de bijdrage voor het programma van de MOOI (€ 30 mln.); de middelen voor de koolstofverwijderingshub (€ 3 mln.) en een deel van de middelen voor EKOO (€ 6 mln.) en CETP (€ 5 mln.). Op deze manier is er voor de markt voorspelbaarheid waar middelen in de komende jaren beschikbaar zijn. Het PBL wijst op het risico dat doelmatigheid van generieke regelingen kan afnemen omdat dan niet de meest doelmatige en/of kosteneffectieve projecten worden gestimuleerd als er teveel hekjes zijn. Dat wordt erkend, daarom is het deel van de claim voor stimulering via de DEI+ ook afgewezen. Door nadere informatie is aan de voorwaarde voldaan. De eerder gemaakte reservering van € 16,5 mln. vervalt naar aanleiding van de politieke besluitvorming vanwege de korting van de loon- en prijsbijstelling.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het verwijderen van koolstof draagt bij aan broeikasgasreductie door onttrekking van koolstof uit de atmosfeer.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan 2025-2035 wordt het belang van beleid op koolstofverwijdering benoemd, waar deze maatregel op aansluit.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel past in de nog te publiceren Routekaart Koolstofverwijdering (publicatie voorzien in voorjaar 2025).</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het stimuleringsprogramma zal door RVO worden uitgevoerd. Zij zijn al betrokken bij de bevordering van CCS en CCU. RVO is reeds betrokken bij de uitwerking van de maatregel.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? 	

Ja; Nee

Het voorstel bevat staatssteun. De risico's lijken klein omdat het gaat om opstart van programma's en uitvoering, en bij bestaande regelingen wordt aangesloten.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

De maatregel dicht het financieringsgat waar technieken voor koolstofverwijdering vaak nog in vallen. Het deel van de middelen dat wordt toegekend kan bijdragen om technieken t.b.v. koolstofverwijdering efficiënt te ondersteunen, zodat later deze technieken in generieke regelingen ook meer slagingskansen hebben.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Nee

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Structureel zal er 200 ton CO₂-reductie vanaf 2030 plaatsvinden per miljoen euro subsidie, wordt gesteld in het fiche. De maatregel is gericht op innovatie, die vervolgens weer zal leiden tot CO₂-verwijdering.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL kan zich vinden in de onderbouwing van het verwachte reductie-effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL stelt dat het risico bestaat dat doelmatigheid van regelingen afnemen als er binnen generieke regelingen teveel aparte potjes beschikbaar zijn voor specifieke technieken,. Koolstofverwijderingstechnieken kunnen bijdragen aan een klimaatneutrale samenleving, maar zijn niet noodzakelijkerwijs belangrijker in de energietransitie dan andere innovatieve technieken. Dit past in de beoordeling waarbij de ondersteuning via de reguliere DEI+ juist wordt uitgesloten van toekenning.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

In het kader van de routekaart over koolstofverwijdering wordt nog gewerkt aan een verkenning van mogelijkheden hiertoe. Wel geldt dat er al een verbeteringslag te maken is in het kader van koolstofverwijdering. Deze maatregel kan daar aan bijdragen.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Bedrag wordt onderbouwd, er is een uitgebreidere pxq-onderbouwing op verzoek nageleverd.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

De uitvoeringskosten en personeelskosten worden onderbouwd in het fiche. € 8 mln. totaal voor organisatorische kosten RVO + jaarlijkse bijeenkomsten en deelname in internationale programma's (gemiddeld € 1 mln./jaar 2025-2032).

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Deze maatregel is incidenteel.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gekeken naar deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Uitvoeringskosten aanvullende maatregelen verduurzaming binnenvaart

FORMAT BEOORDELING FICHE	Uitvoeringskosten aanvullende maatregelen verduurzaming binnenvaart
	PERCEEL VFO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekenning onder voorwaarde(n): € 750.000 uit de al overgehevelde middelen.	
<p><u>Beoordeling voorwaarde MJP 2026:</u> Er wordt gebruik gemaakt van de al eerder toegekende middelen (€ 163,6 mln.) die reeds op de begroting van I&W staan (<u>voldoet</u>).</p> <p><u>Toelichting:</u> De maatregel betreft een 'light' versie van het eerder ingediende onderdeel voor uitvoeringskosten bij de maatregel voor aanvullende verduurzaming in de binnenvaart vanwege de opt-in ETS 2. Er worden niet standaard uitvoeringskosten gedekt uit het Klimaatfonds. De aanvraag is ten opzichte van de aanvraag in het MJP 2025 gehalveerd. Ook is onderbouwd hoe de middelen ingezet gaan worden en wordt het belang van een voortvarende uitvoering naar aanleiding van de opt-in ETS 2 gezien. Het wordt daarom toegestaan de aangevraagde middelen uit de al eerder toegekende middelen te gebruiken van €163,6 mln. Die middelen staan al op de begroting van het I&W. Daarom worden er geen aanvullende middelen toegekend.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar. Het betreft uitvoeringskosten om de binnenvaart te verduurzamen middels een subsidieregeling.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De beoogde uitvoerder is nog steeds het RVO. Daarnaast zal de regie en coördinatie van de programma-aanpak bij I&W liggen. Dat is randvoorwaardelijk voor een goede uitvoering van het programma.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar. De maatregel heeft nog steeds als doel om circa 200 schepen te verduurzamen en tot een programma-aanpak voor de verduurzaming van de binnenvaart te komen. Om deze aanvullende maatregel t.b.v. het ETS 2 uit te kunnen voeren zijn personeelskosten nodig. Deze claim ziet daarop.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 	

Licht toe

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Aangezien het aanvullende verzoek gaat om personeelskosten is daar geen direct effect voor.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

N.v.t.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Het verzoek voor personeelskosten is ten opzichte van vorig jaar een stuk duidelijker onderbouwd en de claim is gehalveerd. Daarmee wordt er een stuk efficiënter gebruik gemaakt van de middelen, en kan er toegestaan worden dat de aangevraagde middelen uit de eerder toegekende middelen worden gedekt voor het gevraagde bedrag. Er worden dus geen extra middelen overgeboekt naar IenW.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee

Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee

N.v.t., het gaat om uitvoeringskosten t.b.v. een subsidieregeling.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee n.v.t.

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

N.v.t.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

De onderbouwing van de middelen van € 0,75 mln. is duidelijk en voldoende onderbouwd.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Het betreft een toekenning om al eerder toegekende middelen voor dit doel te gebruiken. Daarmee blijft de eerder toegekende kas hetzelfde. Van de eerder toegekende € 163,6 miljoen kan nu € 0,75 miljoen voor de departementale fte's gebruikt worden bij I&W.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Ja, de uitvoeringskosten die worden gevraagd zijn onderbouwd. Deze zullen uit de eigen middelen, die eerder al zijn toegekend, betaald worden. Dit betreft een fte-capaciteit voor I&W van 1 fte voor 3 jaar en 0.5 fte voor 6 jaar. De additionele capaciteit die in het vorige ingediende fiche nog € 1,4 miljoen was, is nu € 0,75 miljoen. De claim is dus fors versoerd, wat de doelmatigheid ten goede komt.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Inhoud maatregel is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Zo ja, licht deze toe.

N.v.t.

Overige aandachtspunten

- De middelen worden toegekend voor € 0 mln., omdat dekking wordt gevonden in de reeds overgehevelde middelen die op de IenW-begroting staan.

Inkomensgerichte bijdrage voor vervanging van oude, fossiele brandstofauto

FORMAT BEOORDELING FICHE	Inkomensgerichte bijdrage voor vervanging van oude, fossiele brandstofauto
	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
<p>Niet toekennen.</p> <p>De maatregel betreft een deel (25%, € 120 mln.) van een bijdrage voor een nieuwe maatregel. De resterende middelen worden gevraagd onder het Social Climate Fund (75%, € 360 mln.). De maatregel draagt bij aan de ingroei van elektrisch vervoer en is bedoeld voor de laagste helft van de Nederlandse inkomens. Vanwege de cofinanciering en de beperking tot de onderste helft van de inkomens lijkt de maatregel efficiënt. Ook het PBL is positief over de maatregel. De aanvraag bevat ook een gedeelte voor uitvoeringskosten bij RVO en het externe bedrijf. Dit lijkt wel erg hoog. Er werd € 120 mln. toegekend onder voorwaarden. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming wordt de maatregel alsnog afgewezen. De middelen worden ingezet ten behoeve van andere mobiliteitsmaatregelen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, door de laagste helft van de Nederlandse inkomens te stimuleren in het vervangen van oude fossiele auto's en de aanschaf van elektrische auto's draagt het direct bij aan minder uitstoot en dus ook een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan staat dat in het mobiliteitsdomein een reductie van 36% in CO2 in 2030 ten opzichte van 2005 moet bewerkstelligen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel volgt na eerder stimuleringsbeleid voor elektrische voertuigen. Verder ziet de maatregel op aanvullend beleid voor vervoersarmoede.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De uitvoeringsorganisatie zal RVO zijn, met de uitvoeringsinfrastructuur van een bestaande regeling. De uitvoerder heeft meegekeken op de maatregel en heeft aangegeven dat de maatregel uitvoerbaar is. Wel zal de inkomenscheck gedaan worden door een externe partij. Dat roept vragen op gezien mogelijke hoge kosten van de inzet van een externe partij.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel betreft particulieren.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met deze maatregel wordt een doelgroep aangesproken die nu in oude en fossiele auto's rijden en die hun auto zonder de bijdrage uit deze maatregel niet snel zouden vervangen voor een</p>	

tweedehands elektrische auto. De maatregel lijkt een doeltreffende manier om deze groep te bereiken en te ondersteunen. De regeling levert zowel steun op voor de lagere inkomens, als uit de markt halen van fossiele auto's, als voor de ingroei van elektrisch vervoer.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL stelt dat het voorstel kan bijdragen aan verhoging van het draagvlak voor die transitie.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Vanaf 2030 wordt de jaarlijkse structurele CO₂-reductie per miljoen euro geschat op 0,07 Mton. De energiebesparing in PJ per 2030 structureel wordt geschat op 0,62 per 1 miljoen euro subsidie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Alleen de vermeden export wordt als CO₂-reductie ingeboekt. PBL kan deze berekening volgen. Of daadwerkelijk 112.000 EV's door de beoogde doelgroep worden aangeschaft is onzeker maar niet onmogelijk.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Er zal ook sprake zijn van een verminderde stikstuitstoot en verbeterde luchtkwaliteit door meer elektrisch vervoer.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Op de korte termijn is het aanbod van betaalbare tweedehands elektrische auto's waarschijnlijk nog beperkt, maar dit aanbod neemt volgens PBL de komende jaren waarschijnlijk snel toe.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

75% van het bedrag voor deze maatregel zal gefinancierd worden vanuit het Social Climate Fund. Het Klimaatfonds zal de resterende 25% financieren. De financiering vanuit het SCF is nog niet definitief op dit moment en was daarom een voorwaarde voor toekenning uit het fonds.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft aan dat het rechtvaardig is om ook subsidies te richten op het vervangen van oude auto's door huishoudens met een smallere beurs. Wel geeft PBL aan dat het verwachte effect zal afhangen van de mate waarin de beoogde doelgroep gebruik zal maken van de regeling. Dat is moeilijk vooraf in te schatten.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Algemeen bestaat ETS2 voor emissiereductie. Verder geldt dat deze maatregel specifiek ziet op de lagere inkomens. Een normering/beprijzing zou deze doelgroep niet in staat stellen alsnog te verduurzamen. De kosten van een elektrische auto zijn daarvoor simpelweg te hoog.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Het gevraagde bedrag voor de subsidieregeling lijkt reëel. Echter lijken de uitvoeringskosten bij een externe partij aan de hoge kant, en niet duidelijk waarom dit niet intern gedaan kan worden.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

De uitvoeringskosten voor een externe partij roepen vanwege de hoogte van het bedrag vragen op. De uitvoeringskosten worden namelijk niet uitgesplitst naar kosten voor RVO en voor de externe partij. Ook is de vraag of er inderdaad geen departementale fte's aangevraagd worden. Toelichting stelt van niet, maar de reeks is wel ingevuld.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

De regeling loopt tot 2032 en er is geen sprake van structurele doorwerking hierna.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Dit is juist een maatregel in het licht van rechtvaardigheid.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Rode diesel invullen met HVO

FORMAT BEOORDELING	RODE DIESEL INVULLEN MET HVO	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting: Dit fiche betreft de maatregel om rode diesel, waar in het Hoofdlijnenakkoord toe besloten is, volledig in te vullen met biodiesel (HVO). Dit is een manier om een maatregel die sowieso al getroffen gaat worden op een duurzame manier in te zetten, waarbij betaalbaarheid en duurzaamheid hand in hand zullen gaan. De accijnskorting voor agrariërs blijft namelijk bestaan, terwijl de brandstof die zij zullen gebruiken duurzaam zal zijn. Dit fiche ziet op het vergoeden van de meerkosten daarvan, de onrendabele top van HVO ten opzichte van fossiele diesel. De accijnskorting zelf is budgettair bij het Hoofdlijnenakkoord al verwerkt. Het PBL reflecteert op het tijdelijke effect van de maatregel en het risico dat de verduurzaming van de landbouw richting elektrificatie en waterstof tijdens de duur van de maatregel vertraagt. Het gevraagde bedrag ligt erg hoog ten opzichte van het tijdelijke effect dat hiermee wordt bereikt. Wel is dit een manier om een maatregel die sowieso al getroffen gaat worden en feitelijk een fossiele subsidie is, op een duurzame manier in te vullen. De maatregel werd daarom gedeeltelijk gereserveerd. De uitwerking van de maatregel kende niet voldoende voortgang om mee te nemen in het Klimaatfonds. Tevens is die uitvoerbaarheid dusdanig onzeker en heeft er nog geen besluitvorming plaatsgevonden waardoor de reservering komt te vervallen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met deze maatregel wordt bijgedragen aan het stimuleren van de toepassing van hernieuwbare energie in het bedrijfsleven.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan 2021-2030 noemt het belang van voldoende biobrandstoffen t.b.v. de transitie naar een emissievrij mobiliteitssysteem.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel is gebaseerd op het Hoofdlijnenakkoord waarin staat dat er een herinvoering komt van rode diesel. Deze maatregel brengt daar een duurzamer alternatief voor in de plaats, zonder dat de kostenreductie voor de agrariër verloren gaat.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De uitvoeringsinstantie is afhankelijk van de invulling van de maatregel die politiek gekozen zal worden. De herinvoering van rode diesel is voorzien in 2027, er wordt voorzien dat er dan voldoende biodiesel/HVO100 beschikbaar is. Ook zijn de controle- en handhavingsmogelijkheden uitgewerkt. De uitvoerbaarheid is mogelijk complex.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het voorstel zoals opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord kent per definitie staatssteunaspecten omdat in dit geval een specifieke sector fiscaal voordeel wordt toegekend. Dit wordt nog nader</p>		

onderzocht. De uitvoerbaarheid van de voorliggende subsidiemaatregel wordt daarbij ook bezien.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

De herinvoering van rode diesel zorgt voor meer uitstoot door fossiele brandstoffen. Door rode diesel te vervangen met HVO100 is er forse reductie van uitstoot, fiche stelt wel 90% CO₂-reductie in vergelijking met fossiele diesel. Dit zou leiden tot een reductie van 1,1-1,2 Mton in de mobiliteitssector.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL geeft meerdere kanttekeningen mee. indien de jaarverplichting voor hernieuwbare energie in het vervoer niet verhoogd wordt, leidt het voorstel niet tot extra reductie. Ook zou gekozen kunnen worden voor alleen ophoging van de verplichting. Als brandstofleveranciers dit realiseren door biobrandstoffen in diesel bij te mengen zullen de meerkosten per liter diesel volgens PBL beperkt zijn. Er kan dan overwogen worden om die meerkosten slechts gedeeltelijk (of helemaal niet) te subsidiëren, en de daardoor vrijkomende middelen te besteden aan andere voorstellen die nu zijn afgewezen maar op zich wel doelmatig kunnen zijn. Dit advies wordt gevolgd.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Structureel zal de CO₂-reductie per miljoen euro subsidie jaarlijks 18,4 kton (totaal van subsidie tussen 2027 en 2035) zijn. Vanaf 2030 t/m 2045 zal er jaarlijks 6,96 Mton CO₂-reductie plaatsvinden.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

- Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 Genoemd effect plausibel;
 Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 Genoemd effect niet plausibel;
 Niet te valideren

Op voorwaarde dat de jaarverplichting navenant wordt opgehoogd. Als dat niet het geval is zal de reductie lager uitvallen.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Het voorstel zal ook leiden tot minder stikstofuitstoot en fijnstofemissies.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

Deze toelichting had beter gekund. Onduidelijk waarom er niet kan worden uitgegaan van eigen begroting of in ieder geval deels. Verder geldt dat het argument dat wordt gegeven over InvestNL, dat het verduurzamen van de landbouwvoertuigen zal misschien eindigen op het moment dat de subsidies stoppen, waardoor dit soort investeringen niet passen bij InvestNL, ook geldt voor het Klimaatfonds.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Ja, PBL geeft aan dat er ook gekozen kan worden om alleen de jaarverplichting op te hogen. Een ander effect is dat de aanschaf van nulemissie werktuigen in de landbouw door deze maatregel

minder snel van de grond zal komen, omdat het aantrekkelijker is om het reeds in bezit zijnde dieselveertuig te gebruiken met HVO. PBL geeft aan dat het voorstel wel een financiële prikkel geeft om binnen afzienbare tijd over zal gaan op HVO. Het is echter de vraag of alle werktuigen op 100% HVO kunnen en mogen worden ingezet onder de garantievoorwaarden van de leverancier.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Het fiche stelt n.v.t., maar de aanscherping van de REDIII zou in ieder geval wel zorgen voor aanvullende reductie t.a.v. duurzamere brandstoffen. Verder geldt dat het ETS2 zorgt voor een verhoging van de prijs van fossiele diesel, wat bijdraagt aan het aantrekkelijk maken van HVO100.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
De REDIII gaat in per 2026. Dat zou een jaar voor het ingaan van deze maatregel zijn.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Ja, het bedrag wordt goed onderbouwd en vergeleken met het fossiele alternatief. Aandachtspunt is dat de verplichtingen doorlopen t/m 2035, omdat de verwachting is dat HV100 daarna niet langer duurder is dan fossiel.
Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Ja, verhouding t.o.v. totale claim is relatief laag, maar aandachtspunt is dat het hier gaat om departementale fte's bij de Belastingdienst. Vraag is of dit uit het fonds moet. Ook geldt dat wordt aangegeven dat bij een subsidieregeling het geen aanvullende uitvoeringskosten kent t.o.v. de herinvoer van rode diesel, dus dan zouden deze kosten kunnen komen te vervallen.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Aandachtspunt is dat de verplichtingen doorlopen t/m 2035, omdat de verwachting is dat HVO100 daarna niet langer duurder is dan fossiel.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Aandachtspunt is het feit dat de herinvoer van rode diesel op deze manier twee keer geld kost (zowel aan inkomstenkant als uitgavenkant). Hier tegenover staat dat de maatregel de toename in emissies ruimschoots teniet doet en zelfs verlaagt.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
Zo ja, licht deze toe.

Overige aandachtspunten

-

Duurzame luchtvaartbrandstoffen: E-fuels

FORMAT BEOORDELING FICHE	Duurzame luchtvaartbrandstoffen: E-fuels Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Reserveren voor volgende MJP: 150 mln.	
<u>Beoordeling voorwaarden reservering MJP 2025:</u>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. In de regeling is kennisdeling opgenomen als voorwaarde voor subsidie (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Projecten die in aanmerking komen voor stimulering kunnen niet voor dezelfde claim gebruikmaken van de NIKI (<u>voldoet nog niet</u>). 	
<u>Beoordeling voorwaarden reservering MJP 2027:</u>	
Voorwaarden 1 en 2 worden gehandhaafd. Een derde voorwaarde wordt toegevoegd.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. In de regeling is kennisdeling opgenomen als voorwaarde voor subsidie (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Projecten die in aanmerking komen voor stimulering kunnen niet voor dezelfde claim gebruikmaken van de NIKI (<u>voldoet nog niet</u>); 3. Een evaluatie van het innovatieprogramma en eventuele aandachtspunten daaruit verwerken in de opvraging van de reservering (<u>voldoet nog niet</u>). 	
<u>Toelichting boordeling:</u> Het voorstel betreft een verzoek tot behoud van de reservering. De eerste toekenning van € 60 mln. is echter nog niet uitgevoerd. Ook is er nog veel onduidelijk over de verdere uitvoering van de maatregel en de uiteindelijke productie die in Nederland gerealiseerd kan worden. Deze duidelijkheid lijkt niet op korte termijn te komen. Naar aanleiding van de reflectie van het PBL wordt indiener geadviseerd het innovatieprogramma te evalueren en eventuele aandachtspunten te verwerken in de opvraging van de reservering.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel betreft een investeringssubsidie voor (pre)commerciële fabrieken voor de productie van e-fuels. Daarmee draagt het bij de verduurzaming van de luchtvaart (het stimuleren van de toepassing van hernieuwbare energie en overige broeikasgasreducerende en circulaire technieken en maatregelen in het bedrijfsleven).</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het Klimaatplan wordt voor luchtvaart gerefereerd aan het Europese beleid, waaronder het bijmengdoel van 14%. Deze maatregel ziet op het ondersteunen van het behalen van deze bijmengverplichting.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het MJP 2025 is een eerste tranche aan middelen toegekend.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De eerdere toekenning wordt ondergebracht in de DEI+, die door het RVO wordt uitgevoerd. De investeringssubsidie zal nieuw opgezet moeten worden, wel samen met het RVO. Omdat het om een nieuwe regeling gaat moet de uitvoerbaarheid hiervan nog uitgezocht worden. Aangezien de eerste tranche vertraging heeft opgelopen, kent het opzetten van een nieuwe regeling samen met de huidige vertraging, een risico op verdere vertraging.</p>	

Staatssteuntoets
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De gesprekken lopen voor een staatssteuntoets, maar deze is nog niet uitgevoerd. Indien wordt geconcludeerd dat er sprake is van staatssteun zal gekeken worden of de steun rechtmatig kan worden verstrekt via de AVGG dan wel een aanmeldprocedure bij de Europese Commissie. Omdat dit op dit moment nog niet bekend is kunnen de risico's op staatsteun niet ingeschat worden.</p>
Doeltreffendheid
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, het doel van de maatregel is het stimuleren van de opschaling van e-fuels, zodat voldoende capaciteit beschikbaar is om de Europese bijmengverplichting voor e-fuels van 2030 en daarna te behalen. Het betreft demonstratieprojecten, geen uitrol van technieken.</p> <p>Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL geeft aan dat Nederland een subdoel heeft voor e-fuels in de bijmengverplichting. Gegeven dit subdoel ligt het voor de hand om deze innovatieve technieken te ontwikkelen.</p>
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Structurele CO₂-reductie vanaf 2030 per miljoen euro subsidie wordt geschat op 0,00133 Mton. In 2029 op 0,2 Mton in totaal.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☒ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>PBL geeft aan dat de afronding van het genoemde effect rooskleurig is, dit ligt in werkelijkheid wat lager. Wel kan PBL de berekening volgen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er zal ook sprake zijn van vermindering van bijv. stikstofuitstoot.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? Nee.
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Onderbouwing had uitgebreider gekund (afzetten tegen alternatieve financieringsconstructies). Ook wordt niet duidelijk wat er allemaal al gebeurt op het gebied van e-fuels voor de luchtvaart, waardoor kosten mogelijk lager worden. Wel draagt de getrapte constructie bij aan kostenefficiëntie.</p> <ul style="list-style-type: none"> Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☐ Ja; ☒ Nee Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☒ Ja; ☐ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL adviseert het innovatieprogramma te evalueren en vast te stellen onder welke voorwaarden (bij welk resultaat van de evaluatie) groen licht wordt gegeven voor toekenning van de middelen van de investeringssubsidie. Dit wordt dan ook opgenomen als voorwaarde. Het aanbod van groene waterstof is volgens PBL een aandachtspunt bij het ontwikkelen van e-fuelproductie op grotere schaal.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Europees is er een bijmengverplichting van 6% SAF in 2030, waarvan een subdoel van 1,2% voor e-fuels. Dit percentage loopt op naar 70% in 2050, met een subdoel van 35% voor e-fuels. Verwacht wordt dat vanaf 2030 de vraag naar e-fuels echt zal toenemen, als de Europese doelen al gelden. Vraag is in hoeverre subsidiëring nodig is om ervoor te zorgen dat deze percentages gehaald worden.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
De normering op Europees niveau is al vastgesteld.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het gevraagde bedrag is onderbouwd en gebaseerd op de bijmengdoelen, de productiecapaciteit en de investeringskosten.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
De precieze uitvoeringskosten/personeelskosten zullen worden onderbouwd bij het indienen van deze maatregel voor het MJP 2027 en worden dan gewogen.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Opschaling nieuwe aandrijftechnologieën luchtvaart

FORMAT BEOORDELING	Opschaling nieuwe aandrijftechnologieën luchtvaart
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Toekennen: € 20 mln.	
<p>Toelichting:</p> <p>PBL constateert dat het verstandig is te beginnen met een plan voor de ontwikkeling van toepassing van waterstof in de luchtvaart. Dit ziet dan op de pilotfase van het voorstel. Een onderbouwing voor de gevraagde € 65 mln. voor de gehele fase 1 ontbreekt. Daarom wordt alleen de gevraagde € 20 mln. t.b.v. de subsidieregeling voor pilots toegekend. Hierbij geldt dat de pilot, mede naar aanleiding van het advies van PBL, idealiter zo veel mogelijk internationaal moet worden opgepakt, omdat de luchtvaart ook een internationale sector is.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Door opschaling van innovatieve aandrijftechnologieën in de luchtvaart te promoten, vooral op korte en middellange afstanden, kan er aanzienlijke CO2-reductie plaatsvinden. Daarmee draagt het bij aan de doelen: Een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050, en het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie en het stimuleren van de toepassing van hernieuwbare energie en overige broeikasgasreducerende en circulaire technieken en maatregelen in het bedrijfsleven.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel draagt bij aan de verduurzaming van de luchtvaart.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja de maatregel ziet op nieuwer technieken om de luchtvaart te verduurzamen.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO is betrokken geweest bij de uitwerking van de maatregel maar wordt nog niet duidelijk genoemd als uitvoerder. De eerste fase kan waarschijnlijk wel tijdig uitgewerkt worden, omdat het hier gaat om pilots. Wat betreft de opschaling en verder (na 2026/2028) is er wel risico op vertraging, ook omdat PBL eerder aangaf dat het nog te vroeg is voor elektrisch en op waterstofbasis of elektrisch (lange afstand) te vliegen.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> • Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee • Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er zal per fase een staatssteuntoets nodig zijn. Dit geeft risico op vertraging in de volledige maatregel en de tijdlijn die hierbij wordt gegeven. Voor de fase na de fieldlabs kan dit de komende tijd worden uitgewerkt.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het doel is om de ontwikkeling en de marktintroductie van deze aandrijftechnologieën te versnellen. Het is echter nog niet duidelijk hoeveel kosten er exact zijn, ondanks dat er € 100</p>	

mln. per jaar nodig zal zijn. Dit lijkt te vroeg te komen. Als deze maatregel te vroeg wordt uitgewerkt zal het nog niet het gewenste effect op de markt hebben en zullen de kosten zeer hoog zijn.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL denkt dat het zinvol kan zijn om de fieldlabs in fase 1 met 20 miljoen euro te ondersteunen. In die fieldlabs kan gewerkt worden aan de verdere ontwikkeling van vliegen op waterstof, wat in de toekomst een substantiële bijdrage zou kunnen leveren aan CO₂-vrij of -arm vliegverkeer. Het stimuleren met 180 miljoen van het gebruik van commercieel beschikbare waterstofvliegtuigen in fase 2 lijkt pas zinvol als CO₂-vrije of -arme waterstof in voldoende mate beschikbaar is. Nu is dat volgens PBL nog niet het geval.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Dit is nog niet bekend.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

In het fiche wordt aangegeven dat de te bereiken CO₂-reductie nog niet ingeschat kan worden, aangezien nog niet bekend is hoeveel toestellen zullen worden aangeschaft en op welke bestemmingen deze toestellen zullen worden ingezet.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Naar verwachting zal er ook minder uitstoot van stikstof zijn.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Er wordt een onderbouwing gegeven waarom middelen nodig zijn, maar niet helder afgezet tegen alternatieven in de verschillende fases. Het wordt dan ook niet duidelijk of er voor latere fases van deze maatregel nog andere financieringsvormen mogelijk zijn. Ook eerder in het fiche is al aangegeven dat het nog niet duidelijk is hoe de kosten eruit zien. Dat geeft onduidelijkheid over de inzet van de gevraagde middelen.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

De mogelijkheden voor EU-gelden of Invest NL worden nog onderzocht.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL is positief over fase 1, maar mist wel een deugdelijke onderbouwing voor de stelling dat voor de fieldlabs in totaal circa 65 miljoen euro nodig is, waarvan 20 miljoen euro subsidie. PBL denkt ook dat het de voorkeur zou hebben dit in internationaal verband op te pakken. Daarom wordt 20 mln. toegekend. Ook het advies over de internationale context wordt overgenomen.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Ontwikkeling van de voorliggende technologieën zijn op dit moment nog niet ver genoeg voor normering/beprijzing. Dat zou op een later moment mogelijk wel kunnen.
 - Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
- N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Uit het fiche wordt niet duidelijk waar de p x q vandaan komt. Er wordt geen inzage gegeven in de hoogte van de kosten voor de verschillende fases en waar dit vandaan komt. Daarom wordt de volledige claim op dit moment niet toegekend.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
De uitvoeringskosten voor het RVO zijn onderbouwd maar de departementale personeelskosten zijn niet goed onderbouwd. Het is niet duidelijk waarom er sprake moet zijn van inhuur en waarom dit niet binnen de eigen begroting kan worden opgelost.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
- Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Opschaling innovatieve lange termijn elektriciteitsopslag

FORMAT BEOORDELING	Opschaling innovatieve lange termijn elektriciteitsopslag
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Reserveren voor volgende MJP: € 158,4 mln.	
<p><u>Voorwaarden reservering MJP 2026:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In de regeling is kennisdeling opgenomen als voorwaarde voor subsidie (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Duidelijkheid over welk instrument gebruikt wordt (<u>voldoet nog niet</u>); 3. Projecten voor batterijen die vanuit de maatregel verplichtingen batterijen bij zonneparken onder energie-infra subsidie krijgen, kunnen niet ook uit deze regeling subsidie krijgen als dat tot overstimulering leidt (<u>voldoet nog niet</u>); 4. Bij beoordeling van de reservering voor MJP 2026 wordt bezien of o.b.v. de reflectie van PBL voor het MJP 2025 of 2026 het verstandig is aanvullende voorwaarde(n) te stellen t.a.v. de prikkels voor flexibiliteit in de elektriciteitsmarkt (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Beoordeling voorwaarden reservering MJP 2026:</u> de maatregel is ingetrokken en een herzien voorstel is ingediend. De voorwaarden komen daarom te vervallen en worden voor de reservering van € 158,4 mln. voor het MJP 2027 vervangen door de volgende voorwaarden:</p> <p><u>Voorwaarden reservering MJP 2027:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projecten voor batterijen die vanuit deze of vanuit deze in combinatie met andere maatregelen, subsidie ontvangen, worden niet overgestimuleerd (<u>voldoet</u>); 2. Aanpassingen in het voorstel op basis van de ervaringen met de eerste tranche (nu al beschikbaar op de KGG-begroting via de DEI+) worden ter goedkeuring voorgelegd aan fondsbeheer (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting beoordeling:</u> De maatregel is ingediend in een pakket met in totaal drie elektriciteitsmaatregelen. Dit specifieke voorstel richt zich op technologieën voor opslag die die nog verder ontwikkeld moeten worden. De maatregel betreft een herziend uitgewerkt voorstel voor de reservering uit het perceel VFO genaamd 'Flex (opschaling innovatieve flex)'. Het gaat hierbij zowel om de toekenning van € 40 mln. (die al op de begroting van KGG staat) en een reservering van € 160 mln., waarvan 158,4 mln. wordt opgevraagd. Het belang van voldoende elektriciteitsopslag voor zowel de middellange als lange termijn wordt gezien. PBL ziet de nut en noodzaak van verdere ontwikkeling van innovatieve langetermijnopslag, en stelt dat deze maatregel niet door normering vervangen kan worden. PBL bevestigt dat de DEI+ het geëigende instrument lijkt. De eerste tranche wordt op dit moment uitgevoerd (€ 40 mln.). Resultaten van die tranche zijn nodig voor het vervolg van het voorstel. Daarom wordt de resterende € 158,4 mln. opgenomen als reservering. Ook moeten de uitkomsten van de eerste tranche nog bezien en verwerkt worden.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, aan een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050. De maatregel draagt ook bij aan het verduurzamen van het bedrijfsleven.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan wordt genoemd dat met het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie, ook de behoefte aan flexibiliteit groeit.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Elektriciteitsopslag en flexibiliteit zijn onderdeel van het NPE en dus additioneel.</p>	
Uitvoerbaarheid	

- Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken?
 Ja; Nee
- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

RVO is uitvoerder van de DEI+-regeling, waarbij zal worden aangesloten.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee

Dit wordt niet bevestigd in het fiche. Gezien de toelichting en het feit dat voortgebouwd wordt op een bestaande regeling wordt uitgegaan van ja.

- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Er wordt aangesloten bij de DEI+, dus de risico's zijn naar verwachting niet groot.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De DEI+-regeling is een bekende regeling waarbij dergelijke projecten kunnen worden ondersteund. Wel is de vraag hoe deze maatregel zich verhoudt tot de andere ingediende elektriciteitsmaatregelen en welke daarvan, gezien de krapte in het fonds, prioritair zijn voor emissiereductie in de elektriciteitssector. Deze vraag wordt ook gesteld aan het PBL.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De jaarlijkse CO₂-reductie is lastig in te schatten, en wordt niet geheel duidelijk uit het ingediende fiche.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Er wordt geen CO₂-reductie als gevolg van de beoogde technische opslagmaatregelen gegeven. De reden daarvoor lijkt te zijn dat het om demonstratieprojecten gaat die pas na opschaling een substantieel CO₂-reducerend effect zullen hebben.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

Het wordt onderbouwd, maar zie ook de opmerking onder doeltreffendheid en relatie met andere elektriciteitsmaatregelen.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Energieopslag is volgens PBL een belangrijke schakel om voldoende CO2-vrije flexibiliteit in het elektriciteits-systeem te realiseren. De meeste opslagtechnieken waarop wordt gemikt moeten nog een innovatieslag maken voordat ze commercieel kunnen worden toegepast. De DEI+ lijkt het meest geëigende subsidie-instrument volgens het PBL.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er wordt onderbouwd dat de technieken nog niet geschikt zijn voor normeren/beprijzen, maar het is wel mogelijk om een normering/beprijzing op te stellen die ziet op de versnelde verduurzaming van de elektriciteitssector. In dat geval kan een maatregel als deze bijdragen aan het uitvoeren daarvan. Hiertoe wordt dan ook een voorwaarde opgenomen.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Ja, de onderbouwing is te volgen moet uitgebreider bij de uitwerking van de reservering. Het is onduidelijk waarom bijvoorbeeld wordt uitgegaan van vijf openstellingsrondes.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Uitvoeringskosten van het RVO. Dat is begrijpelijk.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
- Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO heeft niet gekeken naar deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Stimuleren van Industriële Demand Side Response (iDSR)

FORMAT BEOORDELING	Stimuleren Industriële Demand Side Response (iSDR)
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Reserveren voor volgende MJP: € 198,9 mln.	
<p><u>Beoordeling voorwaarden reservering MJP 2027:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het voorstel dient ten aanzien van de hoogte en vormgeving van de subsidie verder uitgewerkt te worden. Dit wordt afgestemd met fondsbeheer (<u>voldoet nog niet</u>); 2. In de regeling wordt de voorwaarde opgenomen dat de subsidieontvanger een flexibel elektriciteitscontract heeft. De regelingstekst wordt voorgelegd aan fondsbeheer (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting:</u> De maatregel is een herzien voorstel voor de toekenning en reservering uit MJP 2025 uit het perceel Energie-infrastructuur genaamd 'batterijverplichting bij zonneparken'. De maatregel is ingediend in een pakket met in totaal drie elektriciteitsmaatregelen. De maatregel moet nog verder worden uitgewerkt in zowel vormgeving als financiële onderbouwing. Dit voorjaar wordt een soortgelijke subsidieregeling opengesteld bij de RVO (subsidie Flexibel elektriciteitsverbruik (Flex-e)). Deze subsidieregeling zou na 2026 – in aangepaste vorm – mogelijk kunnen dienen als vehikel om deze maatregel uit te voeren. Daarvoor zouden de uitkomsten van deze openstelling kunnen worden meegenomen in de verdere uitwerking van deze maatregel. Dit wordt dan ook als voorwaarde opgenomen. Hierbij dienen de overwegingen van het PBL ten aanzien van de verdeling tussen kennisdeling en CAPEX, hoogte van het subsidiebedrag en de potentiële overlap met de SDE++ meegenomen te worden. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming wordt er een subsidievoorwaarde opgenomen die verplicht tot flexibel contract met de netbeheerder (bijvoorbeeld een capaciteitsbeperkend contract, tijdsblok-gebonden contract, met afspraken over maximaal verbruik). Dit verlicht netcongestie en zorgt ervoor dat het bedrijf ook daadwerkelijk de gecreëerde flexibiliteit inzet. Deze voorwaarde verhoogt dus de doelmatigheid van de subsidie. De middelen worden gereserveerd (€ 218,5 mln.). De dekking van deze maatregel komt uit de vervallen toekenning en reservering van de maatregel 'batterijverplichting bij zonneparken' uit het perceel energie-infrastructuur. Naar aanleiding van politieke besluitvorming is de toekenning van € 218,5 mln. met € 19,6 mln. verlaagd tot € 198,9 mln. ter dekking van het generaal beeld voor de Voorjaarsnota 2025.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het voldoet aan de drie bestedingsdoelen van het Klimaatfonds. Het doel van de maatregel is het realiseren van een capaciteit van 425 - 1700 MW, gelijk aan 0,12 – 0,50 Mton CO2-reductie per jaar. Dit draagt bij aan een broeikasgasneutrale samenleving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Draagt bij aan de ontwikkeling van een CO2-vrij elektriciteitssysteem en verdere uitbreiding van hernieuwbare elektriciteitsopwekking.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel volgt uit het Nationaal Plan Energiesysteem en is dus van na 2022.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO gaat de maatregel uitvoeren. Het betreft een nieuwe subsidiemaatregel die ontwikkeld moet worden voor 2027. De uitwerking heeft nog een slag nodig. Daarom wordt de maatregel gereserveerd.</p>	
Staatssteuntoets	

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

De regeling wordt vormgegeven binnen de kaders van de AGVV. Echter is de subsidieregeling nog niet uitgewerkt en dus zal het beoordelen van eventuele risico's t.a.v. staatssteun op een later moment nog moeten gebeuren. Nu worden nog geen grote risico's voorzien.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

iSDR kan bijdragen naar een beter verdeeld CO₂-vrij elektriciteitssysteem. In de Kennis-aan-tafelsessie is ook aangegeven dat hier onbenut potentieel bestaat. Vraag is wel hoe de maatregel er exact uit komt te zien. Een eerste fase van flexibiliteitsscans gaat helpen om het potentieel bij bedrijven inzichtelijk te maken. Hoe de subsidieregeling er vervolgens uit komt te zien moet nog verder uitgewerkt worden.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL geeft ook aan dat de maatregel nog niet genoeg is uitgewerkt en noemt een aantal punten voor verdere ontwikkeling. Hiertoe is een voorwaarde opgenomen voor de reservering. Overlap met de SDE++ blijft een aandachtspunt.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Vanaf 2030 is er 0,001 CO₂-reductie per 1 mln. euro.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

De verwachte reductie is gebaseerd op een rapport van CE Delft en Witteveen en Bos, en berekening houdt rekening met efficiëntie en niet-volledige benutting.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Dit is afhankelijk van de technieken die inde subsidieregeling zullen worden ondersteund. Dit moet nog verder uitgewerkt worden. Op dit moment worden geen andere effecten voorzien.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

De maatregel zou een koppeling kunnen opnemen met normering en beprijzing, zodat er meer zekerheid is dat bedrijven die flexibele capaciteit installeren deze ook inzetten. Hier wordt naar gekeken en is ook opgenomen als voorwaarde voor de reservering.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Er wordt gesteld dat normeren en beprijzen lastig is in verband met de aard van de technologie. Normering of beprijzing kan echter wel de doelmatigheid van de subsidiemaatregel borgen en het reductie-effect bestendigen. Een algemene normering kan helpen om de reductie binnen de elektriciteitssector te versnellen. Daarom wordt een voorwaarde opgenomen voor een normering/beprijzing die zorgt voor een versnelling t.o.v. ETS 1.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
Er is nog geen normering afgesproken die passend is bij deze maatregel. Daarover vindt in de Voorjaarsbesluitvorming van 2025 besluit plaats.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
De onderbouwing van het bedrag wordt niet duidelijk uit het fiche. De onderdelen waar dit toegelicht moet worden zijn verwijderd uit het format. Dit heeft een nadere uitwerking nodig en wordt daarom opgenomen als reservering.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
De kasreeks ontbreekt.
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO heeft niet gekeken naar deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Algemene reservering uitvoeringskosten

Verbetering toezicht F-gassen

FORMAT BEOORDELING	Verbetering toezicht F-gassen	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Toekennen: € 4 mln.		
Toelichting: De handhaving en toezicht op F-gassen is nodig om de daarvoor getroffen beleidsafspraken zo goed mogelijk ten uitvoer te laten komen. F-gassen zitten in velerlei apparaten en machines door alle sectoren heen. F-gassen zijn zeer schadelijk voor het klimaat, nog veel meer dan vergelijkbare hoeveelheden CO ₂ . Er is een groot effect te verwachten als meer F-gassen uit roulatie komen, bevestigt ook PBL. Het voorstel is goed uitgewerkt en lijkt uitvoerbaar. De maatregel wordt opgenomen voor € 4 mln.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none">Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee Vermindering van de inzet van F-gassen draagt bij aan het bereiken van een broeikasgasneutrale energievoorziening. Ook draagt het bij aan de verduurzaming van het bedrijfsleven.		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee Het Klimaatplan 2021-2030 beschrijft de kern van het (mondiale en EU-) F-gassenbeleid.		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee De EU-verordening gefluoreerde broeikasgassen (F-gassen) is in 2024 aangescherpt. Deze maatregel ziet op toezicht daarop.		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none">Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ NeeWie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? De ILT voert het huidige toezicht uit en kan dit intensiveren. Voor het gedeelte van de maatregel dat toeziet op een databank kan worden aangesloten bij andere vergelijkbare systemen.		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none">Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☐ Nee Dit wordt niet bevestigd in het fiche. <ul style="list-style-type: none">Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee Licht indien relevant toe.		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee Het fiche geeft een goede onderbouwing van de plus en minnen van toezicht en handhaving. De impact assessment laat zien dat hier een potentieel aan emissiereductie zit. Ook sluit de maatregel aan bij het verzoek van het OM om de afschrikwekkendheid van toezicht en handhaving te vergroten. Ook dit draagt bij aan het reductiepotentieel. Het reduceren van F-		

gassen heeft relatief een zeer groot effect op vermindering van broeikaseffect, omdat F-gassen veel sterker zijn dan CO₂.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL gaat niet in op uitvoeringskosten.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het fiche noemt 0,03125 Mton per mln. subsidie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

N.v.t. omdat het gaat om uitvoeringskosten.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Middels de vermindering van F-gassen zal ook het aantal PFAS-emissies en OAS verminderen.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

N.v.t.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee Is hier niet van toepassing omdat het gaat om uitvoeringskosten.
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
N.v.t.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er wordt een helder overzicht gegeven over de onderdelen van het gevraagde bedrag en hoe deze in de financiële reeks gezien moeten worden.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd? Ja

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Hierbij geldt wel dat er voor latere jaren nog dekking gevonden moet worden. Dit is een aandachtspunt.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- F-gassen zijn zeer sterke broeikasgassen, dus vermindering ervan levert veel emissiereductie op in CO₂-equivalenten.

Uitvoeringskosten circulaire plastics norm

FORMAT BEOORDELING FICHE	TITEL MAATREGEL: Uitvoeringskosten circulaire plastics norm
	PERCEEL: Algemene reservering uitvoeringskosten (VFO) N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Reserveren van € 8,8 mln. voor volgende MJP	
<p>Beoordeling voorwaarden MJP 2026:</p> <p>1. Positief besluit in de MR over het wetsvoorstel voor de normering (<u>voldaan</u>).</p> <p><u>Toelichting</u>: Dit is de derde keer dat hier middelen voor geclaimd worden (totaal reeds toegekend € 17,2 mln. waarvan € 4,4 mln. in MJP 2024 en € 12,8 mln. in MJP 2025). Claim is goed uitgewerkt en voor activiteiten waar niet reeds eerder middelen voor zijn toegekend. Voor de uitwerking systematiek en register zijn eerder middelen toegekend, nu worden middelen gevraagd voor het inrichten van het register en voor toezicht en handhaving. De inschatting van benodigde uitvoeringskosten is gebaseerd op de circulaire plastics norm. Naar aanleiding van de politieke besluitvorming vindt de circulaire plastics norm echter geen doorgang in de voorgenomen vorm. De middelen worden daarom opgenomen in een algemene reservering voor normerende aanpak in de plasticketen. Hier kan bij het definitieve MJP 2026 een nieuw voorstel voor worden ingediend. Dit geldt ook voor de in het MJP 2024 en 2025 al overgehevelde uitvoeringskosten voor de plasticsnormering. Middelen die niet nodig zijn voor de uitvoering vloeien terug naar het fonds. Dit wordt richting het definitieve MJP 2026 in kaart gebracht en overgeboekt.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel heeft betrekking op het verplicht stellen van een minimumaandeel gerecycled en biobased plastic. Hiermee wordt de toepassing van circulaire technieken in het bedrijfsleven gestimuleerd.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel wordt bijgedragen aan het bereiken van de broeikasgasreductiedoelstellingen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Tot de invoering van een circulaire plastics norm is besloten in de voorjaarsbesluitvorming klimaat 2023. Het betreft daarmee een maatregel die additioneel is t.o.v. het bestaande beleid. Dit is de derde keer dat middelen geclaimd worden voor uitvoeringskosten voor deze maatregel. De claim is goed uitgewerkt en voor activiteiten waar niet reeds eerder middelen voor zijn toegekend. Het is aannemelijk dat het ministerie geen andere dekkingsmogelijkheden had voor deze maatregel.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De beschreven taken in het fiche zullen worden uitgevoerd door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Dit is met de ILT afgestemd. Het is aannemelijk dat de werkzaamheden vanaf 2026 kunnen beginnen volgens het opgenomen tijdpad.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? 	

Ja; Nee

Het betreft uitvoeringskosten voor taken die ingevuld worden door de ILT. Hier is geen staatssteuntoets voor nodig.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

De geclaimde uitvoeringskosten dragen naar verwachting op doeltreffende wijze bij aan de uitwerking en implementatie van de normering en aan het toezicht en de handhaving.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het CO₂-reductie effect van de circulaire plastics norm kan niet toegerekend worden aan de uitvoeringskosten.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Licht kort toe

N.v.t.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Niet van toepassing.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Niet van toepassing.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Niet van toepassing.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Het voorstel betreft geen subsidie, maar uitvoeringskosten voor de circulaire plastics norm. De doelmatigheid van de uitvoeringskosten is uiteraard afhankelijk van het daadwerkelijk invoeren van deze norm.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

De voortgang met de circulaire plastics norm is onvoldoende om de middelen toe te kennen. De norm is namelijk in december akkoord bevonden in de MR, maar naar aanleiding van de politieke

besluitvorming vindt deze geen doorgang in de voorgenomen vorm. De middelen worden daarom opgenomen in een algemene reservering voor normerende aanpak in de plasticketen. Hier kan bij het MJP 2027 een nieuw voorstel voor worden ingediend.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Het is aannemelijk dat de onderbouwde kosten noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de circulaire plastics norm.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd? Het gevraagde bedrag bestaat in zijn geheel uit uitvoeringskosten. Het is aannemelijk dat de onderbouwde kosten noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de circulaire plastics norm.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Het voorstel vraagt om middelen tot en met 2030. Voor de jaren na 2030 zullen blijvend kosten worden gemaakt voor de meld- en rapportageverplichting, toezicht en handhaving daarop, en toezicht op certificering. Voor deze kosten wordt voor na 2030 een alternatieve inpassing gezocht.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet naar dit voorstel gekeken.

Overige aandachtspunten

-

Subsidie volwassen lange termijn energieopslag

FORMAT BEOORDELING	Subsidie volwassen lange termijn energieopslag
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
<p>Toelichting:</p> <p>De maatregel is ingediend in een pakket voor de elektriciteitssector met in totaal drie elektriciteitsmaatregelen. Dit specifieke voorstel richt zich op technologieën die al verder in ontwikkeling zijn. Het fiche lijkt echter nog niet volledig uitgewerkt. De financiële onderbouwing is niet compleet. Het fiche geeft als enig voorbeeld een valmeer, waarvan ook het PBL zegt dat dit niet waarschijnlijk lijkt dat dit gerealiseerd wordt. Er zouden dan ook maar weinig projecten kunnen worden gerealiseerd. De maatregel wordt afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het zou bij kunnen dragen aan een stabiel en betrouwbaar elektriciteitssysteem, en daarmee aan een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050 en het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Draagt bij aan de ontwikkeling richting een CO2-vrij elektriciteitssysteem.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel volgt uit het Nationaal Plan Energiesysteem en is van na 2022.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO zal de maatregel uitvoeren. De vorm van de subsidie is echter nog niet voldoende duidelijk, en wat wel/niet in aanmerking komt. Daarmee zijn zaken als uitvoerbaarheid, eventuele risico's en haalbaarheid lastig in te schatten.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er wordt vanuit gegaan dat de subsidieregeling leidt tot geoorloofde staatssteun onder AGVV artikel 41 (investeringssteun ter bevordering energie uit hernieuwbare bronnen). Omdat de vorm van de subsidie nog niet voldoende duidelijk is, kunnen de risico's lastig ingeschat worden.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is naar verwachting doeltreffend in het bieden van ondersteuning aan de volwassen opslagtechnologieën. In het fiche wordt afgewisseld om welke TRL het zou gaan, wat het lastiger maakt om de doeltreffendheid te beoordelen. Vraag is wel of dit nu gestimuleerd moet worden, of dat het eerst beter is de minder volwassen technieken en iDSR te stimuleren. Deze vraag wordt ook voorgelegd aan het PBL.</p> <p>Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?</p>	

Het wordt voor PBL niet duidelijk welke technologieën nog meer worden beoogd of in Nederland in aanmerking komen voor langetermijnopslag van elektriciteit naast het genoemde voorbeeld van een valmeer. Voor een valmeer lijkt de kostenraming PBL te optimistisch.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

0,0002 mton / mln. euro subsidie. Effect op energiebesparing is positief.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL schat in dat de reductie hoger zou moeten uitvallen dan is aangegeven.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee

Dit wordt toegelicht, LDES kan bijdragen aan het doel om de elektriciteitssector CO₂-vrij te maken.

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Een specifieke subsidie als dit zou doelmatiger kunnen zijn in combinatie met een normering/beprijzing in de elektriciteitssector.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Nee. Het bedrag is erg hoog en het blijft onduidelijk waarom. Er is geen toelichting op het gevraagde bedrag opgenomen. Ook is er geen kasreeks en beginnen de verplichtingen pas in 2028, hoewel er in de tekst genoemd wordt dat de maatregel voor het eerst wordt opengesteld in 2026. Dan lijkt het logischer om de verplichtingen in 2026 of 2027 te laten starten.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

De kasreeks ontbreekt en het gevraagde bedrag ligt hoog.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

De maatregel zal niet tot later dan 2030 duren. Echter is niet bekend in welk jaar de regeling begint. De kasreeks is niet ingevuld en de eerste verplichting is pas in 2028. Echter staat in de tekst dat de regeling voor het eerst opengesteld zal worden in 2026. Daardoor is het lastig te antwoorden over de duur van de maatregel.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Zon op Zee Innovatieprogramma

FORMAT BEOORDELING	Zon op Zee innovatieprogramma	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: De maatregel betreft een aanvullende aanvraag voor middelen voor het Zon op Zee innovatieprogramma. Er is niet voldoende onderbouwd waarom de huidige pilotfase niet toereikend is en nu al intensivering nodig is. Juist de pilots lijken nodig om meer te weten over de technologie en mogelijke business case. Het PBL kan niet goed beoordelen of het moment van opschaling al is aangebroken. De maatregel wordt daarom afgewezen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel kan door mee zon-pv bijdragen aan een broeikasgasneutrale energievoorziening in 2050.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja, namelijk de beschikbaarheid verhogen van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Bij de Voorjaarsbesluitvorming Klimaat 2023 is besloten de haalbaarheid van de realisatie van 3GW zon op zee rond 2030 te onderzoeken. Dit is een aanvullende aanvraag hiervoor, na een eerdere toekenning uit Meerjarenprogramma 2024 van het Klimaatfonds.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er is contact geweest met het RVO en de verwachting is dat het voor RVO op korte termijn uitvoerbaar kan zijn, omwille van de overeenkomsten met vergelijkbare subsidiemaatregelen. Echter, deze maatregel betreft een aanvullende aanvraag. Het geld van de eerste aanvraag is nog niet uitgegeven gezien die fase nog niet is afgerond is, daarom is het risico groot dat het voorgesteld instrument niet op tijd uitgevoerd zal worden.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het risico t.a.v. staatssteun is afhankelijk van de vormgeving van de subsidieregeling.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Verwacht wordt dat deze maatregel de business case voor Zon-op-Zeedemonstratieprojecten sluitend maakt door het subsidiëren van CAPEX-investeringen. Het eerder toegekende bedrag blijkt echter niet toereikend te zijn, daarom wordt een aanvullende aanvraag gedaan. Ook wordt de ene keer benoemd dat het lukt om de doelen voor zon op zee te halen, en op andere plekken dat dit niet lukt. Dit maakt het onduidelijk of de maatregel genoeg zal bijdragen.</p>		

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL kan niet goed beoordelen of het moment waarop van pilot-schaal naar demonstratie-schaal zou moeten worden opgeschaald al is aangebroken.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?
CO₂-reductie is 66 ton per jaar per mln. euro, en energiebesparing 0 PJ per jaar per € mln.
 - Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren
- PBL acht de geclaimde reductie plausibel in verhouding tot het gerealiseerde vermogen.
- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Zo ja, welke?
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?
- Zo ja, licht deze toe
Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Het wordt onderbouwd, het wordt echter niet duidelijk waarom niet de eerste tender kan worden afgewacht waardoor de vervolgcosten mogelijk lager worden. Verder is de aanvullende claim circa twee keer zo groot als de eerdere toekenning. Vraag is of dit dan een goede inzet van de middelen betreft, gezien de factor aan verhoogde kosten.
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
 - Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- De maatregel heeft als effect dat het de investeringskosten voor private investeerders lager worden, evenals het investeringsrisico.
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Dit wordt niet toegelicht.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Het bedrag wordt onderbouwd, het wordt alleen niet duidelijk hoeveel projecten ze verwachten te kunnen doen. Kosten per project kunnen verschillen maar met een range zou beter inzichtelijk worden hoeveel projecten met het gevraagde bedrag gerealiseerd zouden kunnen worden, en

een beter beeld geven van de risico's t.a.v. onderuitputting dan wel overschrijding van het budget.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Het is niet duidelijk waarom er uitgegaan wordt van 1 fte personeelskosten op zowel het departement als bij de uitvoeringsorganisatie. Dat lijkt hoog en onnodig, aangezien het om een bestaande regeling gaat.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Zo ja, licht deze toe.

Overige aandachtspunten

-

Programma zero-emissie reizigerstreinen

FORMAT BEOORDELING	Programma zero-emissie reizigerstreinen	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: De maatregel betreft een zero-emissie programma voor reizigerstreinen. Echter is nut en noodzaak van financiering vanuit het Klimaatfonds niet helder: er wordt aangegeven dat het Mobiliteitsfonds geen ruimte heeft, maar herprioritering Mobiliteitsfonds zou ook mogelijkheid kunnen zijn. Ook verdient de maatregel zich deels terug. Het deel van de middelen t/m 2030 betreft voornamelijk dekking voor een maatregel die eerder uit het Klimaatfonds is afgewezen (MJP 2025) en waar het PBL en TNO destijds ook kritisch op waren. Het PBL geeft dit jaar aan dat de subsidie-intensiteit erg hoog ligt. Hoewel noodzaak van verduurzaming van het spoor in beginsel in den brede gezien wordt, wordt deze claim in het Klimaatfonds afgewezen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De verduurzaming van het spoor draagt bij aan het verminderen van uitstoot op het spoor en het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie en de toepassing van hernieuwbare energie in het bedrijfsleven.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☒ Nee <p>Verduurzaming van het spoor wordt niet direct genoemd in het huidige klimaatplan, wel in het nieuwe ontwerp-klimaatplan.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het spoor is al grotendeels verduurzaamd en hier wordt al langer aan gewerkt. Dit voorstel ziet op aanvullende actie hierop.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het lijkt voor nu vooral te gaan om onderzoeken t.b.v. een integrale aanpak en welke verduurzaming waar op het spoor gewenst is. Ook blijkt een deel van het spoor al onder deze eerste ronde te vallen, maar verder nog niet.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet bevestigd in het fiche, daarom wordt uitgegaan van nee.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het lijkt niet zo te zijn, maar bevestiging juridische afdeling ontbreekt.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel richt zich nog op de financiering van studies en planning, en nog niet op de realisatie van de verduurzaming, afgezien van een traject in Friesland. Het wordt niet helemaal duidelijk of het vervolgens gaat om alleen infrastructuur of meer. Een dergelijk voorstel voor verduurzaming van het spoor in het noorden is eerder onder het fonds afgewezen. Ook wordt</p>		

niet toegelicht waarom er niet eerst kan worden overgegaan op biodiesel. Dat zou ook een alternatief richting de toekomst kunnen zijn en betekent mogelijk ook iets voor de te verwachte kosten. Het is goed om een onderzoeksfase in te stellen voorafgaand aan een integraal traject, nut en noodzaak voor dergelijke middelen uit het fonds ontbreekt. Dergelijke onderzoeken worden vaker uitgevoerd, waardoor de kosten die hiervoor zijn ook op een andere manier gedekt zouden kunnen worden, bijvoorbeeld vanuit de eigen begroting van IenW.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL stelt dat het goed is dat dieseltreinen worden omgebouwd vanwege de reductie CO₂-, NOX- en fijnstofemissies. PBL noemt de subsidie-intensiteit erg hoog.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De onderzoeksfases leveren geen CO₂-reductie op. In het fiche wordt door de indieners het volgende genoemd: de maatregel partiële elektrificatie in Fryslân, wat de enige realisatie maatregel is die in dit fiche is opgenomen, is per 1 miljoen euro subsidie jaarlijks vanaf 2030: 0,34 miljoen kg CO₂-reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Er wordt niet aangegeven hoe intensief de Leeuwarden-Harlingen en Leeuwarden-Stavoren worden gebruikt en/of hoe hoog de huidige CO₂-emissies zijn. PBL kan dit dan ook niet controleren.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Uitgaande van de aanpak in Friesland is er ook sprake van minder Nox-emissies en minder lawaai/overlast.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Ja, bij elektrificatie van dieseltreinen is ook sprake van de reductie CO₂-, NOX- en fijnstofemissies.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Verzoek wordt niet afgezet tegen bijv. herprioritering Mobiliteitsfonds of eigen middelen van IenW. Ook zijn er efficiëntieslagen mogelijk in de hoeveelheid middelen die nodig zijn, maar dat is allemaal nog erg onduidelijk.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

Die mogelijkheid wordt wel benoemd maar daarvoor moet het plan concreter worden dan het nu is. Dit wordt dus pas voorzien voor een volgende fase. Wat dat betekent voor de claim wordt niet duidelijk.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL noemt de subsidie-intensiteit erg hoog, en geeft aan dat niet duidelijk is of in de berekening rekening is gehouden met het feit dat dieselspoorvervoer in het basispad steeds meer hernieuwbare brandstof moet inzetten vanwege de voorgenomen oplopende jaarverplichting energie vervoer. Als dat niet het geval is, is het geclaimde CO₂-reductie-effect volgens PBL waarschijnlijk te hoog en zou de subsidie-intensiteit nog hoger zijn.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee

Niet alle vragen worden beantwoord, wel wordt hier verwezen naar mogelijkheden voor biodiesel maar veronderstelt wordt dat dit nog steeds duurder zal zijn ondanks ETS2.

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Zie ook hierboven.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt een overzicht gegeven van de kosten maar er zijn gelijktijdig nog heel veel onzekerheden die niet goed in kosten worden onderbouwd. Hierdoor wordt niet duidelijk wat nu de verwachting is. De p x q per onderdeel ontbreekt.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Dit komt omdat de range van de benodigde middelen zeer breed is. Dit maakt de reeks moeilijk als reëel in te schatten.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Hiervoor wordt een hoog bedrag gevraagd wat nauwelijks wordt onderbouwd. Nut en noodzaak personeelskosten vanuit het fonds wordt niet toegelicht (t.o.v. eigen begrotingsmiddelen). Kosten voor ProRail zijn wel logisch, al lijkt dit ook erg hoog.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

De verkenning heeft het zwaartepunt in de jaren 2030-2035. Daarna vindt nog de fase van realisatie plaats, waar dan opnieuw verplichtingen voor moeten worden aangegaan met middelen uit het fonds. Dat geeft een risico op middelen die later verloren gaan.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Bandenspanning

FORMAT BEOORDELING	Bandenspanning
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
<p>Toelichting:</p> <p>Het betreft een bestaande maatregel waarvan de financiering afloopt. De maatregel lijkt kosteneffectief wat reductie te realiseren, zij het indirect. Het betreft namelijk een voorlichtingscampagne, geen opschaling van vroege fase technologieën. Het wordt niet duidelijk waarom de maatregel op deze manier wordt voortgezet terwijl het resultaat volgens het fiche tegenvalt. Het PBL onderschrijft dit. Het is begrijpelijk dat het voornemen is om de campagne door te zetten en op die manier meer mensen te bereiken, maar nut en noodzaak ondersteuning Klimaatfonds ontbreekt. De maatregel wordt daarom afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het aanpassen van de bandenspanning zorgt voor CO2-reductie en dit draagt bij aan een klimaatneutrale samenleving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt het belang van een juiste bandenspanning.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Deze maatregel is een intensivering van een bestaande maatregel. In de najaarsnota 2018 was al een bedrag gereserveerd voor campagne op mobiliteit, waaronder bandenspanning.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Uitvoeringsinstanties zijn campagne- en mediabureaus en de samenwerkingspartners van het Kies de Beste Band-programma (zoals BOVAG, evofenedex, Rai-vereniging, ANWB en VACO) in nauwe samenspraak met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Een groot risico is het succes van de campagne. Uit het fiche blijkt dat deze campagne niet het gewenste effect bereikt.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Er wordt gebruik gemaakt van al bestaande raamovereenkomsten.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Uit eerdere ervaring blijkt een tegenvallend resultaat van deze campagne. De vraag die heerst is waarom een langere campagne wel een positiever resultaat zal brengen. Het omlaag brengen van het brandstofgebruik van auto's wordt benoemd als een zeer kostenefficiënte manier om CO2-uitstoot te reduceren. Echter is de vraag of deze campagne een doeltreffend middel is om tot die verlaging van het brandstofgebruik te komen. Er zijn mogelijk betere alternatieven. Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?</p>	

PBL geeft aan dat het twijfelachtig is of langer voortzetten van de campagne wel tot de gewenste gedragsverandering zal leiden.
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024
<ul style="list-style-type: none"> • Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Het fiche stelt 0,07 Mton. Dit gaat wel uit van een succesvolle campagne en dat is in de praktijk niet het geval.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☒ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>Het fiche noemt een reductie op basis van het Klimaatakkoord uit 2019, maar inmiddels blijkt uit monitoring dat het werkelijke effect kleiner is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Zo ja, welke?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? <p>Nee</p>
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> • Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? <p>☒ Ja; ☐ Nee</p> <p>De maatregel past niet onder vroege fase opschaling, omdat het om een bestaande campagne gaat. Het wordt niet duidelijk of de middelen nu anders ingestoken worden om doelmatiger te worden. Bijv. meer inzetten op tv omdat radio niet werkt o.i.d.. Vraag is ook waarom er niet wordt geprioriteerd uit het Mobiliteitsfonds, omdat hier meerdere effecten uit te halen zijn (bij een succesvolle campagne). Gezien ook het huidige effect lijkt het Klimaatfonds niet het instrument hiervoor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? <p>☐ Ja; ☒ Nee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? <p>☐ Ja; ☒ Nee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? <p>Nee</p>
Link met normeren en beprizen
<ul style="list-style-type: none"> • Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? <p>☒ Ja; ☐ Nee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? <p>Er wordt verwezen naar een bandenspanningssysteem in auto's dat waarneemt of de bandenspanning omhoog moet, dat niet goed werkt. Dat stelt dat er al een verplichting is, maar dat die dus nog niet goed werkt. Dat pleit er juist voor om te bewerkstelligen dat het bandensysteem wordt aangepast. Daar zit nog een flinke potentiële efficiëntieslag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? <p>Zie hierboven.</p>
Financiële consequenties
<ul style="list-style-type: none"> • Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☐ Ja; ☒ Nee

De totale claim wordt niet onderbouwd, hoe wordt er gekomen tot de € 1,5 mln. en hoe verhoudt dit bedrag zich tot de huidige campagne.

Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Er is geen cumulatief ingevuld, ook wordt niet duidelijk voor wie die kosten precies bedoeld zijn.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Fiche stelt dat het Klimaatakkoord in 2030 is afgerond. Vraag is wel wat de doorlooptijd betekent als de maatregel in 2030 nog steeds niet effectief blijkt.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Bestuurlijk akkoord netcongestie in het OV

FORMAT BEOORDELING	Bestuurlijk akkoord netcongestie in het OV
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
Toelichting: Het is niet duidelijk wat de uitwerking en het doel van de maatregel precies is. Nut en noodzaak financiering vanuit het Klimaatfonds wordt niet toegelicht. Hierdoor is de doelmatigheid niet te beoordelen. Het PBL onderschrijft dit. Bovendien bevat de maatregel voor een groot deel middelen voor departementale fte's. De maatregel wordt afgewezen.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Zowel ja en nee. Het zou kunnen bijdragen aan het stimuleren van technieken voor energie-efficiëntie, ook met het oog op het oplossen van het probleem van netcongestie. Echter lijkt het eerder een coördinatieprobleem dan dat er aanvullende impact is op het klimaat.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel draagt indirect bij aan het klimaatplan. Het kan bijdragen aan netcongestie maar maatregelen rondom het spoor zijn niet opgenomen in het plan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ook hier geldt dat er een indirecte link is. Al voor 2022 werkten de verschillende vervoerders samen om tot een integrale aanpak te komen. dat dit nu gaat gebeuren voor de energiebehoefte is dan mogelijk wel nieuw.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er zal worden aangesloten bij een bestuurlijk akkoord.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Dit wordt niet bevestigd in het fiche.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Onduidelijk is waar de middelen precies voor bedoeld zijn en of er dus sprake zal zijn van staatssteun.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is in die zin doeltreffend omdat het een coördinatieprobleem kan oplossen. Ook heeft het mogelijk een positieve impact op energiebesparing. Er wordt echter geen goede inschatting gegeven van de kwantificeerbare gevolgen waardoor dit meer een verwachting is dan dat het goed onderbouwd is.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten. 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt geen inschatting gegeven.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL onderschrijft dat er op dit moment nog geen kwantitatieve uitspraken kunnen worden gedaan over mogelijke effecten.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

PBL merkt op dat uit onderzoek blijkt dat investeren in de kwaliteit van het OV vooral tot meer OV-reizigers leidt, maar niet per se tot minder autoverkeer en daarmee ook niet per se tot een wezenlijke reductie van CO₂-uitstoot

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? Ja; Nee
 - Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? Ja; Nee
 - Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? Ja; Nee
 - Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
- PBL kan niet beoordelen of de middelen doelmatig aangewend worden, omdat het fiche niet toelicht om welke oplossingen en pilots het zou moeten gaan.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Dit wordt in het fiche niet goed onderbouwd. Er wordt aangegeven dat er van normering geen sprake is omdat er geen infra wordt aangelegd. Er lijkt eerder geen normering/beprijzing mogelijk te zijn omdat er sprake is van een coördinatieprobleem.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
- N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Er wordt een uitsplitsing gegeven, maar geen inzicht hoe tot de bedragen wordt gekomen. Onduidelijk waar de middelen precies aan besteed worden.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelkosten gevraagd? Ja; Nee
- Er worden departementale fte's gevraagd zonder goede onderbouwing. Dat past niet in het fonds.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Biobrandstof inzet realisatie wind op zee

FORMAT BEOORDELING	Biobrandstof inzet realisatie wind op zee
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
<p>Toelichting:</p> <p>Dit fiche betreft de inzet van biobrandstoffen bij de realisatie van Wind op Zee. De uitvoerbaarheid van deze maatregel is erg onzeker, dit wordt ook bevestigd door het PBL. Daarnaast wordt een claim gedaan voor departementale fte's. In toekomstige tenders kan dit bijvoorbeeld in een concessie worden opgenomen, al is dat afhankelijk van de businesscase van windparkexploitanten. De effectinschatting van het reductie-effect wordt daarnaast te hoog ingeschat. De maatregel wordt afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het gebruik van biobrandstof leidt tot CO2-reductie en draagt bij aan inzet van broeikasgasreducerende technieken en maatregelen, en daarmee aan een CO2-vrije samenleving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan staan niet direct de schepen die ingezet worden bij wind op zee opgenomen, maar wel dat het van belang is om in de transitie naar een emissievrij mobiliteitssysteem voldoende duurzame energiedragers zoals biobrandstoffen beschikbaar te stellen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het Duurzaamheidskader biograndstoffen is afgesproken om de inzet van duurzame brandstoffen in de zeevaart op te bouwen.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De uitvoeringsorganisatie is nog niet bekend en er wordt in het fiche weinig informatie gegeven over of de maatregel haalbaar en uitvoerbaar zou zijn. De informatie is niet toereikend en daarmee is dit niet goed in te schatten.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> • Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee • Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De mogelijke risico's op staatssteun zijn dus nog niet in kaart gebracht.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De doeltreffendheid van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking. Het reductiepotentieel is erg hoog, 0,6 Mton. Het wordt echter nog niet duidelijk hoe de uitwerking eruit gaat zien en wat hierbij risico's zijn ten aanzien van de doeltreffendheid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 	

PBL geeft meerdere kanttekeningen, waaronder dat bij het vergoeden van meerkosten reders nog geen verplichting hebben het ook in te zetten. Ook kan gekozen worden voor een verhoging van de jaarverplichting in plaats van een subsidie.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

9,0 Kton CO₂-reductie per jaar per miljoen euro subsidie, structureel per 2030.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het fiche gaat sec over de opdrachten voor aanleg van windparken, terwijl de 0,6 megaton die in KEV 2024 is geraamd betrekking heeft op alle werk op zee. Tot slot wordt door PBL opgemerkt dat de CO₂-reductie volgens het fiche na 2030 structureel is, terwijl er voor na 2030 nog geen oplossing is gevonden.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

In oudere motoren kan het gebruik van HVO leiden tot stikstofuitstoot en fijnstofemissies.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

PBL noemt als randvoorwaarde voor enig additioneel CO₂-effect dat de jaarverplichting voor hernieuwbare energie in vervoer navenant wordt opgehoogd, anders zal er alleen sprake zijn van een waterbedeffect.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee

Algemeen: doordat nog niet bekend is hoe de uitwerking er uit moet komen te zien, kan er nog geen goede onderbouwing worden gegeven van het efficiënt gebruik van middelen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft aan dat de jaarverplichting ook kan worden opgehoogd, in plaats van een specifieke subsidie voor deze sector. Als brandstofleveranciers dit realiseren door biobrandstoffen in diesel bij te mengen zullen volgens PBL de meerkosten per liter diesel beperkt zijn. Er kan dan overwogen worden om die meerkosten slechts gedeeltelijk (of helemaal niet) te subsidiëren.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Doordat nog niet bekend is hoe de uitwerking er uit moet komen te zien, kan hier nog geen goede onderbouwing voor worden gegeven.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Het gevraagde bedrag is gebaseerd op de berekeningen van TNO over de benodigde energie-inzet en het prijsverschil tussen HVO en hernieuwbare brandstoffen. Wat ontbreekt is echter de hoeveelheid boten waar het om gaat en of er bijv. wordt uitgegaan van een vaste kilometerafstand.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

De kasreeks is ingevuld maar de verplichtingenreeks niet.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Er worden ook departementale personeelskosten gevraagd in het fiche. Hierbij ontbreekt een goede onderbouwing en is niet duidelijk waarom dit niet vanuit de departementale begroting gedekt kan worden.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

De maatregel richt zich op de windparken die nog tot 2030 worden gebouwd waarbij de ontwikkelaars aanspraak kunnen maken op deze subsidieregeling. Na 2030 worden er nog steeds windparken gebouwd, er wordt nog gekeken hoe daarmee om te gaan. Mogelijk is HVO dan te vereisen in de tender.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO is niet ingegaan op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Tijdelijke tegemoetkoming onrendabele top circulair (TtotC)

FORMAT BEOORDELING	Tijdelijke tegemoetkoming onrendabele top circulair (TtotC)	
FICHE	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
Toelichting: Het Klimaatfonds ondersteunt momenteel al de maatregel "Ondersteuning van o.a. ketenvorming en recyclingtechnieken circulaire plastics". Het is niet duidelijk waarom deze maatregel, naast de al toegekende maatregel en mogelijkheden binnen de DEI+ aanvullend nodig is. Ook het PBL is kritisch op de uitwerking van de maatregel. Omdat het erg onzeker is of er na afloop van de subsidieperiode uitzicht is op wetgeving die normeert of beprijsst, is er onvoldoende zekerheid dat de te subsidiëren technieken tot een succesvolle businesscase kunnen komen. De maatregel wordt daarom afgewezen.		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel focust zich op het stimuleren van de toepassing van circulaire technieken en maatregelen in het bedrijfsleven. Dit draagt bij aan een circulaire economie.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>In het klimaatplan wordt genoemd hoe circulaire technieken ingezet kunnen worden om fossiele grondstoffen terug te dringen. Daarnaast dat het kabinet zich zal inzetten om de koplopers te ondersteunen, en het aantrekken en opschalen van innovatieve nieuwkomers.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel geeft invulling aan de ambitie zoals opgesteld in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE).</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Genoemd wordt dat de ervaring met de SDE++ gebruikt kan worden om deze regeling op te zetten. Het is niet bekend of er ook daadwerkelijk contact is met de uitvoerder over deze regeling.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De staatssteuntoets wordt in samenspraak met de juridische afdeling uitgevoerd. Onduidelijk is hoe de regeling precies vormgegeven wordt en dus welke risico's er bestaan ten aanzien van staatssteun.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel vult volgens het fiche een gat tussen de DEI+, SDE++ en NIKI: dat van andere technieken en een tijdelijke steun voor onrendabele top in technieken die bijdragen aan de circulaire economie. De vraag is echter of hier daadwerkelijk een nieuwe regeling voor nodig is.</p>		

In de DEI kan ook voor circulaire projecten al veel. Het fische wil het probleem oplossen dat circulaire bedrijven op omvallen staan. Het is de vraag of het opportuun is om nieuwe innovatieve ideeën te stimuleren of juist de bestaande kaders moeten worden aangepast en/of overbruggingsfinanciering nodig is. Bij het ondersteunen van nieuwe innovatieve technieken worden al bestaande bedrijven niet noodzakelijkerwijs geholpen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL stelt dat circulaire en recyclingstechnieken baat zouden kunnen hebben bij extra ondersteuning. De uitwerking van het CE Delft rapport gaat echter uit van marktrijpe technieken, terwijl in het voorstel wordt gesproken over start ups en scale ups. De effecten van een regeling voor marktrijpe technieken zijn volgens het PBL niet over te dragen op start ups en scale ups, omdat bijvoorbeeld financieringsbehoeften en business cases erg verschillend zijn.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het fische gaat hier niet duidelijk op in.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

De reductie is ingeschat aan de hand van een rapport van CE Delft voor verschillende plastic recyclingstechnieken. Omdat de CO₂-reductie voor een groot deel afhangt van vermeden emissies bij afvalverbranding ligt het voor de hand dat een soortgelijke reductie behaald kan worden met andere recyclingstechnieken, maar omdat de maatregel in het midden laat welke circulaire technieken in aanmerking komen voor de subsidieregeling is volgens PBL niet vast te stellen of dit voor de volledige regeling geldt.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Deze worden in het fische niet duidelijk gegeven.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

Er wordt toegelicht welke mogelijke alternatieve ondersteuningsvormen zijn, maar ook hier komt de tegenstelling naar voren dat de maatregel bedoeld is om bedrijven te ondersteunen die het moeilijk hebben, terwijl de opschaling van nieuwe technieken daar niet noodzakelijkerwijs voor zorgt. Als het gaat om het aanjagen van innovatie dan kan de maatregel bijdragen, als het gaat om het overeind houden van al bestaande bedrijven zou een doelmatigere inzet van middelen nodig zijn. Tot slot wordt uitgegaan van € 150 mln. structurele inzet. Dat lijkt erg hoog. Dit bedrag wordt verder niet onderbouwd en is op dit moment ook niet beschikbaar in het fonds.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

Dit wordt genoemd, maar het wordt hier duidelijk hoe de maatregel hiermee samenhangt.

Onduidelijk blijft welke middelen wanneer benut worden.

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft aan dat de regeling alleen kan slagen als er na afloop van de subsidieperiode uitzicht is op wetgeving die normeert of beprijst. Dit is onzeker. Ook bij die maatregel is geen verplichting voor recycelaat uit Nederland en wordt een succesvolle business case niet gegarandeerd stelt PBL.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Het fiche stelt dat wanneer er meer regelgeving voor duurzame producten- en productienormen na 2030 op gang komt, deze stimulering / tijdelijke tegemoetkoming verder afgebouwd wordt. Zolang deze regelgeving er niet is kan er via deze weg een stimulans geboden worden. De vraag is dan of de volgorde niet andersom of gelijktijdig kan zijn.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het is niet duidelijk wat nu het totaal gevraagd bedrag is. Ook worden er biobased technieken meegenomen in het gevraagd bedrag, maar deze worden ook gestimuleerd via een andere Klimaatfondsmaatregel. Het is niet duidelijk hoe dit zich tot elkaar verhoudt. Tot slot geldt dat er wordt uitgegaan van structurele ondersteuning. Dat staat haaks op de uitgangspunten van het fonds.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
In de kasreeks en verplichtingreeks wordt een ander bedrag genoemd dan wat er elders gevraagd wordt.
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Er worden departementale fte's gevraagd voor beleidsinzet, projectmanagement en juridische capaciteit. Het is vanuit het Klimaatfonds niet de bedoeling om middelen hiervoor in te zetten. Ook wordt niet goed onderbouwd waarom dit een uitzonderingsgeval zou moeten zijn. Verder worden er uitvoeringskosten voor RVO, PBL en eventuele andere externe partijen (voor onderzoek) gevraagd. Dit is nog niet volledig uitgewerkt.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee

Het betreft een structurele claim.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO is niet op deze maatregel ingegaan.

Overige aandachtspunten

Verduurzaming culturele- en creatieve sector

FORMAT BEOORDELING FICHE	Verduurzaming culturele- en creatieve sector	
	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Dit fiche betreft ondersteuningsmaatregelen die de culturele sector zouden helpen bij in het inzichtelijk maken en het coördineren van de duurzaamheidsmaatregelen die het mkb en maatschappelijke organisaties kunnen nemen. Het is niet duidelijk waarom zij ondersteuning nodig hebben bij het opzoeken en aangaan van de al bestaande duurzaamheidsmaatregelen. Er bestaan al verschillende platforms en loketten of helpdesks voor verduurzaming, bijvoorbeeld vanuit RVO. Het PBL ondersteunt de beoordeling van fondsbeheer. De maatregel wordt afgewezen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Verduurzaming van de culturele sector sluit aan bij de verduurzaming van het bedrijfsleven.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan besteedt geen expliciete aandacht aan de culturele en creatieve sector. Wel wordt in het ontwerp Klimaatplan 2025-2035 aangegeven dat maatschappelijke organisaties mee moeten kunnen komen in de transitie.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er bestaan al meerdere verduurzamingsregelingen waar de sector gebruik van kan maken. Wat betreft het delen van kennis en het monitoren van de verduurzaming van de sector is door OCW gestart met het vragen aan meerjarig gesubsidieerde instellingen in de subsidieperiode 2025-2028 hun voetafdruk in beeld te brengen.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er wordt gekeken of er kan worden aangesloten bij bestaande initiatieven, dan wel wordt er een aanbesteding uitgezet. Hier lijken weinig risico's te zitten.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☐ Nee Dit wordt niet bevestigd in het fiche. Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☒ Nee <p>Mogelijk wel, maar het wordt niet duidelijk waarom er niet via CBS gevraagd kan worden om dergelijke gegevens uit te zoeken of het verplicht stellen van het in beeld brengen en werken aan verduurzaming, wanneer een subsidie toegekend wordt. Ook kan worden uitgezocht of het mogelijk is via de bestaande initiatieven het netwerk uit te breiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 		

Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?
- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL noemt twee onderdelen. Ten eerste zijn de percentages gebaseerd op behaalde resultaten van een Brits verduurzamingsprogramma en een -niet onderbouwde- aannname welk deel hiervan aan dit voorstel kan worden toegewezen. Aangezien er ook andere programma's zijn voor verduurzaming van het mkb is het niet te valideren hoeveel hiervan door deze maatregel zou komen. Ten tweede gaat het om kennisdeling en monitoring, waar ook geen reductie-effect wordt gegeven.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zie hierboven.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee

Onderbouwing laat wel ruimte zien voor verbetering in bestaande financieringsmogelijkheden, omdat er verschillende bestaande programma's en platforms/helpdesks worden genoemd die al een deel oppakken. Het wordt niet duidelijk waarom dat niet eerst wordt gedaan. Er zou bijvoorbeeld verder aangesloten kunnen worden bij netwerk bij KvK of RVO of maatschappelijk vastgoed.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL geeft aan dat uit het voorstel onvoldoende duidelijk wordt waar de sectorspecifieke vragen liggen die niet in een algemeen netwerk beantwoord zouden kunnen worden. Het ligt daarom meer voor de hand om aan te sluiten bij bestaande programma's van o.a. het mkb en deze eventueel uit te breiden met monitoring.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- N.v.t.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Licht kort toe

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Aandachtspunt is dat er nog geen dekking is voor de laatste monitoringsmiddelen.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- Effect van de maatregel blijft onduidelijk en onvoldoende is helder waarom deze sector een aparte aanpak nodig heeft, en bestaande regelingen niet afdoende zijn voor verduurzaming.

Stimuleren import hernieuwbare waterstof/RFNBOs (H2 Global)

FORMAT BEOORDELING FICHE	Stimuleren import hernieuwbare waterstof/RFNBOs (H2 Global)	
	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Dit betreft een tweede aanvraag voor H2Global voor import van groene waterstof. De eerste tranche van middelen is echter nog niet uitgegeven. De maatregel moet in samenhang met de maatregel 'Stimulering van vitale infrastructuur voor de conversie van geïmporteerde waterstofdragers naar waterstofgas' worden gezien. Als deze importterminal niet gebouwd wordt, heeft opschaling van import vooralsnog geen nut. Het fiche voor de importterminal is afgewezen. Er zijn veel claims voor waterstof ingediend, die niet allemaal geaccommodeerd kunnen worden vanwege budgettaire krapte. Dit betreft de aanleg van binnenlandse infrastructuur, als de opschaling van productiesubsidies, vraagsubsidies en import. De noodzaak van het ondersteunen van waterstofmaatregelen is helder, gegeven de huidige doelen. Echter dienen er vanwege het beperkte budget en eerder toegekende maatregelen keuzes gemaakt te worden. De import van waterstof is in verhouding met andere maatregelen kostenefficiënt om de waterstofdoelen te halen en te voldoen aan EU-doelen. Echter is ook de wens om met de ontwikkeling van waterstof bij te dragen aan het verdienvermogen van Nederland middels o.a. eigen productie. Deze aanvullende claim wordt daarom afgewezen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Waterstof draagt bij aan terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen, aan CO2-neutrale elektriciteitsproductie en aan een groter aandeel hernieuwbare energie (elektriciteit en waterstof).</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☒ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Import van waterstof is onderdeel van de energiediplomatie en er zijn vanaf eind 2023 via een eerdere aanvraag t.b.v. H2Global middelen ingezet.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Middelen worden toegevoegd aan het H2Global, waar Hintco uitvoeringsorganisatie voor is.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er wordt op dit moment nog een staatssteunprocedure uitgevoerd voor de eerste ronde aan middelen. De uitkomst hiervan heeft ook invloed op de tweede ronde.</p>		
Doeltreffendheid		

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

Door middelen in te zetten voor H2Global komt er meer import van waterstof naar Nederland en staat Nederland samen met andere landen in de ontwikkeling van de internationale waterstofmarkt.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL adviseert te wachten met het importeren van meer RFNBO's tot blijkt dat er in Nederland geen nieuwe investeringsbeslissingen worden genomen voor elektrolyzers.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

900 – 1.900 ton CO₂ reductie per € 1 miljoen

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;

Genoemd effect plausibel;

Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;

Genoemd effect niet plausibel;

Niet te valideren

PBL kan niet herleiden waar de geclaimde 9-20 petajoule op is gebaseerd.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Vanwege het internationale karakter van de maatregel hangt de maatregel samen met zowel internationale als nationale verplichtingen voor waterstof. Dit zijn o.a. ETS, CO₂-beprijzing maar ook de afnameverplichting waterstof die momenteel wordt uitgewerkt.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er wordt aangegeven dat 300 mln. het minimumbedrag is om één succesvolle tender uit te voeren. Waarom er wordt uitgegaan van één tender wordt niet toegelicht.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd? Deze zijn voldoende onderbouwd

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO gaat niet in op deze maatregel.

Overige aandachtspunten

- De eerder toegekende middelen voor een eerste tranche van H2Global zijn nog niet ingezet en die tender is nog niet afgerond. Het is opportuun die eerst te evalueren en de resultaten te bezien. Op dit moment wordt nog meer import niet geprioriteerd in het fonds.

Productiesubsidies voor opschaling van elektrolyse op land

FORMAT BEOORDELING FICHE	Productiesubsidies voor opschaling van elektrolyse op land nr. 4	
	Vroege fase opschaling	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
Niet toekennen		
<p>Toelichting:</p> <p>Het fiche is niet volledig ingevuld. Het belang van de maatregel wordt gezien voor het behalen van de waterstofdoelen voor 2030 en het ontwikkelen van de markt daarna. Dit noemt TNO ook in haar reflectie. Echter dienen er vanwege het beperkte budget en eerder toegekende maatregelen keuzes gemaakt te worden. Er zijn bij het Klimaatfonds ook andere prioritaire maatregelen ingediend die nodig zijn voor het behalen van de doelen, waaronder CCS, elektriciteit en warmte. Ook deze technieken dragen bij aan de langeretermijnontwikkeling van het energiesysteem en zijn ook in sommige gevallen specifiek gericht op burgers. Fondsbeheer gaat daarom uit van de volgende ondersteuning voor waterstof: voortzetting van opschalen van bestaande productiesubsidies (bestaande maatregel uit het fonds), de vraagsubsidies, opslag, de eerste tranche van import en de verdere ontwikkeling van waterstof op zee (demo 1). Deze aanvullende aanvraag voor productiesubsidies wordt daarom afgewezen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Waterstofproductie draagt bij aan terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen, aan CO2-neutrale elektriciteitsproductie en aan een groter aandeel hernieuwbare energie (electriciteit en waterstof).</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het klimaatplan noemt dat waterstof op basis van de verschillende analyses van de toekomstige energievoorziening een sleutelrol zal vervullen.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel volgt op eerdere productiesubsidies die in het MJP 2024 zijn opgenomen. De eerste tender heeft inmiddels plaatsgevonden. Er zijn daarna nog twee rondes voorzien en die hebben reeds dekking vanuit het fonds. Dit voorstel betreft een claim voor de vierde tranche.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO gaat de tender uitvoeren. Eerdere toekenningen uit het fonds zijn echter nog niet uitgevoerd. De maatregel lijkt dus uitvoerbaar, al is het opportuun eerst de eerdere tenders uit te voeren.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? 		

Ja; Nee

De productiesubsidie is doeltreffend, wel is van belang dat er goed gekeken wordt naar de eerdere tenders/productiesubsidies en de staat van de waterstofmarkt te zijner tijd. Die ontwikkelingen zijn van invloed op de vormgeving van een nieuwe tender. Mogelijk zijn er dan ook andere manieren om de doelen te bereiken. Ook is er samenhang met normering en beprijzing.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL verwacht dat de maatregel niet noodzakelijk zal zijn zolang er geen overeenkomstige vraag is voor de hoeveelheid groene waterstof die met 4 giga-watt kan worden geproduceerd (circa 40 petajoule per jaar).

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De jaarlijkse structurele reductie is 6,75 kton.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

PBL oordeelt dat enkel het beschikbaar stellen extra middelen niet zal leiden tot extra elektrolyservermogen, en daarmee ook niet tot extra CO₂-reductie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Deze informatie ontbreekt in het fiche.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL raamt de verachte vraag vanuit de industrie en vervoerssector op 15 petajoule per jaar. Dan zou 1,5 gigawatt elektrolysevermogen nodig zijn (minder dan met deze maatregel wordt beoogd). Het lijkt aannemelijk dat potentiële initiatiefnemers voor elektrolyzers pas daadwerkelijk zullen investeren als ze hun productie gegarandeerd kunnen afzetten; alleen het beschikbaar stellen van productiesubsidies geeft daarvoor onvoldoende prikkel. PBL verwacht dat de maatregel daarom nu niet doelmatig is.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

De opschaling van waterstof hangt samen met de afnameverplichting voor gebruik van hernieuwbare waterstof in de industrie waar momenteel aan gewerkt wordt. Bij een dergelijke nieuwe subsidie zou deze samenhang ook geborgd moeten worden.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
De uitwerking van de afnameverplichting vindt nog plaats, waardoor de eerdere toekenningen ook nog niet overgeheveld zijn. Die voortgang is dus nog niet voldoende.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er wordt een toelichting gegeven op de aangevraagde claim maar de pxq ontbreekt.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Deze zijn niet voldoende onderbouwd. Het wordt niet duidelijk voor wie de uitvoeringskosten zijn en hoe tot de hoogte van het bedrag wordt gekomen.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
TNO geeft aan dat in het fiche onderbelicht blijft dat de waterstofmaatregelen voor andere bedrijven en burgers oneerlijk kan aanvoelen. Ook blijft onderbelicht dat het organiseren van één of meer aanvullende ronde(s) van de OWE (subsidies voor elektrolyse op land) noodzakelijk zijn om de 4 GW-doelstelling van het kabinet in 2030 of kort daarna te bereiken. TNO adviseert daarom om de afwijzing te heroverwegen. Daarnaast ondersteunt de opschaling van elektrolyse de rentabiliteit van wind op zee. Elektrolyse vormt een grote flexibele elektriciteitsvraag die de overschotten van windenergie op momenten van weinig elektriciteitsvraag kan benutten. De tijdige uitrol van wind op zee kan weer effect hebben op de brede welvaart door CO2-reductie, betrouwbaarheid van het energiesysteem, onafhankelijkheid en verminderde energielasten. Tot slot is onderbelicht (of impliciet gelaten) dat er een risico is dat de geproduceerde groene waterstof niet wordt afgenomen.

Overige aandachtspunten

- Onderdelen ontbreken in het ficheformat.
- Eerdere waterstoftoekenningen voor productiesubsidies nog moeten worden uitgevoerd. Er dient een afweging gemaakt te worden over het verhogen van de eigen productie t.o.v. andere prioritaire maatregelen en tegenover bijvoorbeeld importeren van waterstof. Er wordt daarom gekozen voor het eerst uitvoeren van eerdere middelen, zodat daarna gekeken kan worden wat aanvullend nodig is.

Sterker handhaven energiebesparingsplicht

FORMAT BEOORDELING	Sterker handhaven energiebesparingsplicht
FICHE	Vroege fase opschaling
Overkoepelend oordeel	
Niet toekennen	
<p>Toelichting:</p> <p>De maatregel ziet op aanvullende middelen t.b.v. de handhaving van de energiebesparingsplicht. De uitwerking van de maatregel is echter niet voldoende. Het wordt niet duidelijk waarom 50% controle van de doelgroep noodzakelijk is. De eerder opgenomen maatregel waarvan nog een reservering staat van 6,7 mln. zag op een slimmere en efficiëntere manier van controle. Dat komt in het huidige fiche niet terug. Het is niet duidelijk waarom gekozen wordt voor een andere invulling en of deze doeltreffender is. Het PBL stelt ook dat het van groter belang lijkt om te zorgen dat de inspecties op een kwalitatief goede manier worden uitgevoerd dan om de frequentie op te hogen. De maatregel wordt afgewezen. De eerder opgenomen reservering van 6,7 mln. blijft staan.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De handhaving op energiebesparingsplicht zorgt voor uitvoering van bedrijven van energiebesparing. Dat is goed voor CO2-reductie en het energiesysteem.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Energiebesparing an sich wordt genoemd als mogelijkheid voor de industrie om te verduurzamen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het voorstel is vooral gericht op meer geld beschikbaar stellen voor de handhaving van de energiebesparingsplicht. Hier is al geld beschikbaar voor, maar een groter budget zal betekenen dat er meer bedrijven en instellingen worden bereikt. De aangescherpte energiebesparingsplicht is wel additioneel maar staat los van de handhaving. Daarnaast is onduidelijk of alle gevraagde middelen nodig zijn.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De omgevingsdiensten gaan de maatregel uitvoeren. Momenteel zijn al 95 fte aan toezichthouders aangenomen. Nieuw personeel werven en opleiden kost circa 1 tot 2 jaar. Vraag is wel of het aantal gewenste personeel kan worden aangenomen gezien de krapte op de arbeidsmarkt.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De verantwoordelijkheid om te handelen conform de Europese staatssteunregels ligt bij de omgevingsdiensten. Omdat dit een overheidstaak betreft en geen onderneming is er op dat niveau geen sprake van staatssteun.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee 	

Toezicht en handhaving blijken effectief aan te sporen om te voldoen aan de energiebesparingsplicht. Omdat slechts 50% van de bedrijven hier nu aan voldoet is het voorstel meer toezicht te doen. Vraag is wel of dit op de 'conservatieve' en intensieve manier moet of dat er via innovatievere manieren toezicht kan worden gehouden. Een eerder ingediend fiche zag hierop. Die reservering (€ 6,7 mln.) staat nog opgenomen in het perceel vroege fase opschaling. Hier wordt niet naar gewezen en dit bedrag wordt niet geclaimd.

nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

PBL geeft aan dat in het voorstel niet goed wordt onderbouwd wat het effect is van het ophogen naar controle van 50% van de doelgroep. Het lijkt PBL van groter belang om te zorgen dat de inspecties op een kwalitatief goede manier worden uitgevoerd dan om de frequentie op te hogen.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

In de KEV 2020 wordt geschat dat de energiebesparingsplicht in 2030 ongeveer 17-24 PJ besparing oplevert t.o.v. 2020. De helft van de bedrijven en instellingen houdt zich op dit moment aan de energiebesparingsplicht.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Toezicht is randvoorwaardelijk en kent geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Zo ja, licht deze toe

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

De gevraagde middelen kunnen mogelijk ook op andere manieren ingezet worden waarmee de energiebesparingsplicht beter wordt uitgevoerd. Dat wordt in het fiche niet toegelicht, en daarom is de doelmatigheid van dit voorstel t.o.v. alternatieven niet te toetsen.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel is aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Zo ja, licht deze toe

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er is al een norm: de energiebesparingsplicht. Dit budget zou nodig zijn (bovenop het bestaande budget) om hier aanvullend toezicht op te houden zodat de norm afdoende nageleefd wordt.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

De aanscherping is nog niet door het parlement goedgekeurd.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Berekening klopt, claim is onderdeel van breder budget voor toezicht. Onduidelijk is of dat niet op een andere manier zou kunnen.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Ja, wel moet duidelijk vermeld worden dat een deel van het bedrag al van de KGG-begroting komt.

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

In het fiche worden deze kosten als nader te bepalen opgenomen. Het is niet duidelijk of hiermee de al aangevraagde middelen worden bedoeld of dat er later nog een aanvullende claim komt voor bijv. fte's op het departement zelf.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

In het fiche wordt aangegeven dat er ook na 2030 nog middelen nodig zijn.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

De vraag is wel of er ook rekening is gehouden met factoren als arbeidsmarktkrapte: kunnen er wel op korte termijn genoeg mensen geworven en opgeleid worden?

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gekeken naar deze maatregel.

Overige aandachtspunten

-

Perceel verduurzaming industrie en innovatie mkb

Ondersteuning cluster 6

FORMAT BEOORDELING	TITEL MAATREGEL: Ondersteuning cluster 6
FICHE	PERCEEL: VI-MKB N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
€ 17,6 mln. toekennen en € 20,4 mln. reserveren	
<u>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</u> 1. Middelen worden toegekend onder voorwaarde van nadere uitwerking (<u>deels voldaan</u>). <u>Beoordeling voorwaarde reservering MJP 2027:</u> voorwaarde (1) uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde: 1. De middelen voor de volgende 40 regioaanpakken kunnen worden toegekend na evaluatie van de eerste 10 regioaanpakken in 2025 en 2026 en voorstel voor implementatie van deze bevindingen bij de volgende 40 (<u>voldoet nog niet</u>).	
<u>Toelichting:</u> Het voorstel is voldoende uitgewerkt voor het toekennen van in totaal € 17,6 mln. voor de extra procesgelden (€ 1,8 mln.), middelen voor kennisverspreiding (€ 8 mln.), out-of-pocket kosten (€ 5 mln.) en het vrijgeven van de middelen voor 10 regioaanpakken (€ 2,8 mln.) zodat een start gemaakt kan worden met 5 regioaanpakken in 2025 en 5 in 2026. Toekenning van de rest van de middelen voor regioaanpakken wordt bezien bij Voorjaarsnota 2026 aan de hand van evaluatie van de eerste 10 regioaanpakken.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none">Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee De maatregel is gericht op het stimuleren van de implementatie van broeikasgasreducerende technieken in het bedrijfsleven.	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee De maatregel is erop gericht om investeringen in broeikasgasreducerende technieken te bevorderen van bedrijven in het zesde industriële cluster.	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee De maatregel is een aanvulling op het instrumentarium voor de verduurzaming van de industrie. Het gaat om ondersteuning specifiek voor cluster 6 bedrijven, vergelijkbaar met de maatwerkeraanpak voor de grootste uitstoters.	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none">Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ NeeWie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? De uitvoering wordt belegd bij de provincies en de ROM's in nauwe samenwerking met de accounthouders van RVO en de netbeheerders. De door provincies/ROM's aangestelde gebiedsregisseurs gaan samen met een cluster 6 bedrijf de paden voor verduurzaming verkennen. Een aandachtspunt bij de uitvoering is de verantwoording. Dit moet goed uitgewerkt worden in de SPUK-regeling waarmee de middelen aan de provincie worden verstrekt.	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none">Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ NeeZijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee	

Bij de verdere uitwerking zal ook een staatssteuntoets worden gedaan. De aanpak bestaat echter voornamelijk uit begeleiding door gebiedsregisseurs en kennisoverdracht en er wordt weinig tot geen directe steun voor bedrijven verwacht.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De maatregel is gericht op het wegnemen van knelpunten en benutten van kansen zodat de cluster 6 bedrijven hun CO₂-reductiedoelstelling voor 2030 zoals die volgt uit de CO₂-heffing kunnen behalen, en biedt ook kansen voor verduurzaming omliggende bedrijven.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De maatregel is randvoorwaardelijk voor het realiseren van 2,6 Mton CO₂-reductie en 41 PJ energiebesparing structureel vanaf 2030.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het voorstel betreft faciliterend beleid dat in samenhang met verduurzamingsmaatregelen tot CO₂ reductie leidt. In het voorstel is niet onderbouwd hoe deze samenhang zich verhoudt tot de geschatte reductie. PBL acht het dus niet plausibel dat de gehele 2,6 Mton toe te wijzen is aan deze aanpak.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Een deel van de cluster 6 bedrijven zorgt ook voor stikstofuitstoot (een aantal zijn zogenoemde 'piekbelasters'). De ondersteuning bij verduurzaming van deze bedrijven kan er dus ook aan bijdragen dat de stikstofuitstoot afneemt. Ook kan door elektrificatie de lokale luchtkwaliteit verbeteren en vervuiling afnemen. Deze effecten zijn niet gekwantificeerd in het fiche.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

De betreffende bedrijven zijn ETS-plichtig en gaan vanaf 2026 onder de CO₂-heffing vallen. De maatregel is bedoeld om te ondersteunen bij de realisatie van de benodigde CO₂-reductie in 2030 zoals die volgt uit de CO₂-heffing.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

Dat cluster 6 bedrijven onder de CO₂-heffing gaan vallen vanaf 2026 is reeds besloten.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er is een realistische onderbouwing aangeleverd voor de hoofdposten van de begroting.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

De aanpak bestaat voor een deel uit de inzet van gebiedsregisseurs door provincies en inzet van RVO. Dit is voldoende onderbouwd.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee.

Overige aandachtspunten

-

Energiebesparing mkb: Energiebesparingsfonds mkb

FORMAT BEOORDELING	Energiebesparing mkb: Energiebesparingsfonds mkb	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<p>Toekennen van 35 mln. en reserveren van 65 mln.</p> <p><u>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</u></p> <p>1. Voldoende voortgang t.a.v. de aangescherpte energiebesparingsplicht (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Beoordeling voorwaarde toekenning ontwerp-MJP 2026 en reservering MJP 2027:</u> voorwaarde (1) uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde:</p> <p>1. De ophoging van de terugverdientijd in de energiebesparingsplicht is - na de internetconsultatie - door de MR of een relevante onderraad goedgekeurd (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Toelichting:</u> Er wordt € 35 mln. toegekend en € 65 mln. gereserveerd, beide onder voorwaarde van goedkeuring door de MR of een relevante onderraad van de ophoging van de terugverdientijd. De € 35 mln. wordt op z'n vroegst overgeboekt bij Miljoenennota 2026 om vanaf 2026 uitgegeven te kunnen worden, bij Voorjaarsnota 2026 wordt bezien of de overige € 65 mln. kan worden overgeboekt. Op deze wijze kan in 2026 met een deel van de middelen zo snel mogelijk worden begonnen met het verstrekken van leningen voor maatregelen om aan de huidige plicht te voldoen en voor maatregelen om aan de aangescherpte plicht te voldoen. Mkb'ers moeten volgens de planning medio 2027 aan de aangescherpte plicht voldoen en maatregelen kennen een doorlooptijd van 1,5 jaar om geïmplementeerd te worden.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is specifiek op energiebesparing gericht, wat leidt tot grotere energie-efficiëntie.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel zorgt middels energiebesparing voor CO2-reductie en verduurzaming. De verduurzaming vindt bovendien plaats binnen het commercieel vastgoed.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is additioneel op de aanscherping van de terugverdientijd van verduurzaming in het mkb. De aanscherping zorgt voor een lastenverzwaring, die deze maatregel mitigeert.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO zal de maatregel uitvoeren, en heeft meegekeken met de vormgeving van het instrument. RVO beschikt over de mensen en middelen om deze uitvoering op zich te nemen.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>In verband met het revolverende karakter van het energiebesparingsfonds is er geen sprake van staatssteun. Voor het mogelijke gedeelte waarbij de marktrente hoger wordt dan het fonds wordt geen staatssteun risico gezien door staatssteuncoördinatie.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Licht toe</p>		

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL heeft niet daar deze maatregel gekeken in verband met het feit dat in de PBL-reflectie bij het MJP 2025 reeds op deze maatregel is ingegaan.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De jaarlijkse structurele CO₂-reductie betreft 24,2 kton CO₂, en de energiebesparing betreft 1,5 PJ per jaar.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Licht kort toe

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

PBL heeft niet daar deze maatregel gekeken in verband met het feit dat in de PBL-reflectie bij het MJP 2025 reeds op deze maatregel is ingegaan.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? PBL heeft niet daar deze maatregel gekeken in verband met het feit dat in de PBL-reflectie bij het MJP 2025 reeds op deze maatregel is ingegaan.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? De normering van de energiebesparingsplicht zorgt voor de prikkel om te verduurzamen. Omdat het energiebesparingsfonds revolverend is, komen de middelen uiteindelijk (grotendeels) weer terug.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er is een berekening gegeven ter onderbouwing van hoeveel ondernemingen er zijn met behoefte aan financiering en hoeveel financiering deze nodig hebben.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Ja, deze zijn voldoende onderbouwd. De uitvoeringskosten worden betaald vanuit de rente op de verstrekte leningen.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee.

Overige aandachtspunten

-

Energiebesparing mkb: Uitbreiding ontzorgingsprogramma

FORMAT BEOORDELING	Energiebesparing mkb: Uitbreiding ontzorgingsprogramma	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> • Toekennen van 10 mln. en reserveren van 15 mln. <p><u>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</u></p> <p>1. Voldoende voortgang t.a.v. de aangescherpte energiebesparingsplicht (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Beoordeling voorwaarde toekenning ontwerp-MJP 2026 en reservering MJP 2027:</u> voorwaarde (1) uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde:</p> <p>1. De ophoging van de terugverdientijd in de energiebesparingsplicht is - na de internetconsultatie - door de MR of een relevante onderraad goedgekeurd (<u>voldoet nog niet</u>).</p> <p><u>Toelichting:</u> Er wordt € 10 mln. toegekend en € 15 mln. gereserveerd, beide onder voorwaarde van goedkeuring door de MR of een relevante onderraad van de ophoging van de terugverdientijd. De € 10 mln. wordt op z'n vroegst overgeboekt bij Miljoenennota 2026 om vanaf 2026 uitgegeven te kunnen worden, bij Voorjaarsnota 2026 wordt bezien of de overige € 15 mln. kan worden overgeboekt. Op deze wijze kan in 2026 met een deel van de middelen zo snel mogelijk worden begonnen met het ondersteunen van mkb'ers om te verduurzamen en aan de energiebesparingsplicht te voldoen. Mkb'ers moeten volgens de planning medio 2027 aan de aangescherpte plicht voldoen en maatregelen kennen een doorlooptijd van 1,5 jaar om geïmplementeerd te worden.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel ondersteunt het mkb bij de verduurzaming van de bedrijfsvoering, zodat zij in 2050 klimaatneutraal kunnen zijn.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan meerdere doelen van het klimaatplan. De verduurzaming van het mkb zorgt voor CO2-reductie, energiebesparing en het betaalbaar houden van de energietransitie.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel ziet erop toe dat het bestaande ontzorgingsprogramma wordt verbreed. Er is brede erkenning dat deze verbreding nodig is om een grotere doelgroep mkb'ers te bereiken die anders niet in staat zijn de benodigde verduurzaming toe te passen.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee • Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>RVO zal de uitvoerder zijn, en is nauw betrokken bij het voorstel van deze maatregel.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> • Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Betreft een bestaande maatregel waarvoor reeds een staatssteuntoets is uitgevoerd.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? 		

Ja; Nee

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de ontzorgingsaanpak nodig is om het mkb te helpen met verduurzaming. Bovendien wordt ook verwacht op basis van onderzoek dat de verduurzaming die wordt gerealiseerd met deze middelen andere mkb'ers inspireert te verduurzamen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee, maar acht het aannemelijk dat verduurzaming bij mkb zonder ondersteuning niet tot stand komt.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt structureel jaarlijks 7 kton CO₂-reductie gerealiseerd. Qua energiebesparing mist er concrete data om een getal te geven, maar wordt er wel verwacht dat de maatregel tot aanzienlijke energiebesparing zal leiden.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het ontzorgingsprogramma heeft geen zelfstandig reductie-effect. Als de plannen uit het ontzorgingsprogramma gerealiseerd worden dat leidt dit wel tot CO₂-reductie, en de inschatting hiervoor is plausibel.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Met de invoering van de ETS en nationale normering en beprijzing is het nodig om mkb'ers te ondersteunen en adviseren om een toekomstbestendige businesscase te ontwikkelen.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

De voorwaarde voor deze maatregel betreft voortgang van de ophoging van de terugverdientijd in de energiebesparingsplicht. Het is aannemelijk dat voortgang voldoende zal zijn voor toekenning, waarbij rekening wordt gehouden met het eerder overboeken van middelen bij de

VJN 2025 zodat deze zo snel mogelijk kunnen worden ingezet zodra de MR positief heeft besloten.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er is een uitgebreide onderbouwing aanwezig waarin het gemiddelde benodigde bedrag per ondernemer is berekend, en binnen de bandbreedte daarvan is het bedrag van 25 miljoen euro bepaald.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?
Deze zijn voldoende onderbouwd, voor zowel RVO als provincies.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
Nee.

Overige aandachtspunten

-

Energiebesparing mkb: Duurzaamheidsleningen mkb

FORMAT BEOORDELING	Energiebesparing mkb: Duurzaamheidsleningen mkb	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Toekennen van 5 mln. en reserveren van 10 mln. <p>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</p> <ol style="list-style-type: none"> Voldoende voortgang t.a.v. de aangescherpte energiebesparingsplicht (<u>voldoet nog niet</u>). <p>Beoordeling voorwaarde toekenning ontwerp-MJP 2026 en reservering MJP 2027: voorwaarde (1) uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde en voorwaarde (2) wordt toegevoegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> De ophoging van de terugverdientijd in de energiebesparingsplicht is - na de internetconsultatie - door de MR of een relevante onderraad goedgekeurd (<u>voldoet nog niet</u>); Uit evaluatie van de eerste tranche van € 10 mln. blijkt dat Qredits de doelstellingen in voldoende mate behaald heeft in ieder geval met betrekking tot aantal verstrekte leningen en aangetrokken externe funding (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting:</u> Er wordt € 5 mln. toegekend en € 10 mln. gereserveerd, beide onder voorwaarde van goedkeuring door de MR of een relevante onderraad van de ophoging van de terugverdientijd en positieve evaluatie van de eerste tranche van € 10 mln. die reeds is toegekend voor Qredits. De € 5 mln. wordt op z'n vroegst overgeboekt bij Miljoenennota 2026 om vanaf 2026 uitgegeven te kunnen worden, bij Voorjaarsnota 2026 wordt gezien of de overige € 10 mln. kan worden overgeboekt. Op deze wijze kan in 2026 met een deel van de middelen zo snel mogelijk worden begonnen met het bieden van financiering voor energiebesparingsmaatregelen voor mkb'ers die niet onder de energiebesparingsplicht vallen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De duurzaamheidsleningen voor het mkb kunnen worden ingezet voor allerlei verduurzamingsactiviteiten die leiden tot CO2-reductie, energie-efficiëntie, in zowel het bedrijfsleven als de gebouwde omgeving.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan het behalen van de doelstellingen voor verduurzaming van de gebouwde omgeving, doordat het mkb met de duurzaamheidsleningen het commercieel vastgoed kan verduurzamen en energiebesparing kan realiseren.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is gericht op het deel van het mkb dat niet hoeft te voldoen aan de energiebesparingsplicht.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De uitvoeringsorganisatie is Qredits. Qredits is al uitvoerder van andere maatregelen voor kleine kredieten, en heeft reeds een pilot uitgevoerd.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 		

Geen risico op staatssteun omdat de maatregel een bestaand instrument is.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

De duurzaamheidsleningen bieden mogelijkheden aan mkb'ers die normaal geen aanspraak kunnen maken op leningen voor verduurzaming.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Licht toe

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De CO₂-reductie per jaar is gemiddeld 2,2 kton CO₂. De energiebesparing is naar verwachting 0,02 PJ

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Inschatting van CO₂ reductie is gebaseerd op een pilot, en PBL acht de inschatting realistisch.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?
Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL benadrukt het belang van de aanvulling van private financiering bij deze publieke middelen om de CO₂-reductie te realiseren.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

De doelgroep betreft mkb'ers die niet onder de huidige scope van normering vallen, om de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid te waarborgen van de huidige normeringen op het mkb.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

n.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Het gevraagde bedrag is onderbouwd middels een uiteenzetting van het aantal bedrijven en de gemiddelde rentesubsidie over de looptijd van de leningen.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee.

Overige aandachtspunten

-

Aramis vollooprisico

FORMAT BEOORDELING FICHE	TITEL MAATREGEL: Aramis Vollooprisico
	PERCEEL: VI-MKB N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Toekenning van 412 mln. onder voorwaarde	
<p><u>Beoordeling voorwaarden toekenning ontwerp-MJP 2026:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er moet duidelijkheid zijn over de precieze deelname van EBN (en Gasunie) in Aramis (<u>voldoet nog niet</u>); 2. Instrumentering van het voorstel is goed afgewogen (garantstelling of lening) en er is goed onderzocht voor welk bedrag het vollooprisico minimaal moet worden afgedekt (<u>voldoet nog niet</u>); 3. Er komt een integraal overzicht van de verschillende overheidsmiddelen ten behoeve van Aramis (inclusief SDE++), waarbij de doelmatigheid van middelen vanuit het Klimaatfonds ten opzichte van het beoogde doel worden afgewogen (<u>voldoet nog niet</u>). <p><u>Toelichting:</u> Het Aramis project kan substantieel bijdragen aan de reductiedoelstelling voor 2030 voor de industrie. Er is daarom besloten om een toekenning onder voorwaarden op te nemen voor het afdekken van het vollooprisico om doorgang van Aramis te borgen. Er zijn nog enkele openstaande zaken met betrekking tot de invulling. Zo is er nog geen duidelijkheid over hoe de deelname van EBN en Gasunie er precies uit gaat zien. Er zijn mede daarom een aantal voorwaarden geformuleerd, bij Miljoenennota 2026 zal bezien worden of hieraan voldaan is en de middelen kunnen worden toegekend. Het PBL is expliciet gevraagd te reflecteren op de afruil tussen de reserveringen voor Aramis en de daarvoor omgebogen middelen voor de maatwerkafspraken, NIKI en DEI+, ook in het licht van inzet op emissiereductie op korte termijn en op lange termijn. Het PBL stelt dat deze afweging lastig te maken is, onder andere omdat het nog onduidelijk is hoe de middelen voor maatwerk worden ingezet en of deze doelmatiger zijn. PBL geeft aan dat bij de maatwerkafspraken kosteneffectievere maatregelen kunnen zitten die bovendien sneller CO₂-reductie kunnen bereiken, maar dat het ook zou kunnen dat deze maatregelen pas op langere termijn effect bereiken. Met betrekking tot de CO₂-opslagprojecten van Aramis en CO₂Next geeft PBL aan dat deze al in ontwikkeling zijn en enige mate van zekerheid bieden over de hoeveelheid en tijdigheid van de beoogde CO₂-besparing. PBL stelt dat de verwachte CO₂-reductie van het Aramis project plausibel is, maar kent geen zelfstandig reductie-effect toe aan dit voorstel omdat het voorstel zich op infrastructuur richt en daarmee randvoorwaardelijk van aard is.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> • Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel wordt de toepassing van een broeikasgasreducerende techniek in het bedrijfsleven gestimuleerd.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is gericht op grootschalige toepassing van CCS op korte termijn. In het Klimaatplan wordt de inzet van CCS gezien als onderdeel van een kosteneffectieve manier om de klimaatdoelen te halen.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het betreft een additionele maatregel om het vollooprisico bij het aanleggen van de CCS-infrastructuur af te dekken. Dit moet samen met bestaande instrumenten, waaronder de SDE++ en de maatwerkafspraken, bijdragen aan tijdige beschikbaarheid van voldoende CCS-capaciteit.</p>	

Uitvoerbaarheid
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er wordt momenteel nog onderzoek gedaan naar hoe de garantstelling voor de Aramis infrastructuur het beste kan worden uitgevoerd. Hierbij wordt voortgebouwd op de ervaringen met de garantstelling voor Porthos.</p>
Staatssteuntoets
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Voor deze maatregel is een staatssteuntoets nodig. In dit kader zal onder andere naar de hoogte van het te subsidiëren bedrag en eventuele andere risico's t.a.v. staatssteun worden gekeken.</p>
Doeltreffendheid
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Door het volloopriscico af te dekken, het risico dat uiteindelijk minder gebruikt wordt gemaakt van CCS dan verwacht, worden marktpartijen gestimuleerd om te investeren in de voor de klimaatdoelen benodigde capaciteit.</p> <p>De markt voor CCS is nog in een vroeg stadium van ontwikkeling. Hierdoor zouden marktpartijen zonder overheidssteun de CCS-infrastructuur waarschijnlijk</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>Licht toe</p> <p>Het afdekken van een volloopriscico kan veel zekerheid bieden voor de partijen die CO2 gaan leveren aan Aramis er ervoor zorgen dat het project sneller van de grond komt.</p>
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>De jaarlijkse structurele CO₂-reductie vanaf 2030 per miljoen euro subsidie is 32 kton. De maatregel leidt niet tot energiebesparing.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☒ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>De verwachte CO₂-reductie is volgens PBL plausibel, maar omdat het infrastructuur betreft kent PBL hier geen zelfstandig reductie-effect aan toe.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Zo ja, welke?</p> <p>Hier is geen informatie over opgenomen in het fiche.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? <p>PBL geeft aan dat in de KEV 2024 voor een deel rekening is gehouden met Aramis (maximaal 12,3 Mton in 2030) en dat in het fiche wordt aangegeven dat de capaciteit uiteindelijk kan oplopen naar 22 Mton, maar dat deze uitbreiding pas na 2030 wordt verwacht.</p>
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

☒ Ja; ☐ Nee <ul style="list-style-type: none"> • Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☒ Ja; ☐ Nee • Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☒ Ja; ☐ Nee • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? <p>PBL geeft aan dat er integraal gekeken moet worden naar de hoeveelheid middelen die naar deze projecten gaat voor de doelmatigheid. Dit wordt als voorwaarde meegenomen in de toekenning van deze middelen.</p> <p>Ook merkt PBL op dat dit project na een aantal jaren de maximale opslagcapaciteit bereikt, en dus niet structureel tot ver in de toekomst CO2 reductie kent.</p>
<p>Link met normeren en beprijzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? ☒ Ja; ☐ Nee • Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? <p>Bij het verstrekken van de subsidie zal geborgd moeten worden dat partijen hier alleen recht op hebben als zij daadwerkelijk tot de beoogde investering overgaan. Verder zijn consistent beleid t.a.v. ETS en CO2-heffing nodig om te borgen dat voldoende gebruik gemaakt wordt van de CCS-capaciteit.</p> • Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? <p>Deze vraag is niet van toepassing.</p>
<p>Financiële consequenties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het gevraagde bedrag is gebaseerd op een analyse van een consultancybedrijf, waarin het volloopriscio is bepaald onder verschillende scenario's. Voor het gevraagde bedrag is uitgegaan van het meest pessimistische scenario, daarom moet nog bezien worden of het volloopriscio ook voor minder kan worden afgedekt.</p> • Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? ☐ Ja; ☐ Nee PM FEZ <p>Indien nee, waarom niet?</p> • Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?</p>
<p>Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds</p> <p>Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Licht kort toe indien niet.</p></p>
<p>Gevolgen maatregel voor brede welvaart</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? ☒ Ja; ☐ Nee • Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Door de maatregel kan CO2-uitstoot van bedrijven worden afgevangen en opgeslagen. Om te voorkomen dat vervuilende bedrijvigheid hiermee in stand wordt gehouden, moet ook geborgd worden dat de betreffende bedrijven hun CO2-uitstoot op termijn structureel verlagen bijvoorbeeld in het kader van de maatwerk aanpak.</p> • Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel? <p>Nee.</p>
<p>Overige aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> •

Social Climate Fund

FORMAT BEOORDELING	Social Climate Fund: fixteams voor micro-mkb'ers	
FICHE	VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Toekenning van € 9 mln. <p>Beoordeling voorwaarden ontwerp-MJP 2026:</p> <p>1. In besluitvorming Social Climate Fund wordt besloten dat ook nieuwe maatregelen hiervoor ingediend kunnen worden (<u>voldaan</u>).</p> <p><u>Toelichting</u>: De CO2-reductie die met dit voorstel gerealiseerd kan worden is relatief klein. De middelen worden echter toegekend omdat dit voorstel ook van belang is in het kader van een eerlijke neerslag van de middelen uit het Klimaatfonds waarmee alle doelgroepen geholpen zijn, inclusief de micro-ondernemingen van maximaal 5 werknemers waar dit voorstel zich op richt. In de besluitvorming van het kabinet met betrekking tot het Social Climate Fund zijn ook nieuwe maatregelen opgenomen, waaronder dit voorstel van fixteams voor bedrijven. Daarmee is voldaan aan de betreffende voorwaarde. Toekenning vanuit het Social Climate Fund is afhankelijk van de definitieve uitwerking van het Klimaatplan dat Nederland voor 1 juli 2025 bij de Europese Commissie indient, en van het daarop volgende oordeel van de EC.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De fixteams voor micro-ondernemingen bieden directe ondersteuning bij de implementatie van eenvoudige energiebesparende maatregelen en dragen op die manier bij aan CO2-reductie in de periode voor 2030.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is gericht op ondersteuning bij de implementatie van eenvoudige energiebesparende maatregelen en draagt op die manier bij aan CO2-reductie in de periode voor 2030.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel heeft overeenkomsten met het ontzorgingsprogramma voor kleine mkb'ers (t/m 50 werknemers), maar verschilt hiervan door zich te richten op directe implementatie van eenvoudige energiebesparende maatregelen voor micro-mkb'ers (t/m 5 werknemers).</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De maatregel lijkt goed uitvoerbaar omdat er op dit moment al veel gemeenten zijn die fixteams inzetten voor huishoudens op basis van een vergelijkbare subsidieregeling van het Ministerie van VRO. Aandachtspunt is dat wordt voorgesteld gebruik te maken van een SPUK-regeling maar het kabinet hier minder gebruik van wil maken. Er kan echter niet zomaar voor een andere systematiek worden gekozen omdat dan geen specifieke voorwaarden kunnen worden meegegeven.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		

Er is nog geen staatssteuntoets gedaan.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

De maatregel zorgt voor concrete stappen in de verduurzaming van het mkb die anders niet zouden gebeuren. PBL onderschrijft dit ook, maar stelt nog als extra aandachtspunt dat goed moet worden gekeken naar andere maatregelen die gericht zijn op het mkb.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Zo'n 2 kton aan CO₂-reductie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;

Genoemd effect plausibel;

Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;

Genoemd effect niet plausibel;

Niet te valideren

Licht kort toe

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Er zou eventueel overlap kunnen zijn met het ontzorgingsprogramma mkb, welke ook is toegekend uit het fonds.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Het gaat om ondernemingen die veelal niet onder de Energiebesparingsplicht vallen vanwege hun lage energiegebruik. De Energiebesparingsplicht zou voor deze bedrijven tot veel regeldruk leiden in verhouding tot wat het oplevert. Ook hebben deze bedrijven beperkt handelingsperspectief om maatregelen te nemen, waardoor normering en beprijzing voor deze doelgroep relatief ineffectief is.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

Licht kort toe indien relevant

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Uitgebreide onderbouwing van de kosten in verschillende fases van de uitrol.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Zo ja, licht deze toe.

Overige aandachtspunten

-

Opschaling nieuwe industrie ter bevordering van Groene Groei

FORMAT BEOORDELING FICHE	TITEL MAATREGEL: opschaling nieuwe industrie ter bevordering Groene Groei
	PERCEEL: VI-MKB N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting: Het voorstel lijkt een bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling van CO2-reducerende technieken in de industrie op lange termijn. PBL onderschrijft het belang van de opschaling van nieuwe industrie, maar benoemt ook dat de regeling in huidige vorm arbeidsintensief is. PBL suggereert dat mogelijk een apart luikje in de NIKI kan worden ingebouwd voor kleinere projecten als alternatief. De verduurzaming van nieuwe industrie wordt ook al op andere manieren gestimuleerd via onder ander de NIKI en de DEI+. Ook gelet op de overtekening van het perceel wordt dit voorstel daarom afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel wordt de toepassing van broeikasgasreducerende en circulaire technieken in het bedrijfsleven gestimuleerd en kan worden bijgedragen aan de realisatie van een broeikasgasneutrale energievoorziening.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel wordt de ontwikkeling van innovatieve productietechnieken gestimuleerd op het gebied van circulariteit en hernieuwbare energie. Hiermee wordt bijgedragen aan de doelstelling om de netto-uitstoot van broeikasgassen uiterlijk in 2050 tot nul te reduceren.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Ja. De maatregel is een aanvulling op het instrumentarium voor de verduurzaming van de industrie. Het betreft een bijdrage om de financiering voor de late opschalingsfase rond te kunnen krijgen. Dit is een aanvulling op bestaande instrumenten als de WBSO, MOOI, DEI+ en instrumenten die nog in ontwikkeling zijn zoals de NIKI.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Een bestaand team bij RVO – Programma verduurzaming industrie gaat kansrijke projecten selecteren op basis van een afwegingskader en beoordelen of een financiële bijdrage passend is. Vervolgens wordt dit door KGG/directie VI beoordeeld en vervolgens Rijksbreed afgestemd. Omdat de betreffende afdelingen al vergelijkbare taken uitvoeren en het gevraagde budget beperkt is, wordt geen extra uitvoeringslast verwacht.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Doordat er sprake is van een instrument dat aanvult op verschillende private en publieke financieringsinstrumenten die samen een financieringspakket vormen, afgestemd op de individuele situatie van de het betreffende project, zal er voor iedere interventie een separate staatssteuntoets uitgevoerd worden door de staatssteuncoördinator</p>	

en WJZ.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Op basis van praktijkervaringen van onder andere de NFIA en de ROM's blijkt dat bedrijven die gebruikmaken van innovatieve productietechnieken problemen hebben met het aantrekken van financiering in de late opschalingsfase. Met het voorgestelde instrument wordt een bijdrage geleverd om de financiering rond te kunnen krijgen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
PBL merkt op dat deze maatregel gericht is op projecten die niet passen binnen bestaande regelingen, en dus nieuwe groene productie kan stimuleren.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De jaarlijkse structurele CO₂-reductie vanaf 2030 per miljoen euro subsidie is 2 kton. De maatregel levert geen structurele energiebesparing op vanaf 2030. De maatregel leidt in potentie tot hogere reductie-effecten op langere termijn maar dit is niet gekwantificeerd.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

De geschatte reductie is gebaseerd op een niet-vergelijkbaar instrument, waardoor PBL deze niet kan valideren.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?
Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

Subsidieregelingen als de NIKI en DEI+, de maatwerkeraanpak voor de grootste uitstoters en ondersteuning bij verduurzaming van cluster 6 bedrijven leveren naar verwachting een kostenefficiëntere bijdrage dan deze maatregel.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
Het voorstel richt zich op een belangrijke doelgroep, maar deze zou efficiënter bereikt kunnen worden door aan te sluiten bij bestaande regelingen.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?

Normering of beprijzing kan in combinatie met dit instrument een extra stimulans bieden voor innovatie. Dit wordt in het fiche ook opgemerkt maar onvoldoende geconcretiseerd.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

Hierover is geen informatie opgenomen in het fiche.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er is onvoldoende onderbouwd hoeveel kansrijke projecten er verwacht worden en waarom het gevraagde budget voldoende is om ondersteuning te bieden aan al deze projecten of de meest kansrijke daarvan.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee.

Overige aandachtspunten

-

EG-regeling

FORMAT BEOORDELING	EG-regeling	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting: Deze regeling heeft al eerder middelen gekregen uit het perceel. Aangezien er niet is onderbouwd hoe het met de uitputting hiervan gaat en of de regeling overtekend is, is de aanvraag afgewezen. PBL onderschrijft dat extra budget voor deze maatregel niet doelmatig lijkt, omdat in 2024 de regeling niet is overtekend.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Bij de vorige toekenning is dit reeds beoordeeld.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Bij de vorige toekenning is dit reeds beoordeeld.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Bij de vorige toekenning is dit reeds beoordeeld.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Betreft een reeds bestaande regeling, die RVO naar behoren uitvoert.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>De maatregel vraagt extra middelen voor een bestaande subsidieregeling die in 2024 niet is overtekend. Extra middelen zijn dus geen doelmatige inzet, wat ook wordt onderschreven door het PBL.</p>		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☒ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☒ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>Er zal geen additionele CO₂-reductie plaatsvinden middels deze regeling.</p>		

<ul style="list-style-type: none"> Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Zo ja, welke?</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? Nee.
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? ☒ Ja; ☐ Nee Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☐ Ja; ☒ Nee Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☒ Ja; ☐ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? PBL acht deze maatregel niet doelmatig, omdat de middelen van de bestaande EG-regeling in 2024 niet zijn uitgeput.
Link met normeren en beprizen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? ☒ Ja; ☐ Nee Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Licht kort toe Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? Licht kort toe indien relevant
Financiële consequenties
<ul style="list-style-type: none"> Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er is een onderbouwing gegeven waarom er volgens de indiener meer middelen nodig zijn door het wegvallen van andere subsidies voor de glastuinbouw.</p> <ul style="list-style-type: none"> Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Indien nee, waarom niet?</p> <ul style="list-style-type: none"> Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?</p>
Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds
<p>Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?</p> <p>☒ Ja; ☐ Nee</p> <p>Licht kort toe indien niet.</p>
Gevolgen maatregel voor brede welvaart
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? ☐ Ja; ☐ Nee Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht eventueel toe.</p> <ul style="list-style-type: none"> Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel? Nee.
Overige aandachtspunten
<ul style="list-style-type: none">

Versnelling door productief en waardig werk

FORMAT BEOORDELING FICHE	TITEL MAATREGEL: Klimaattransitie: Versnelling door productief en waardig werk
	PERCEEL: VI-MKB N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting: Voorstel om door middel van sectorlabs innovaties te bevorderen die de arbeidsproductiviteit verhogen in voor de klimaattransitie belangrijke sectoren, waardoor minder personeel nodig is en de arbeidsmarkttekorten worden verlicht. In het kader van Actieplan Groene en Digitale Banen. Er zijn twijfels of de innovaties waar met de sectorlabs op wordt ingezet in voldoende mate bijdragen aan het verminderen van de personeelstekorten in voor de transitie belangrijke beroepen en het is de vraag of dergelijke innovaties niet vanzelf tot stand zouden moeten komen in de markt. Daarmee lijkt dit geen doelmatige aanpak. PBL geeft een aantal aandachtspunten bij de maatregel en concludeert dat er nog teveel onzekerheden zijn en de maatregel stapsgewijs geïmplementeerd zou moeten worden om doelmatig te kunnen zijn. Geschoolde medewerkers zijn belangrijk voor het mkb. De maatregel kan volgend jaar voor MJP 2027 opnieuw ingediend worden.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Door het verlichten van de arbeidsmarkttekorten in voor de klimaattransitie belangrijke sectoren kan een indirecte bijdrage worden geleverd aan het realiseren van de doelen van het Klimaatfonds.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan paragraaf 4.2 (Arbeidsmarkt en werkgelegenheid) van het Klimaatplan. Daarin wordt aangegeven dat de transitie een aanzienlijke impact zal hebben op de arbeidsvraag naar technische sectoren. Het Klimaatplan benadrukt het belang van het verhogen van de productiviteit en het efficiënter organiseren van werk met de beschikbare arbeidskrachten, door middel van gerichte technologische en sociale innovaties ten behoeve van de energietransitie.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er zijn vóór 2022 geen investeringsmaatregelen genomen om de arbeidsmarkttekorten in voor de transitie belangrijke sectoren te verminderen. Via het MJP 2025 Klimaatfonds hebben echter twee subsidiemaatregelen middelen gekregen gericht op scholing in voor de transitie belangrijke beroepen (Vrouwen in de techniek en Subsidieregeling praktijkleren).</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het voorstel bestaat deels uit subsidieregelingen uitgevoerd door RVO en deels uit activiteiten die worden uitgevoerd door de betrokken kennispartners TNO en FRAIM. Met de uitvoerende organisaties is al contact en zij hebben de hiervoor benodigde capaciteit.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? 	

Ja; Nee

Er worden geen knelpunten verwacht bij het uitvoeren van de staatssteuntoets. De verwachting is dat het instrument zodanig kan worden ingericht dat staatssteun wordt uitgesloten en daarom niet voor akkoord hoeft te worden voorgelegd aan de EC.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?

Ja; Nee

Het is twijfelachtig of de innovaties waar met de sectorlabs op wordt ingezet in voldoende mate bijdragen aan het verminderen van de personeelstekorten in voor de transitie belangrijke beroepen. De voorbeelden van innovaties zijn weinig concreet en er is niet uitgewerkt in welke mate ze kunnen bijdragen aan het verminderen van tekorten.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Over het algemeen lijkt de maatregel doeltreffend te zijn om personeelstekorten te verminderen. Echter zit er door een dubbele doelstelling voor zowel effectief als aantrekkelijk werk een risico op vertraging in de uitvoering. Er is meer duidelijkheid nodig in het voorstel over het hoofddoel en de randvoorwaarden.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

De CO₂-reductie en energiebesparing zijn moeilijk te kwantificeren omdat het om een randvoorwaardelijke maatregel gaat gericht op het mogelijk maken van de uitvoering van andere maatregelen.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:

- Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
- Genoemd effect plausibel;
- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

Het effect van deze maatregel is niet te kwantificeren, omdat het doel is voldoende arbeidskracht te hebben voor de energietransitie.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

De cijfers over de te verwachten impact van de maatregel lijken erg hoog. Er is een verschil tussen impact die bereikt kan worden bij het bedienen van bedrijven en het bereiken van bedrijven en dat lijkt niet goed meegenomen te zijn.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?

Ja; Nee

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?

Ja; Nee

- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?

Ja; Nee

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

De maatregel moet voor doelmatigheid beter worden uitgewerkt, en het advies van PBL is een stapsgewijze implementatie i.v.m. veel onzekerheid in de uitvoering ervan.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?

Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
In het fiche wordt aangegeven dat voor deze maatregel geen alternatieve normerende of beprijzende maatregel mogelijk is, maar dit wordt verder niet toegelicht. Een goede aanvulling op deze maatregel zou mogelijk kunnen zijn om prestatieafspraken te maken met de deelnemende brancheorganisaties.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
Niet van toepassing.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Licht kort toe
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Er worden middelen gevraagd voor uitvoeringskosten van TNO en FRAIM en een beperkte hoeveelheid uitvoeringskosten van RVO voor uitvoering van de subsidieregelingen. Deze kosten zijn voldoende onderbouwd.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
- Ja; Nee
- Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
Nee.

Overige aandachtspunten

-

FORMAT BEOORDELING	TITEL MAATREGEL: IKC 2025	
FICHE	PERCEEL: VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Toekennen van 496,6 mln. <p><u>Toelichting beoordeling:</u> Deze maatregel is voorafgaand aan de PBL en TNO reflectie beoordeeld als een toekenning onder voorwaarde dat 100% van het subsidiebedrag geïnvesteerd moet worden in een CO₂-reducerende maatregel. In de definitieve beoordeling is de maatregel afgewezen naar aanleiding van de reflecties van PBL en TNO. PBL merkte op dat de voorwaarde van 100% verduurzaming niet een doelmatige invulling van de IKC is, omdat er niet met één maatregel zowel kostencompensatie als verduurzaming kan worden gestimuleerd. Zowel PBL als TNO benoemen het belang van het subsidiëren van de kosten van netverzwaring, voor zowel grootverbruikers als burgers. Daarom was een reservering opgenomen van 600 mln. ten behoeve van het dempen van elektriciteitskosten voor industriële bedrijven als onderdeel van een breder pakket in reactie op het IBO Bekostiging elektriciteitsinfrastructuur. Naar aanleiding van politieke besluitvorming is er besloten de IKC-ETS met 3 jaar te verlengen, voor een bedrag van € 496,6 miljoen. Tegelijkertijd gaat het Kabinet met positieve grondhouding kijken naar de amortisatie variant uit het IBO. Door een deel van de netkosten via leningen op een amortisatierekening te bekostigen, en deze kosten langer in de tijd te spreiden, kunnen gemaakte netkosten over een groter verbruik verdeeld worden. Bij de verdere uitwerking houdt het kabinet rekening met de effecten EMU-saldo en de EMU-schuld, zodat deze niet saldo relevant is. Daarnaast brengt het Kabinet ook de intergenerationele effecten van een amortisatierekening zo goed mogelijk in kaart. Deze amortisatievariant maakt het, indien aan de door het kabinet gestelde voorwaarden wordt voldaan, mogelijk de stijging van de nettarieven in de komende jaren voor huishoudens en bedrijven te dempen.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Met de maatregel worden investeringen gestimuleerd in broeikasgasreducerende maatregelen, waaronder elektrificatiemaatregelen.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel is niet volledig in overeenstemming met het klimaatplan. De huidige opzet van de IKC-regeling beoogt dat een bedrijf de subsidie voor ten minste 50% moet investeren in een CO₂-reducerende maatregel. De overige 50% kan worden gebruikt als compensatie voor elektriciteitskosten voor de huidige bedrijfsvoering en leidt dus niet noodzakelijkerwijs tot verdere verduurzaming. Ook ervaren zoals PBL opmerkt de elektriciteitsproducerende bedrijven door deze vorm van kostencompensatie voor ETS in mindere mate een prikkel tot emissiereductie.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het ingediende voorstel betreft een voortzetting van de IKC zoals deze reeds in werking was, echter waren hier geen middelen voor opgenomen in de begroting dus in die zin kan het als additioneel worden beschouwd.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? 		

Omdat het een voortzetting is van een bestaande maatregel zijn er geen risico's geïdentificeerd. Er is reeds contact geweest met RVO, de huidige uitvoerder.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Tot en met 2026 is er goedkeuring van de Europese Commissie betreffende het staatssteunkader. Voor 2027 moet dit opnieuw worden aangevraagd.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Zoals PBL ook aangeeft is de maatregel naar verwachting geen doeltreffende manier om verdere elektrificatie in de industrie te stimuleren. De bedrijven voor wie de IKC-regeling met name van belang is zijn elektriciteitsintensieve bedrijven met weinig mogelijkheden voor verdere elektrificatie.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Ja, zie hierboven.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Structureel zal er 0,49 Mton CO₂ reductie plaatsvinden uitgaande van de voorwaarde dat 50% van de ontvangen subsidie in CO₂-reductie geïnvesteerd moet worden.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 Genoemd effect plausibel;
 Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 Genoemd effect niet plausibel;
 Niet te valideren

Licht kort toe

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

Elektrificatie van de industrie heeft een directe, positieve invloed op de reductie van stikstof uitstoot door de industrie.

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

PBL merkt op dat het verminderen van de scope 2 emissies vooral investeringen vergt bij andere bedrijven dan de subsidie-ontvangende bedrijven. Deze elektriciteitsproducerende bedrijven hebben echter geen prikkel tot investeren in emissiereductie. Het genoemde effect is daarmee niet plausibel. Ook is het volgens PBL niet aannemelijk dat het gaat om bv. aanvullende emissiereductie ten opzichte van wat wordt beoogd met ander klimaatbeleid (bijvoorbeeld maatwerkafspraken).

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL erkent in de reflectie dat hoge elektriciteitskosten verdere elektrificatie in de industrie belemmeren, maar merkt op dat het doelmatiger is om elektrificatie rechtstreeks te stimuleren dan via de IKC-regeling. PBL merkt op dat het ondoelmatig is dat met de IKC-regeling meerdere doelen worden nagestreefd door de eis dat de subsidie moet worden geïnvesteerd in CO₂-reductie, terwijl de IKC-regeling met name van belang is als kostencompensatie voor grootverbruikers van elektriciteit. Ook geeft PBL aan dat het de vraag is of de IKC-regeling, vanuit dat doel, past binnen het Klimaatfonds omdat de IKC-regeling gezien kan worden als fossiele subsidie, omdat de elektriciteitsproducerende bedrijven door deze kostencompensatie voor ETS in mindere mate een prikkel tot emissiereductie ervaren.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? De maatregel hangt samen met de beprijzing van de EU-ETS. Hoe hoger de beprijzing, hoe groter de benodigde compensatie is. Elektrificatie is een belangrijke ontwikkeling in de verduurzaming, en de beprijzing zou deze ontwikkeling niet in de weg moeten staan.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
n.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
De kostencompensatie hangt af van de hoogte van de ETS prijs en hoeveel duurzame energie er in de elektriciteitsmix zit. In de p x q is uitgegaan van trends van productie van bedrijven en de voorspellingen van de ETS prijs.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?
Ja, deze zijn onderbouwd en gebaseerd op de huidige uitvoering van de IKC.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee
Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
Licht eventueel toe.
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
Zo ja, licht deze toe.

Overige aandachtspunten

-

Uitvoeringskosten maatwerk en NPVI KGG

FORMAT BEOORDELING	Uitvoeringskosten maatwerk en NPVI KGG	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting: Hier zijn reeds middelen voor toegekend. Doelmatigheid en additionaliteit van extra inzet en prioritering door departement niet te toetsen voor fondsbeheer.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan de maatwerkaanpak gericht op de grootste uitstoters. Dit is onderdeel van de doelstelling van het perceel VI-MKB.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan de toepassing van CO₂-reducerende maatregelen in de industrie.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Er zijn reeds middelen toegekend voor uitvoeringskosten voor maatwerk. Het is voor fondsbeheer niet te toetsen of deze extra middelen nodig zijn, of dat via herprioritering op het departement invulling kan worden gegeven aan de extra vraag voor uitvoeringskosten. De additionaliteit (en ook de doelmatigheid) van dit voorstel is daardoor niet te toetsen voor fondsbeheer.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het betreft fte op het beleidsdepartement bij het Ministerie van KGG</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het is aannemelijk dat met de maatregel ondersteuning kan worden geboden bij de toepassing van CO₂-reducerende maatregelen in de industrie.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten. 		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? Niet van toepassing. Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; 		

- Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee

Zo ja, welke?

- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Niet van toepassing.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
- Niet van toepassing.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Licht kort toe
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Naar verwachting zullen trajecten voor maatwerk doorlopen tot na 2030, en het natuurlijk verloop na 2030 is nog niet aannemelijk.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Licht eventueel toe.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee.

Overige aandachtspunten

Uitvoeringskosten maatwerk en NPVI I&W

FORMAT BEOORDELING	Uitvoeringskosten maatwerk NPVI I&W	
FICHE	PERCEEL VI-MKB	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel		
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting: Hier zijn reeds middelen voor toegekend. Doelmatigheid en additionaliteit van extra inzet en prioritering door departement niet te toetsen voor fondsbeheer.</p>		
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds		
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan de maatwerkaanpak gericht op de grootste uitstoters. Dit is onderdeel van de doelstelling van het perceel VI-MKB.</p>		
Overeenstemming met klimaatplan		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel draagt bij aan de toepassing van CO2-reducerende maatregelen in de industrie.</p>		
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Er zijn reeds middelen toegekend voor uitvoeringskosten voor maatwerk. Het is voor fondsbeheer niet te toetsen of deze extra middelen nodig zijn, of dat via herprioritering op het departement invulling kan worden gegeven aan de extra vraag voor uitvoeringskosten. De additionaliteit (en ook de doelmatigheid) van dit voorstel is daardoor niet te toetsen voor fondsbeheer.</p>		
Uitvoerbaarheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het betreft fte op het beleidsdepartement bij het Ministerie van IenW.</p>		
Staatssteuntoets		
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☐ Ja; ☒ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Licht indien relevant toe.</p>		
Doeltreffendheid		
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Het is aannemelijk dat met de maatregel ondersteuning kan worden geboden bij de toepassing van CO2-reducerende maatregelen in de industrie.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten. 		
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024		
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? Niet van toepassing. Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; 		

☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten. <ul style="list-style-type: none"> Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee Zo ja, welke? <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.
Doelmatigheid
Efficiënt gebruik van middelen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? ☐ Ja; ☒ Nee Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☐ Ja; ☒ Nee Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☐ Ja; ☒ Nee Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? PBL reflecteert niet op uitvoeringskosten.
Link met normeren en beprizen
<ul style="list-style-type: none"> Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? ☐ Ja; ☒ Nee Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Niet van toepassing. <ul style="list-style-type: none"> Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? Niet van toepassing.
Financiële consequenties
<ul style="list-style-type: none"> Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☒ Ja; ☐ Nee Betreft de huidige inzet op het departement <ul style="list-style-type: none"> Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? ☒ Ja; ☐ Nee Indien nee, waarom niet? <ul style="list-style-type: none"> Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? ☒ Ja; ☐ Nee Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?
Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds
Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)? ☐ Ja; ☒ Nee Naar verwachting zullen trajecten voor maatwerk doorlopen tot na 2030, en natuurlijk verloop van deze FTE na 2030 is niet aannemelijk gemaakt.
Gevolgen maatregel voor brede welvaart
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? ☐ Ja; ☒ Nee Licht eventueel toe. <ul style="list-style-type: none"> Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel? Nee.
Overige aandachtspunten
<ul style="list-style-type: none">

Perceel verduurzaming gebouwde omgeving

Nationaal isolatieprogramma

FORMAT BEOORDELING	Nationaal Isolatieprogramma
FICHE	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
Gedeeltelijke toekenning (€ 793,5 mln.).	
<u>Beoordeling voorwaarde MJP 2025:</u> 1. Middelen voor de reservering worden toegekend op basis van de tussentijdse evaluatie op doelmatigheid, die conform de evaluatieplanning ISDE in 2025 wordt gehouden (<u>niet voldaan</u>).	
<u>Voorwaarde ontwerp-2026:</u> de voorwaarde uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde: 1. Middelen voor de reservering worden toegekend indien de tussentijdse evaluatie op doelmatigheid, die conform de evaluatieplanning ISDE in 2025 wordt gehouden, doelmatigheid van de ISDE laat zien. Daaronder valt ook dat de middelen nodig zijn gelet eventuele onderuitputting. Indien uit de evaluatie aanbevelingen blijken om de doelmatigheid te verbeteren dienen deze doorgevoerd te worden (<u>voldaan</u>).	
<u>Toelichting:</u> De gereserveerde middelen die via deze maatregel worden aangevraagd zijn bedoeld voor de ISDE. Via de ISDE wordt een gedeelte van verduurzamingsmaatregelen voor huiseigenaren gesubsidieerd. Daardoor wordt het treffen van die maatregelen aantrekkelijker en verduurzaming versneld. In de TNO-reflectie wordt genoemd dat ISDE-subsidies met name belanden bij hogere inkomens. TNO en PBL onderstrepen beiden het belang van andere maatregelen die meer zijn ingericht om de lagere inkomens te bereiken. Naar aanleiding van de PBL en TNO reflecties worden de middelen voor deze maatregel verminderd met circa 8%. De middelen die daardoor vrijvallen worden ingezet voor het tijdelijk continueren van de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt. Er worden middelen uit het Social Climate Fund ingezet om de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt daarna door te zetten. Op deze manier worden lagere inkomens op een doelmatige manier ondersteund bij het treffen van verduurzamingsmaatregelen.	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none">Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none">Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee De ISDE bestond al voor 2022. Sinds 2022 is de ISDE toegankelijker geworden door hogere subsidiepercentages en het subsidiëren van één isolatiemaatregel, inclusief een verhoogd percentage bij de toepassing van meer dan één maatregel. Daarnaast kan de gemeente sinds 2024 beter aanvragen namens de woningeigenaar en zo mensen ontzorgen. Vanaf 2025 wordt het eenvoudiger om subsidie voor glisolatie aan te vragen.	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none">Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ NeeWie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? De RVO voert de ISDE al geruime tijd uit. Er worden geen uitvoeringsproblemen verwacht.	
Staatssteuntoets	

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

N.v.t.; het betreft alleen subsidie aan woningeigenaren.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

Het doel van de relevante ISDE-subsidies is het stimuleren van de verduurzaming in de gebouwde omgeving. De gevraagde middelen zullen direct bijdragen aan dat doel omdat aanvullende verduurzamingsmaatregelen getroffen zullen worden.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het voorstel claimt een emissie-effect van 0,4 Mton.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Oordeel: plausibel, met de kanttekening dat er bij de effectschatting geen rekening mee gehouden is dat een deel van de maatregelen ook zou worden uitgevoerd als er geen subsidie beschikbaar zou zijn.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?
Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee

In het fiche wordt beperkt onderbouwd of en hoe de doelmatigheid van deze subsidierende maatregel verbeterd kan worden door normerende en/of beprijzende maatregelen. Er wordt slechts benoemd dat het huidige kabinet enkele normerende en beprijzende maatregelen in wil trekken of af wil zwakken. Daarbij wordt, terecht, benoemd dat ook zonder normerende en/of beprijzende maatregelen subsidie benodigd is om de verduurzamingsdoelen in de gebouwde omgeving te behalen.

- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
Nee.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee

- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Subsidiering is doelmatiger als ook wordt genormeerd en/of beprijsd. In dat geval zijn waarschijnlijk ook minder subsidiemiddelen nodig. In situaties zonder normering en/of beprijzing is alsnog subsidie nodig om de verduurzamingsdoelen binnen de gebouwde omgeving te behalen.
 - Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijsen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
- N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het bedrag wordt beperkt onderbouwd in het fiche. Er wordt geen p x q-berekening gegeven. Omdat het subsidiebedrag dat via de ISDE wordt toegekend sterk verschilt per verduurzamingsmaatregel is het lastig p x q-berekeningen op te stellen. Onderbouwing van het gevraagde bedrag gebeurt wel in het Programma Verduurzaming Gebouwde Omgeving.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
- Ja; Nee

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
 - Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
 - Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Een risico is dat de ISDE subsidie ongelijkheid tussen huishoudens vergroot: PBL en TNO concluderen dat woningeigenaren met lagere inkomens minder zullen profiteren. Uit onderzoek komt naar voren dat ISDE-subsidies grotendeels terecht komen bij hogere en midden inkomens. Dit wordt genoemd in het fiche maar er wordt op andere instrumenten gerekend om dit recht te trekken. Het percentage van het aantal woningen waar de subsidie is toegekend is lager (2,2%) bij een verzamelinkomen onder de 25 duizend euro dan bij het verzamelinkomen van boven de 100 duizend euro (6,8%).
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?
- In de ISDE-evaluatie staat dat een mogelijke oplossing voor bovengenoemde ongelijkheid als gevolg van ISDE-subsidies een inkomensgrens zou kunnen zijn bij het aanvragen van deze subsidie, zodat de subsidie alleen ten goede komt aan huishoudens met lage inkomens die zonder subsidie niet in isolatiemaatregelen zouden kunnen investeren. Als gevolg van de recente evaluatie van begin 2025 wordt gekeken of het opportuun is om een inkomensgrens toe te voegen.

Overige aandachtspunten

-

Financieringsinstrument maatschappelijk vastgoed

FORMAT BEOORDELING FICHE	Financiële instrumenten voor de investering ten behoeve van de verduurzaming van het Maatschappelijk Vastgoed (uit reservering Maatschappelijk vastgoed revolverend fonds)
	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Toekennen € 175 mln. <p>Beoordeling voorwaarde ontwerp-MJP 2025</p> <ol style="list-style-type: none"> Middelen voor de reservering worden toegekend onder voorbehoud dat een eventueel fonds het Rijk niet blootstelt aan een financieel risico groter dan de gereserveerde middelen (voldaan). <p><u>Toelichting:</u> Dit is een belangrijke toevoeging aan het instrumentarium voor de verduurzaming van MaVa (samen met DuMaVa-subsidies en de programmatische aanpak). InvestNL, de uitvoerende partij, heeft ingestemd met de uitvoering van deze maatregel. Daarom komt de eerder gestelde voorwaarde ten aanzien van een definitieve keuze over een uitvoerende partij te vervallen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed draagt bij aan fossielvrije en energiezuinige gebouwen, wat een doel is dat omschreven is in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel is een uitwerking van het Programma Verduurzaming Gebouwde Omgeving, gepubliceerd op 1 juni 2022 en is additioneel ten aanzien van het beleid hiervoor.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er is nog geen definitieve overeenkomst gesloten met een partij die deze maatregel kan uitvoeren. Dat is nodig voordat deze middelen kunnen worden toegekend. Daarom wordt dit als voorwaarde gesteld bij de toekenning van de gevraagde middelen.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er moet een manier gevonden worden om borgstellingen aan te kunnen bieden aan ondernemingen zonder dat er sprake is van onrechtmatige staatssteun. De AGVV (algemene groepsvrijstellingsverordening) biedt hiervoor verschillende mogelijkheden. Een uitgebreide staatssteuntoets zal uitsluitsel geven over de mogelijkheden.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee 	

<p>De maatregel heeft tot doel om financiering aan te bieden aan maatschappelijk vastgoedbeheerders. De maatregel is zo opgesteld dat dat doel bereikt wordt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Nee.
<p>Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? In het fiche wordt genoemd: 0,161-0,32 Mton. • Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☒ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; ☐ Genoemd effect niet plausibel; ☐ Niet te valideren <p>Er wordt een CO₂-reductie van 0,161-0,32 Mton geclaimd, afhankelijk van het toegewezen budget en onzekerheden in de schatting. Dit getal is afgeleid uit behaalde reductie van een eerdere openstelling van de regeling. Het is waarschijnlijk dat in latere jaren evenveel reductie per euro subsidie behaald zou kunnen worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? ☐ Ja; ☒ Nee • Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen? Nee
<p>Doelmatigheid</p>
<p>Efficiënt gebruik van middelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies? ☒ Ja; ☐ Nee • Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut? ☒ Ja; ☐ Nee • Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)? ☒ Ja; ☐ Nee • Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid? Nee.
<p>Link met normeren en beprizen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken? ☒ Ja; ☐ Nee • Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Er zijn meerdere normeringsmaatregelen ten aanzien van het maatschappelijk vastgoed, onder meer EPBD IV, ESR en RED. Om de normeringsdoelen te behalen, moeten maatschappelijk vastgoedbeheerders financiering krijgen. Deze maatregel voorziet daarin. • Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende? N.v.t.
<p>Financiële consequenties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? ☒ Ja; ☐ Nee Er wordt een p x q-onderbouwing gegeven. Hierbij wordt geen bron vermeld. • Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? ☒ Ja; ☐ Nee Indien nee, waarom niet? • Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? ☐ Ja; ☒ Nee Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft i.v.m. beperkte capaciteit een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren. Bij die selectie kregen maatregelen waarvoor een groot bedrag werd aangevraagd voorrang. Deze maatregel viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Stimulering van hybride warmtepompen in de bestaande bouw & Aanvulling ISDE ten behoeve van volledig elektrische warmtepompen

FORMAT BEOORDELING FICHE	Stimulering van hybride warmtepompen in de bestaande bouw & Aanvulling ISDE ten behoeve van volledig elektrische warmtepompen
	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<u>Onderdeel 'Stimulering van hybride warmtepompen bestaande bouw' gedeeltelijke toekenning (368,6 mln.)</u>	
<u>Beoordeling voorwaarde MJP 2025:</u>	
1. Middelen voor de reservering worden toegekend op basis van de tussentijdse evaluatie op doelmatigheid, die conform de evaluatieplanning ISDE in 2025 wordt gehouden (<u>niet voldaan</u>).	
<u>Voorwaarde toekenning ontwerp-MJP 2026:</u> de voorwaarde uit het MJP 2025 wordt vervangen door de volgende voorwaarde:	
1. Middelen voor de reservering worden toegekend indien de tussentijdse evaluatie op doelmatigheid, die conform de evaluatieplanning ISDE in 2025 wordt gehouden, doelmatigheid van de ISDE laat zien. Indien uit de evaluatie aanbevelingen blijken om de doelmatigheid te verbeteren dienen deze doorgevoerd te worden (<u>voldaan</u>)	
<u>Toelichting:</u> De gereserveerde middelen die via deze maatregel worden aangevraagd zijn bedoeld voor de ISDE. Via de ISDE wordt een gedeelte van verduurzamingsmaatregelen voor huiseigenaren gesubsidieerd. Daardoor wordt het treffen van die maatregelen aantrekkelijker en verduurzaming versneld. In de TNO-reflectie wordt genoemd dat ISDE-subsidies met name belanden bij hogere inkomens. TNO en PBL onderstrepen beiden het belang van andere maatregelen die meer zijn ingericht om de lagere inkomens te bereiken. Naar aanleiding van de PBL en TNO reflecties worden de middelen voor deze maatregel verminderd met circa 8%. De middelen die daardoor vrijvallen worden ingezet voor het tijdelijk continueren van de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt. Er worden middelen uit het Social Climate Fund ingezet om de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt daarna door te zetten. Op deze manier worden lagere inkomens op een doelmatige manier ondersteund bij het treffen van verduurzamingsmaatregelen.	
<u>Onderdeel 'Aanvulling ISDE ten behoeve van volledig elektrische warmtepompen' gedeeltelijke toekennen (145 mln.)</u>	
<u>Beoordeling voorwaarden MJP 2025:</u>	
1. Middelen voor de reservering (€ 145 mln.) worden toegekend op basis van de tussentijdse evaluatie op doelmatigheid, die conform de evaluatieplanning ISDE in 2025 wordt gehouden (<u>voldaan</u>);	
2. Dat er wordt besloten tot vervangende normering ten aanzien van verwarmingsinstallaties van gebouwen (<u>niet voldaan</u>).	
<u>Toelichting:</u> De gereserveerde middelen die via deze maatregel worden aangevraagd zijn bedoeld voor de ISDE. Via de ISDE wordt een gedeelte van verduurzamingsmaatregelen voor huiseigenaren gesubsidieerd. Daardoor wordt het treffen van die maatregelen aantrekkelijker en verduurzaming versneld. In de TNO-reflectie wordt genoemd dat ISDE-subsidies met name belanden bij hogere inkomens. TNO en PBL onderstrepen beiden het belang van andere maatregelen die meer zijn ingericht om de lagere inkomens te bereiken. Naar aanleiding van de PBL en TNO reflecties worden de middelen voor deze maatregel verminderd met circa 8%. De middelen die daardoor vrijvallen worden ingezet voor het tijdelijk continueren van de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt. Er worden middelen uit het Social Climate Fund aangevraagd om de 0%-leningen die het Warmtefonds aanbiedt daarna door te zetten. Op deze manier worden lagere inkomens op een doelmatige manier ondersteund bij het treffen van verduurzamingsmaatregelen. De middelen worden toegekend onder bovengenoemde voorwaarde nummer 2. Naar aanleiding van politieke besluitvorming is de toekenning onder	

voorwaarde van € 174 mln. met € 29 mln. verlaagd tot € 145 mln. ter dekking van het generale beeld voor de Voorjaarsnota 2025.

Overeenstemming met doelen Klimaatfonds

- Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds?
 Ja; Nee

Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.

Overeenstemming met klimaatplan

- Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan?
 Ja; Nee

Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.

Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid

- Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022?
 Ja; Nee

De ISDE bestaat al geruime tijd. Er zijn aanvullende middelen nodig om de ISDE door te zetten. Daarmee zijn de gevraagde middelen additioneel t.o.v. bestaand beleid voor 1 januari 2022.

Uitvoerbaarheid

- Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken?
 Ja; Nee
- Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering?

De RVO voert de regeling reeds uit. Er worden daarom geen uitvoeringsrisico's verwacht.

Staatssteuntoets

- Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie?
 Ja; Nee
- Zijn er risico's t.a.v. staatssteun?
 Ja; Nee

Er is geen staatssteuntoets nodig. De ISDE regeling is een bestaande subsidieregeling die valt onder de AGVV.

Doeltreffendheid

- Is de maatregel naar verwachting doeltreffend?
 Ja; Nee

ISDE-subsidies hebben tot doel om verduurzamingsmaatregelen in de gebouwde omgeving te bevorderen. ISDE-subsidies zorgen ervoor dat burgers en bedrijven energiekosten besparen, dat de CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving omlaag gaat en dat Nederland minder afhankelijk wordt van de import van fossiele brandstoffen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?
Nee

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt uitgegaan van het realiseren een CO₂-reductie van 1,3 Mton door 1,0 miljoen hybride warmtepompen en een CO₂-reductie van 1,4 Mton door 0,5 miljoen all electric warmtepompen.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het effect voor hybride warmtepompen is plausibel als het beoogde aantal warmtepompen bereikt wordt. De CO₂-reductie door volledig elektrische warmtepompen is vorig jaar beoordeeld

als niet plausibel omdat het effect niet bij het aangevraagde subsidiebedrag past. Het fiche gaat uit van CO2-effect van subsidieaanvragen voor volledig elektrische warmtepompen in de periode 2028-2030, hoewel er voor deze jaren geen kasstromen zijn geraamd. Dit oordeel wijzigt niet. Oordeel: niet plausibel.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Subsidies voor verduurzamingsmaatregelen zijn met name doelmatig als deze gecombineerd worden met normerende en beprijzende maatregelen. Voor een gedeelte van de gevraagde middelen (190 mln.) is daarom bij het Meerjarenprogramma 2025 de voorwaarde gesteld dat deze slechts worden toegekend als de normering inzake vervanging verwarmingsinstallaties voldoende is uitgewerkt. Deze normeringsmaatregel in het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet Schoof I geschrapt. Om de doelmatigheid van de gevraagde middelen te borgen wordt deze voorwaarde aangepast in: 'Dat er wordt besloten tot een bijpassende normering ten aanzien van verwarming van gebouwen.'
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?
Er is nog geen politiek besluit genomen over eventuele bijpassende normerende of beprijzende maatregelen. Er kan daarom nog niks gezegd worden over voortgang.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Het bedrag wordt beperkt onderbouwd in het fiche. Er wordt onder meer geen p x q-berekening gegeven. Omdat het subsidiebedrag dat via de ISDE wordt toegekend sterk verschilt per verduurzamingsmaatregel is het lastig p x q-berekeningen op te stellen. Onderbouwing van het gevraagde bedrag gebeurt wel in het Programma Verduurzaming Gebouwde Omgeving.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
 Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee

- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

TNO benoemt dat in het ficheformat niet wordt genoemd dat er free-riding kan optreden wanneer huishoudens met een hoog inkomen de warmtepomp ook zonder subsidie een warmtepomp nemen omdat die rendabel is.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO geeft als overweging mee dat subsidies voor warmtepompen kan interfereren met de aanleg van een warmtenet. Er kan overwogen worden om geen subsidies voor warmtepompen toe te kennen aan plekken waar een warmtenet wordt/is aangelegd. Deze suggestie van TNO wordt meegenomen bij de verwerking van de recente evaluatie van de ISDE. Daarbij wordt aangemerkt dat er slechts geringe overlap is tussen plekken waar warmtenetten en warmtepompen een goede optie zijn. Warmtenetten worden met name aangelegd ten behoeve van hoogbouw, terwijl warmtepompen met name bij laagbouw worden ingezet. Daarbij zou het overnemen van deze suggestie de uitvoering van de ISDE ingewikkelder maken.

Overige aandachtspunten

-

Continueren Nationaal Warmtefonds, waaronder renteloze lening

FORMAT BEOORDELING	Continueren Nationaal Warmtefonds
FICHE	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Gedeeltelijk toekennen (€ 135 mln.). <p><u>Toelichting beoordeling:</u> Het Warmtefonds biedt leningen aan tegen lagere rentes dan private financiers. Aan personen met een laag inkomen worden leningen met 0% rente aangeboden. Op deze manier wordt de investeringsdrempel weggenomen bij met name lagere inkomens om te investeren in verduurzaming. PBL en TNO onderstreepten in hun reflecties het belang van het Warmtefonds en het continueren van de 0%-leningen. Vanuit het Klimaatfonds wordt € 135 mln. opgenomen voor deze maatregel. Daarnaast worden voor deze maatregel middelen uit het Social Climate Fund ingezet. Toekenning vanuit het Social Climate Fund is afhankelijk van de definitieve uitwerking van het Klimaatplan dat Nederland voor 1 juli 2025 bij de Europese Commissie, en van het daarop volgende oordeel van de EC.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het Warmtefonds bestaat sinds 2013. De diensten van het Warmtefonds zijn echter sterk uitgebreid. Zo biedt het Warmtefonds onder meer sinds kort renteloze leningen aan. Deze maatregel houdt die additionele renteloze leningen in stand.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Geen risico's. Deze maatregelen worden al uitgevoerd door de stichting Nationaal Warmtefonds en stichting Nationaal Warmtefonds 2 en kunnen worden gecontinueerd.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee 	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Het doel van de maatregel is aantrekkelijke financiering bieden voor huishoudens en VvE's voor verduurzamingsmaatregelen. De maatregel is goed op dat doel afgestemd. Met name door middel van de 0%-lening wordt de financieringshobbel weggenomen voor lagere inkomensgroepen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? N.v.t. 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

0,000381 Mton CO₂-reductie per miljoen euro subsidie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Er wordt geen duidelijke onderbouwing gegeven van de berekening.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

N.v.t.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er is in het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet voor gekozen om niet te normeren in de koopsector en beprijzing juist deels terug te draaien. Normeren en beprijsen zouden in dit geval de noodzaak van de maatregel ook niet wegnemen: de doelgroepen van het Warmtefonds hebben financiering nodig om te verduurzamen, ook als er genormeerd en beprijsd wordt. De doelgroep van het Warmtefonds die in aanmerking komt voor een 0%-lening heeft niet de financiële ruimte om een lening met markconforme rente af te sluiten. Om hen te activeren voor het treffen van verduurzamingsmaatregelen is deze subsidie aan het Warmtefonds nodig.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijsen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.m.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Er is onderbouwd waarom deze middelen nodig zijn voor het continueren van 0%-leningen door het Warmtefonds. Er is niet opgenomen hoeveel leningen (renteloos of met verlaagde rente) er precies kunnen worden aangeboden met de gevraagde middelen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Deze maatregel heeft positieve effecten gelet op rechtvaardigheid omdat het gratis of goedkope financiering biedt aan mensen met lagere inkomens. Hierdoor wordt de gelijkheid vergroot tussen huishoudens met een lagere en hogere koopkracht.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Ja, TNO benoemt dat het warmtefonds bijdraagt aan een rechtvaardige energietransitie waarin iedereen mee kan doen. TNO benoemt dat andere maatregelen binnen het perceel gebouwde omgeving algemene subsidies betreffen voor alle inkomensgroepen, met mogelijk meer ongelijkheid als gevolg.

Overige aandachtspunten

-

Stimuleren zon-pv op huurwoningen

FORMAT BEOORDELING	Stimuleren zon-pv op huurwoningen
FICHE	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Het stimuleren van zon op huurdaken met Rijkssubsidies wordt niet doelmatig geacht, zeker nu de EPV-constructie niet praktisch lijkt. Daarbij waren PBL en TNO bij voorgaande MJP's niet positief over deze maatregel, en zijn zij dat ook dit keer niet. Daarom wordt deze maatregel afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☒ Nee <p>De additionaliteit wordt niet toegelicht in het ingediende fiche.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☒ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Er is met RVO gesproken over het slim aansluiten bij bestaande subsidies, maar dit is nog niet afgerond gelet op de behandeling van het wetsvoorstel omtrent afschaffen van saldering. Het is hiermee onduidelijk of de uitvoering tijdig en zonder risico's kan worden vormgegeven.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☒ Nee <p>Staatsteun is geen aandachtspunt, indien de uitzonderingsregeling via de 'Algemene groepsvrijstelling verordening (AGVV)' gevolgd wordt en tot een bepaald maximaal percentage wordt gesubsidieerd. Het is ook geen aandachtspunt vanuit de EPBD.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☒ Nee <p>De maatregel heeft tot doel het verhogen van het aantal zonnepanelen op huurwoningen. Verhuurders hebben geen direct incentive om zonnepanelen te installeren; de huurder profiteert namelijk van een lagere energierekening. De verhuurder kan meeprofiteren door middel van servicekosten. Omdat de salderingsregeling wordt afgeschaft, zullen huurders echter minder profiteren van de zonnepanelen en daarmee minder servicekosten willen betalen. Deze maatregel probeert deze 'split incentive' op te lossen. De inschatting is dat deze maatregel het na te streven doel zal realiseren, zei het op een weinig doelmatige manier (zie doelmatigheid).</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>Nee</p> 	

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Het voorstel schat een CO₂-reductie van 0,029 megaton per jaar in 2030.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het voorstel veronderstelt dat 6.500 bestaande huurwoningen naar een EPV 2.0 woning worden gerenoveerd, waarbij per woning 2.200 m³ aardgas per jaar wordt bespaard. De besparing per huurwoning lijkt daarmee hoog ingeschat en is niet verder toegelicht. Oordeel: niet plausibel.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
Een algemene normering voor zonnepanelen op woningen zou het aantal zonnepanelen vergroten. Het is echter onwenselijk om een algemene normering voor zonnepanelen op dak in te stellen. Dat zou namelijk netcongestie vergroten. Daarbij zijn er al dermate veel zonnepanelen op woningen dat een algemene normering niet nodig is. Het is ook onwenselijk om zo'n normering alleen in te stellen voor huurwoningen, volgens het fiche. De reden waarom wordt niet gegeven.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er worden p x q-berekeningen gegeven ter onderbouwing van de gevraagde bedragen.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft i.v.m. beperkte capaciteit een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren. Bij die selectie kregen maatregelen waarvoor een groot bedrag werd aangevraagd voorrang. Deze maatregel viel buiten de selectie.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft i.v.m. beperkte capaciteit een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren. Bij die selectie kregen maatregelen waarvoor een groot bedrag werd aangevraagd voorrang. Deze maatregel viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Gedragbeïnvloeding en informatievoorziening gebouweigenaren voor het versnellen van de verduurzaming van de gebouwde omgeving

FORMAT BEOORDELING FICHE	Gedragbeïnvloeding en informatievoorziening gebouweigenaren voor het versnellen van de verduurzaming van de gebouwde omgeving
GO	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Het belang van heldere communicatie, informatievoorziening en gedragbeïnvloeding aanvullend aan subsidies, normeren en beprijzing wordt erkend. Omdat onvoldoende duidelijk is op welke manier deze maatregel uitgevoerd zal worden en vorm zal krijgen wordt deze maatregel afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☒ Nee <p>De additionaliteit ten opzichte van bestaande communicatie- en informatiestromen (ZODKO, verbeterjehuis.nl en toolkits van PVGO) is op dit moment onvoldoende duidelijk in het fiche.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het ministerie van VRO zal deze maatregel zelf gaan uitvoeren.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Deze maatregel vergt geen staatssteuntoets.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel is erop gericht de verduurzaming in de gebouwde omgeving te bevorderen. Communicatie en informatie is een belangrijk onderdeel om burgers verduurzamingsmaatregelen te laten nemen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Nee. 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Het voorstel bevat geen kwantitatieve inschatting van het CO₂-effect.</p>	

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het voorstel bevat geen kwantitatieve inschatting van het CO₂-effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Vanuit het PVGO is beleidsmatig ingezet op een mix van normering, beprijzing, subsidiering en ondersteuning om een duurzame woning en gebouw voor iedereen bereikbaar te maken. Het inzetten van de communicatie is daar ondersteunend bij.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Het bedrag is uitgesplitst in verschillende kostenposten waarbij p x q-berekeningen zijn opgenomen. Deze onderbouwing is voldoende.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Er worden uitvoeringskosten gevraagd maar de onderbouwing en uitsplitsing van deze kosten is onvolledig. Een gedeelte van de aangevraagde uitvoerings-/personeelskosten wordt bijvoorbeeld onderbouwd door deze te benoemen als 'algemene kosten'.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee

- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft i.v.m. beperkte capaciteit een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren. Bij die selectie kregen maatregelen waarvoor een groot bedrag werd aangevraagd voorrang. Deze maatregel viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Intensiveren en uitbreiden Nationaal Isolatieprogramma, inclusief brede informatieverstrekking, ondersteuning en communicatie

FORMAT BEOORDELING FICHE	Intensiveren en uitbreiden Nationaal Isolatieprogramma, inclusief brede informatieverstrekking, ondersteuning en communicatie
GO	N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Zonder aanvullende normering en/of beprijzing is het verder ophogen van de middelen voor de ISDE via het NIP niet doelmatig. Inzet van aanvullende middelen voor uitsluitend het 'lokale aanpak'-gedeelte van deze maatregel ter ondersteuning van lagere inkomens wordt wel als doelmatig en rechtvaardig gezien. Vanwege de beperkt beschikbare middelen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving worden daar geen middelen voor gealloceerd.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel betreft een aanzienlijke intensivering van de lokale aanpak, natuurinclusief isoleren en ondersteuning bij verduurzaming. Dat zijn allen beleidsaanpakken die nog niet (in deze vorm) bestonden voor 1 januari 2022 en zijn daarmee additioneel.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De lokale aanpak wordt uitgevoerd door gemeenten en de RVO. Vanwege het tekort aan arbeidskrachten bij gemeenten is er een risico dat de gevraagde middelen niet allemaal (tijdig) ingezet kunnen worden. De voorgestelde informatie, ondersteuning en communicatie moet uitgevoerd worden door Energiehuis.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Betreffen middelen aan gemeenten, zij dienen bij de inzet van de middelen rekening te houden met de regels omtrent staatssteun.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel heeft als doel om lagere inkomens te helpen bij de verduurzaming van hun huizen. De maatregel is goed ingericht om dat doel te verwezenlijken.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? 	

Nee.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

In het fiche wordt een CO₂-reductie van 0,41 Mton geraamd voor de eerste variant (600 mln.) en een CO₂-reductie van 0,65 Mton voor de tweede variant (1 miljard).

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het additionele CO₂-reductie effect van de combinatie van maatregelen voor verschillende doelgroepen is lastig te kwantificeren.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Voor het behalen van de verduurzamingsdoelen in de gebouwde omgeving is aanvullend normerend en beprijzend beleid nodig. Via subsidies lukt het niet om het benodigde aantal huishoudens te activeren; in sommige gevallen zijn niet de financiële middelen het obstakel maar hebben mensen een andere prikkel nodig (bijv. via een verplichting), al dan niet in combinatie met ontzorging. Lagere inkomens zullen echter, ook bij aanvullend normerend en beprijzend beleid, moeite hebben om verduurzamingsmaatregelen te nemen en daarom zijn er ook subsidies nodig. Het 'lokale aanpak'-onderdeel van deze maatregel is erop gericht om de lagere inkomens te ondersteunen. Vanwege de beperkt beschikbare middelen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving worden er echter geen middelen gealloceerd voor ondersteuning van lagere inkomens via deze maatregel. Via andere maatregelen, waaronder de continuering van het Warmtefonds, wordt die ondersteuning wel geboden.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee

Er zijn meerdere p x q-berekeningen in het fiche opgenomen die het gevraagde bedrag onderbouwen.

- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee

Indien nee, waarom niet?

- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Door de lokale aanpak kan specifiek onder lagere inkomensgroepen energiearmoede worden teruggedrongen en kan de subsidie gericht worden toegekend. TNO benoemt dat het vanuit brede welvaartspectief daarom niet logisch is om deze aanvraag af te wijzen. De maatregel vergroot de mogelijkheden voor huishoudens met een laag inkomen om hun woning te verduurzamen. De maatregel draagt daarom bij aan een rechtvaardige energietransitie waarin iedereen mee kan doen.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Nee

Overige aandachtspunten

-

Opschalen Verbouwstromen

FORMAT BEOORDELING	Opschalen verbouwstromen
FICHE	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Deze maatregel ziet op het vergroten van de kostenefficiënte en arbeidsproductiviteit. Uit het fiche wordt onvoldoende duidelijk waarom de markt dit niet zelfstandig op kan pakken en waarom het Rijk hier een (financiële) rol bij zou moeten spelen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☐ Nee <p>In het fiche wordt de additionaliteit niet toegelicht.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>Het ministerie van VRO voert de subsidie waarvoor intensivering wordt aangevraagd momenteel zelf uit. Daarom worden geen uitvoeringsproblemen verwacht bij intensivering.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☒ Nee <p>Staatssteuntoets is reeds uitgevoerd.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel heeft tot doel het vergroten van het aantal woningen dat gerenoveerd wordt. Deze maatregel zal de kosten verlagen van grootschalige renovatie en zal daarom het gestelde doel kunnen verwezenlijken.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>Nee</p> 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	
<ul style="list-style-type: none"> Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie? <p>Het fiche schat een jaarlijkse structurele emissiereductie van 0,2 megaton in 2030.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect; ☐ Genoemd effect plausibel; ☐ Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing; 	

- Genoemd effect niet plausibel;
- Niet te valideren

Het in het fiche geraamde CO2-effect is bepaald op basis van de verwachting dat de betrokken vastgoedeigenaren 100 duizend woningrenovaties zullen uitvoeren, hoewel slechts circa 20 duizend woningrenovaties direct gesubsidieerd kunnen worden. De subsidie is zo vormgegeven dat de subsidie circa 10 procent vormt van de totale investeringskosten voor renovatie. Het is onzeker of het beoogde niveau van opschaling met deze subsidie wordt bereikt.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Volgens het ingediende fiche dienen eerst renovatieconcepten ontwikkeld te worden voordat (aanvullende) normerende en beprijzende maatregelen getroffen worden. Normerende of beprijzende maatregelen zouden op dit moment, met onvoldoende opgeschaalde renovatieconcepten, de renovatiemarkt verstoren. In het fiche wordt onvoldoende toegelicht waarom normering en beprijzing verstoring en niet juist aanjagend kan werken.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd ($p \times q$)? Ja; Nee
- Het gevraagde bedrag is minimaal toegelicht, onder meer met een $p \times q$ -berekening.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO heeft niet gereflecteerd op deze maatregel. TNO heeft i.v.m. beperkte capaciteit een selectie gemaakt van de maatregelen waarop zij wilden reflecteren. Bij die selectie kregen maatregelen waarvoor een groot bedrag werd aangevraagd voorrang. Deze maatregel viel buiten de selectie.

Overige aandachtspunten

-

Verlagen in pandige kosten warmtenetten voor eindgebruikers

FORMAT BEOORDELING	Verlagen in pandige kosten warmtenetten
FICHE	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Collectieve warmteoplossingen zijn doorgaans doelmatiger dan individuele. Daarom zet het Rijk ook in op de ontwikkeling van warmtenetten. Het is daarbij belangrijk dat subsidiëring plaatsvindt in die wijken waar een warmtenet de meest doelmatige oplossing is. Deze maatregel hangt samen met andere, meer randvoorwaardelijke, maatregelen die o.a. gestimuleerd worden uit het perceel energie-infrastructuur en nodig zijn om warmtenetten op grotere schaal tot ontwikkeling te brengen. De WGIW dient te borgen dat gemeenten daar warmtenetten gaan aanleggen waar dat de meest doelmatige oplossing is. Deze voorgestelde maatregel betreft een bestaande regeling, waarbij de gevraagde middelen met name nodig zijn vanaf 2027 en verder. De maatregel wordt vanwege krapte in het perceel afgewezen, ondanks dat het nut van de maatregel wordt gezien.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er zijn op dit moment al verschillende (subsidie)regelingen voor eindegebruikers van warmtenetten. Deze maatregel is een intensivering van dat aanbod.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De uitvoering van deze maatregel moet nader bepaald worden.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Er is mogelijk sprake van staatssteun voor bedrijven, zoals verhuurders, als gebouweigenaar. Dat gaan we ondervangen door de regeling te maken conform de toegestane uitzonderingen op de staatssteunregels.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel heeft als doel het aantal aansluitingen op warmtenetten te verhogen. De subsidiëring van de in pandige kosten zorgt voor een aantrekkelijker aanbod om over te stappen op een warmtenet voor de eindgebruiker. Een aantrekkelijker aanbod zorgt voor een hoger aantal warmtenetaansluitingen en zorgt dus ook voor een beter sluitende businesscase van</p>	

warmtebedrijven, omdat door een lager vollooprisico voor eindgebruikers de in pandige kosten in combinatie met de bijdrage aansluitkosten ook dalen.

- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid?

Nee. Het PBL benoemt dat alle subsidiemaatregelen rondom warmtenetten in samenhang bekeken moeten worden en dat het PBL dat in deze reflectie niet heeft gedaan.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Jaarlijkse structurele CO₂-reductie vanaf 2030 is volgens het fiche 0,06 Mton.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Het betreft subsidie voor de in pandige kosten bij aansluiting op een warmtenet. Hieraan kent het PBL geen zelfstandig effect toe, om overlap met effecten van de productie of het gebruik van CO₂-vrije energie te voorkomen. Het voorstel noemt een CO₂-emissiereductie van 2,19 ton per woningequivalent aansluiting. Deze CO₂-emissiereductie per aansluiting lijkt plausibel, mits het gaat om invoeding op een warmtenet met een CO₂-vrije bron. Oordeel: randvoorwaardelijk, geen zelfstandig effect.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee.

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
 - Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
 - Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
 - Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?
- Nee. Het PBL benoemt dat alle subsidiemaatregelen rondom warmtenetten in samenhang bekeken moeten worden en dat het PBL dat in deze reflectie niet heeft gedaan.

Link met normeren en beprijzen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprijzing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Deze maatregel heeft een link met beprijzing van gas. Als gasgestookte Cv-installaties duurder worden dan zullen meer huishoudens overstappen op een duurzame manier van ruimteverwarming; warmtepompen of warmtenetten. Voor warmtepompen biedt de ISDE subsidie. Om ervoor te zorgen dat ook de overstap naar een warmtenet aantrekkelijk is, is deze subsidie nodig. Zonder deze subsidie voor warmtenetten bestaat het risico dat – vanuit maatschappelijk oogpunt bekeken – te veel huishoudens overstappen op een warmtepomp i.p.v. een warmtenet. Het afschaffen van subsidies voor warmtepompen zou een oplossing zijn voor het mitigeren van dit risico maar is momenteel onwenselijk. Subsidies voor warmtepompen zijn namelijk benodigd om de verduurzaming van gebouwen op gang te brengen / houden.

- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprijzen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
Er zijn meerdere p x q-berekeningen aangeleverd ter onderbouwing van het gevraagd bedrag. Het gevraagde bedrag is daarmee voldoende onderbouwd.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

TNO benoemt dat het fiche onderbelicht laat dat een belangrijk sociaaleconomisch effect van de maatregel is dat de subsidie zal leiden tot een lagere bijdrage van huishoudens bij aansluiting op het warmtenet. Dit kan energielasten verminderen, het draagvlak voor en de toegankelijkheid tot warmtenetten vergroten. Dat is belangrijk omdat een warmtenet alleen rendabel kan zijn als er voldoende afnemers zijn die kiezen voor een aansluiting op een warmtenet. Wanneer subsidies op in pandige kosten vanuit de bestaande subsidieregelingen SAH, DuMaVa, SVVE en ISDE voor een warmtenetaansluiting niet worden voortgezet is het risico dat het investeren in de warmtenetten meer risicovol wordt vanwege het gebrek aan afnemers.

Overige aandachtspunten

-

Intensivering Subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA)

FORMAT BEOORDELING FICHE	Intensivering Subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA)
	GO N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Er wordt 700 mln. / 1000 mln. aangevraagd. Er is subsidie nodig voor de verduurzaming van het MaVa omdat verduurzaming zich zelden (snel) terugverdient. Normerende en beprijzende maatregel zullen niet voldoende zijn; er is ondersteuning nodig voor beheerders van maatschappelijk vastgoed voor het regelen van voldoende financiering. Het kabinet besluit daarom om 175 miljoen vrij te maken voor het voorgestelde garantiefonds voor aantrekkelijke leningen naast de al bestaande kleine leningen via verschillende fondsen en de subsidieregeling Dumava. Hiermee zijn er verschillende opties waarmee het maatschappelijk vastgoed kan verduurzamen. Deze maatregel wordt afgewezen vanwege een tekort aan budget.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel stelt een forse intensivering voor van de DUMAVA-regeling, welke voor het eerst opening in 2022. Daarmee is deze maatregel additioneel aan bestaand beleid vóór 2022.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De RVO gaat deze maatregel uitvoeren. Er zijn geen risico's t.a.v. de uitvoering omdat de RVO de huidige DUMAVA-regeling al naar tevredenheid uitvoert.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja; ☒ Nee <p>Jaarlijks wordt de DUMAVA gewijzigd en indien noodzakelijk aangepast. In dat proces vindt tevens een staatssteuntoets plaats..</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? <ul style="list-style-type: none"> ☒ Ja; ☐ Nee <p>De maatregel heeft tot doel om de verduurzaming te bevorderen van maatschappelijk vastgoed.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? <p>Nee.</p> 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

Er wordt een CO₂-reductie van 0,161-0,32 Mton geclaimd, afhankelijk van het toegewezen budget en onzekerheden in de schatting.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Er wordt een CO₂-reductie van 0,161-0,32 Mton geclaimd, afhankelijk van het toegewezen budget en onzekerheden in de schatting. Dit getal is afgeleid uit behaalde reductie van een eerdere openstelling van de regeling. Het is waarschijnlijk dat in latere jaren evenveel reductie per euro subsidie behaald zou kunnen worden. Oordeel: plausibel.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
 - Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende?
- Er zijn meerdere normeringsmaatregelen ten aanzien van het maatschappelijk vastgoed, onder meer EPBD IV, ESR en RED. Om de normeringsdoelen te behalen, moeten maatschappelijk vastgoedbeheerders financiering krijgen. Deze maatregel voorziet daarin.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Het gevraagde bedrag wordt onderbouwd door te verwijzen naar de huidige overuitputting van de DUMAVA-regeling.
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- Indien ja, zijn deze voldoende onderbouwd?

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

- Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?
- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee
- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Belangrijke sociaaleconomische effecten worden onderbelicht zoals verbetering van de binnenmilieukwaliteit, een comfortabelere leefomgeving en het stimuleren van de bouwsector. Daarnaast wordt benoemd dat verduurzaming van maatschappelijk vastgoed een belangrijke voorbeeldfunctie in de energietransitie kan vervullen voor burgers en commercieel vastgoed door leden of bezoekers van publieke gebouwen zoals scholen en sportaccommodaties te inspireren.

Overige aandachtspunten

-

Ophogen middelen voor subsidie warmtepompen (handhaven 30 procent subsidie)

FORMAT BEOORDELING FICHE	Ophogen middelen voor subsidie warmtepompen (handhaven 30 procent subsidie)
	PERCEEL N.B. Beoordeling wordt openbaar gemaakt
Overkoepelend oordeel	
<ul style="list-style-type: none"> Niet toekennen <p>Toelichting beoordeling: Zonder normerende en beprijzende maatregelen rondom warmtepompen is de inzet van aanvullende subsidies minder doelmatig (er zijn meer middelen nodig om het gewenste doel te bereiken). Daarbij is de terugverdientijd van warmtepompen ook met 20%-subsiëring voldoende aantrekkelijk om een investering door huishoudens te rechtvaardigen. Daarom wordt op dit moment aanvullende subsidiëring niet doelmatig geacht en wordt dit voorstel afgewezen.</p>	
Overeenstemming met doelen Klimaatfonds	
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de maatregel bij aan de doelen van het Klimaatfonds? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel draagt bij aan het stimuleren van de toepassing van technieken voor energie-efficiëntie, van hernieuwbare energie en van koolstofvastlegging in de gebouwde omgeving.</p>	
Overeenstemming met klimaatplan	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel in overeenstemming met het klimaatplan? ☒ Ja; ☐ Nee <p>Deze maatregel helpt bij de verduurzaming van huizen/gebouwen en het bevorderen van het woonklimaat, wat staat beschreven als doel in het klimaatplan.</p>	
Additionaliteit t.o.v. bestaand beleid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel additioneel t.o.v. bestaand beleid vóór 1 januari 2022? ☐ Ja; ☒ Nee <p>De additionaliteit is niet toegelicht in het fiche.</p>	
Uitvoerbaarheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is het haalbaar en uitvoerbaar om het voorgestelde instrument op tijd uit te werken? ☒ Ja; ☐ Nee Wie gaat de maatregel uitvoeren? Is er al contact over geweest met de uitvoerder? Zijn er andere risico's t.a.v. de uitvoering? <p>De regeling wordt al uitgevoerd door de RVO. Er worden daarom geen uitvoeringsproblemen verwacht.</p>	
Staatssteuntoets	
<ul style="list-style-type: none"> Is er al contact met de juridische afdeling van het ministerie? ☒ Ja; ☐ Nee Zijn er risico's t.a.v. staatssteun? ☐ Ja; ☒ Nee <p>Er is geen staatssteuntoets nodig. De ISDE regeling is een bestaande subsidieregeling die valt onder de AGVV.</p>	
Doeltreffendheid	
<ul style="list-style-type: none"> Is de maatregel naar verwachting doeltreffend? ☒ Ja; ☐ Nee <p>De ISDE is een belangrijk instrument voor de verduurzaming van de Gebouwde Omgeving. Het stimuleert het verminderen van energieverbruik ten behoeve van ruimteverwarming en warm tapwater en de transitie naar aardgasvrij. Dit heeft de volgende resultaten: 1) besparen energiekosten burgers en bedrijven, 2) CO2-reductie en 3) minder afhankelijk van import van fossiele brandstoffen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doeltreffendheid? Nee. 	
Inschatting kwantificeerbare gevolgen t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024	

- Indien mogelijk, wat is de jaarlijkse structurele CO₂-reductie en energiebesparing per miljoen euro subsidie?

516.746 kg CO₂-reductie per miljoen euro subsidie.

- Vink aan wat van toepassing is op basis van de kwalificatie uit de PBL-reflectie:
 - Randvoorwaardelijk, geen zelfstandig reductie-effect;
 - Genoemd effect plausibel;
 - Genoemd effect plausibel mits combinatie normering/beprijzing;
 - Genoemd effect niet plausibel;
 - Niet te valideren

Er wordt jaarlijks een CO₂-reductie van 0,54 Mton geclaimd op basis van een intern rekenmodel. Daarbij wordt uitgegaan van doelbereik van 1,5 miljoen warmtepompen, met als in het voorstel Stimulering van warmtepompen in de bestaande bouw. Het is onduidelijk hoe het effect van de handhaving van het subsidiepercentage op 30 procent is bepaald. Oordeel: niet te valideren.

- Zijn er andere kwantificeerbare gevolgen, zoals stikstofreductie of bijdrage aan biodiversiteit? Ja; Nee
- Geeft het PBL andere aandachtspunten m.b.t. de kwantificeerbare gevolgen?

Nee

Doelmatigheid

Efficiënt gebruik van middelen

- Wordt onderbouwd dat met deze maatregel het door de maatregel beoogde doel tegen zo min mogelijk (maatschappelijke) kosten wordt gerealiseerd, afgezet tegen alternatieve financieringsconstructies?
 - Ja; Nee
- Wordt publieke (bijv. EU-gelden, Invest NL) of private cofinanciering benut?
 - Ja; Nee
- Is de maatregel additioneel aan private investeringen (worden die niet verdrongen)?
 - Ja; Nee
- Geeft het PBL nog belangrijke aandachtspunten mee t.a.v. de doelmatigheid?

Nee

Link met normeren en beprizen

- Wordt toegelicht waarom er voor subsidie/financiering wordt gekozen i.p.v. normering/beprijzing om het beoogde doel bereiken?
 - Ja; Nee
- Als subsidie echt nodig is, in hoeverre is de doelmatigheid afhankelijk van eventuele normering of beprizing en hoe is daar rekening mee gehouden? Is dat voldoende? Normering of beprizing zou het doel van deze maatregel ook kunnen verwezenlijken. In het Hoofdlijnenakkoord is echter besloten om bestaande normering rondom warmtepompen af te schaffen.
- Indien de doelmatigheid van de maatregel afhangt van normeren of beprizen, in welk stadium bevindt de voortgang zich? Is die voortgang voldoende?

N.v.t.

Financiële consequenties

- Is het gevraagd bedrag voldoende onderbouwd (p x q)? Ja; Nee
- Licht kort toe
- Is de verhouding kas/verplichtingen reëel? Ja; Nee
- Indien nee, waarom niet?
- Worden er uitvoeringskosten/personeelskosten gevraagd? Ja; Nee
- De gevraagde middelen voor departementale fte's worden niet onderbouwd.

Duur van de maatregelen in relatie tot de tijdelijkheid van het fonds

Past de duur van de maatregelen bij de tijdelijkheid van het fonds (betreft het incidentele uitgaven en heeft de maatregel geen structurele doorwerking via onomkeerbare afspraken en/of juridische verplichtingen)?

- Ja; Nee

Licht kort toe indien niet.

Gevolgen maatregel voor brede welvaart

- Zijn de gevolgen voor de brede welvaart ingevuld? Ja; Nee
- Zijn deze acceptabel en/of kunnen deze gemitigeerd worden? Ja; Nee
- Zijn er aandachtspunten gelet op rechtvaardigheid? Ja; Nee

Verschillende sociale effecten zijn in de fiches niet benoemd, zoals de afname van financiële zorgen door een lagere energierekening op de lange termijn en het verhogen van het draagvlak voor de transitie als de overheid een subsidie geeft. Een verlaging van het subsidiepercentage voor warmtepompen in de ISDE regeling kan een goede reden hebben als met een lager percentage de investering voor huishoudens toch rendabel is.

- Heeft TNO aandachtspunten m.b.t. de effecten van deze maatregel?

Gezien het gebruik van warmtepompen kan interfereren met de hoeveelheid afnemers voor een warmtenet, vereist dit coördinatie van de transitie in de gebouwde omgeving. Daarbij kan worden overwogen om de subsidie niet toe te kennen voor plekken waar een warmtenet wordt/is aangelegd.

Overige aandachtspunten

-